

Konjunkturläget

Augusti 2006

Utgiven av
Konjunkturinstitutet
Stockholm 2006

Konjunkturinstitutet (KI) gör analyser och prognoser över den svenska och internationella ekonomin samt bedriver forskning i anslutning till detta. Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet och finansieras till största delen med statsanslag. I likhet med andra myndigheter har Konjunkturinstitutet en självständig ställning och svarar själv för de bedömningar som redovisas.

Konjunkturläget innehåller analyser och prognoser över svensk och internationell ekonomi. Rapporten publiceras fyra gånger per år, i mars, juni, augusti och december. *The Swedish Economy* är motsvarande rapport på engelska. *Analysunderlag*, som består av ett omfattande sifferunderlag i tabellform, publiceras i anslutning till Konjunkturläget. Analysunderlaget publiceras endast på KI:s hemsida i samband med Konjunkturläget i juni.

Lönebildningsrapport ger analyser av de samhällsekonomiska förutsättningarna för svensk lönebildning. Rapporten är årlig och betecknas *Wage Formation in Sweden* på engelska.

I serien *Specialstudier* publiceras rapporter som härrör från utredningar eller andra externa uppdrag. Forskningsresultat publiceras i serien *Working Paper*. Av dessa publiceras vissa i internationella vetenskapliga tidskrifter och utges då på nytt under beteckningen *Reprints*. Rapporter i dessa tre serier kan beställas utan kostnad. Flertalet publikationer kan också laddas ner direkt från Konjunkturinstitutets hemsida, www.konj.se.

Konjunkturinstitutet
Kungsgatan 12–14
Box 3116
SE-103 62 Stockholm
Telefon: 08–453 59 00, Telefax: 08–453 59 80,
E-post: ki@konj.se, Hemsida: www.konj.se

ISSN 0023–3463
ISBN 91–89226–72–0

Förord

I *Konjunkturläget* augusti 2006 presenteras en prognos för den ekonomiska utvecklingen 2006–2008 i Sverige och i omvärlden. I ett särskilt avsnitt jämförs den nya prognosen med de bedömningar som presenterades i juni 2006.

Arbetet med *Konjunkturläget* har letts av prognoschef Mats Dillén. Beräkningarna avslutades den 18 augusti 2006.

Ingemar Hansson
Generaldirektör

Innehåll

Konjunkturprognos	7
Sammanfattning	9
Internationell konjunkturutveckling	17
USA	21
Japan	22
Euroområdet	23
Finansmarknaderna	25
Penningpolitik och räntor	25
Växelkurser	28
BNP och efterfrågan i Sverige	35
Hushållens konsumtion	36
Offentlig konsumtion	40
Fasta bruttoinvesteringar	41
Lager	44
Export	45
Import	48
Export- och importpriser samt bytesbalans	49
Produktion och arbetsmarknad	53
Produktion, produktivitet och arbetade timmar	54
Efterfrågan på arbetskraft	57
Arbetskraftsutbud och arbetslöshet	59
Resursutnyttjande	61
Löner, vinster och priser	63
Löner och arbetskostnader	63
Lönsamhet	66
Inflation	68
Offentliga finanser	71
Den ekonomiska politikens mål och inriktning	72
Skatte- och bidragsfrågor	78
Offentliga sektorns inkomster och utgifter	80
Finansiellt sparande i delsektorer	83
Prognosjämförelse	87
Den internationella utvecklingen	88
Utvecklingen i Sverige	89
 Fakta- och fördjupningsrutor	
Konjunkturinstitutets reporäntebedömning	31
Reformutrymme 2010	76

Konjunkturprognos

2006–2008

Sammanfattning

Konjunkturuppgången fortsätter. BNP växer snabbt och sysselsättningen ökar med 162 000 personer från 2005 till 2008. För en fortsatt hög tillväxt måste arbetsutbudet bli högre. Antalet personer som försörjs med sociala ersättningar minskar med 100 000, men 2008 är nästan 1 miljon i arbetsför ålder försörjda med ersättningar. De offentliga finanserna är starka och det finns ett reformutrymme 2010 på 15 miljarder kronor som ur stabiliseringspolitisk synvinkel bör sparas till den dag konjunkturen vänder ner.

Fortsatt stark internationell konjunktur

Den starka uppgången i världsekonomin fortsätter. Global BNP växte snabbt 2004 och 2005 och växer i år med 5,0 procent (se diagram 1). Inte sedan början av 1970-talet har världsekonomin varit i en lika stark tillväxtfas. Den goda utvecklingen omfattar de flesta av världens regioner men är särskilt påtaglig i Kina som utgör en successivt allt större andel av global BNP (se diagram 2).

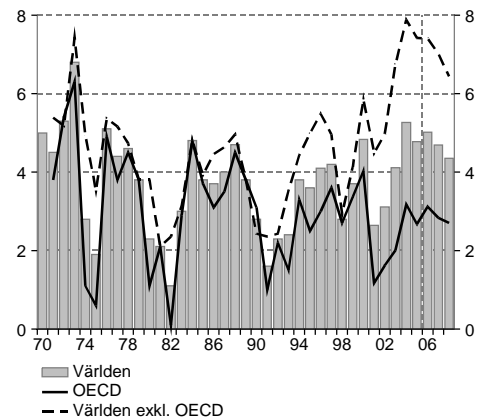
Efter ett stort antal år av stagnation och deflation inleddes för ca tre år sedan en stabil konjunkturuppgång i Japan och deflationen har nu övervunnits. I somras övergav därför den japanska centralbanken de senaste fem årens nollräntepolitik.

Även i världsekonomin som helhet har den höga globala tillväxten ökat såväl resursutnyttjandet som inflationstrycket. För att motverka en alltför hög inflation har flera centralbanker sedan en tid tillbaka givit penningpolitiken en mindre expansiv inriktning. Penningpolitiken i OECD-området är dock, trots räntehöjningarna, fortfarande expansiv. Den globala återhämtningen har också medfört att obligationsräntorna har stigit (se diagram 3). De har dock ökat förhållandevis lite. En viktig förklaring är att centralbankernas inflationsbekämpning har hög trovärdighet. Detta har medfört att inflationsförväntningarna endast i mindre grad har påverkats av den allt starkare konjunkturen, vilket i sin tur håller tillbaka uppgången i de nominella obligationsräntorna.

Den globala tillväxten blir relativt hög också under 2007 och 2008, om än inte lika hög som under de närmast föregående åren. De lediga resurser som ännu finns i världsekonomin tas därför gradvis i anspråk. Konjunkturuppgången är alltjämt investeringsdriven, men investeringstillväxten kommer att dämpas (se diagram 4). En starkare arbetsmarknad medför i stället att hushållens konsumtion blir en allt viktigare drivkraft. I OECD-området stimuleras tillväxten också av den nuvarande något expansiva penningpolitiken men framför allt av kvardröjande positiva effekter av den tidigare mycket expansiva penningpolitiken.

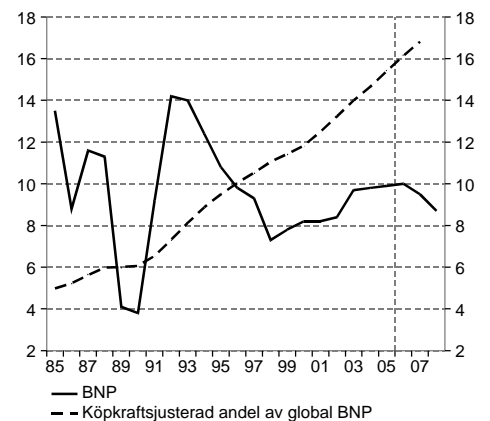
På ett flertal råvarumarknader, särskilt oljemarknaden, har ett ansträngt resursläge medfört kraftiga prisökningar under de se-

Diagram 1 BNP i världen och OECD
Årlig procentuell förändring

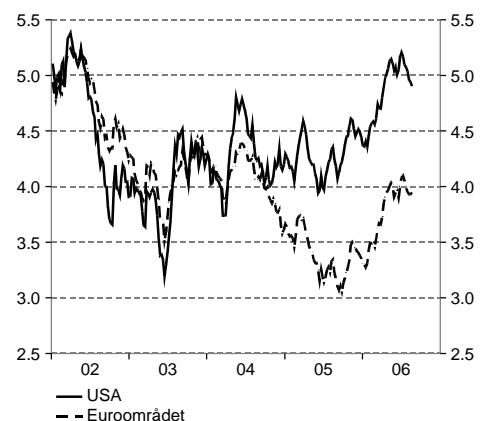
Källor: OECD och IMF.

Diagram 2 BNP och andel av global BNP i Kina
Årlig procentuell förändring respektive procent

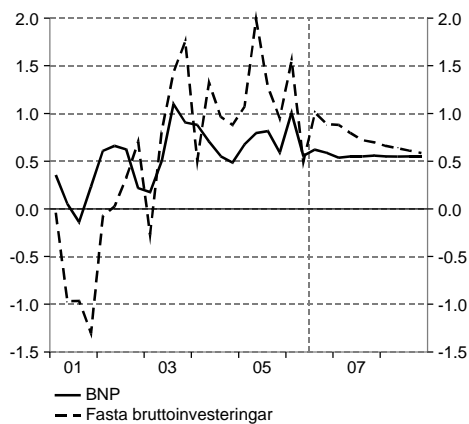
Källor: National Bureau of Statistics (Kina) och IMF.

Diagram 3 Nominella obligationsräntor, 10 års löptid
Procent, veckovärden

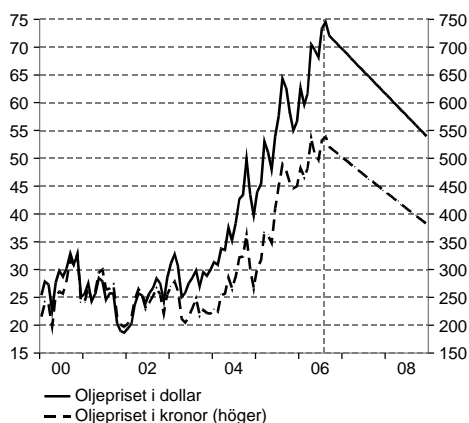
Källa: Riksbanken.

Diagram 4 BNP och fasta bruttoinvesteringar i OECD-området
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: IMF, OECD, nationella källor och Konjunkturinstitutet.

Diagram 5 Oljepris
Brent dollar/fat respektive kronor/fat, månadsvärden

Källor: Reuters EcoWin, International Petroleum Exchange och Konjunkturinstitutet.

Diagram 6 Inflation i OECD
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källa: OECD.

naste åren (se diagram 5). Trots det har den globala ekonomin hittills vuxit snabbt. Detta kan till viss del förklaras av att det just är den höga tillväxten, och den därmed sammanhängande snabbt stigande oljeefterfrågan, som till stor del har orsakat oljeprisuppgången. Det höga oljepriset beror emellertid även på en låg kapacitet på grund av eftersatta investeringar och ett stort antal utbudstörningar. Den politiska oron i Mellanöstern bidrar också till en för tillfället hög riskpremie. Föreliggande prognos bygger på antagandet att oljepriset faller tillbaka till 54 dollar per fat i slutet av 2008. Antagandet grundas bl.a. på OECD:s bedömning att produktionskapaciteten under kommande år ökar snabbare än oljekonsumtionen. Oljeprisets utveckling beror givetvis på det fortsatta händelseförloppet i Mellanöstern. Oljeprisprognosen är bl.a. av detta skäl mycket osäker.

Den kraftiga oljeprisuppgången har drivit upp inflationen i OECD-området. I juni ökade konsumentpriserna med 3,2 procent, vilket överstiger de flesta centralbankers penningpolitiska mål (se diagram 6). Centralbankerna ställs därför inför en svår avvägning. Om de höga olje- och råvarupriserna riskerar att leda till stigande inflationsförväntningar kan detta motivera att penningpolitiken stramas åt relativt kraftfullt. Å andra sidan riskerar alltför stora räntehöjningar medföra att konjunkturåterhämtningen bryts alltför tidigt. Mot bakgrund av ett fallande oljepris riskerar därmed inflationen att på sikt bli för låg.

Den europeiska centralbanken (ECB) har uttryckt farhågor för att de höga energipriserna ska leda till stigande inflationsförväntningar och därmed också leda till högre faktisk inflation. Därför har ECB höjt styrräntan överraskande snabbt (se diagram 7). Den penningpolitiska åtstramningen har också kunnat ske mot bakgrund av att återhämtningen i euroområdet har blivit allt tydligare. Konjunkturuppgången bedöms dock bli trög och nästa år bromsas den in något till följd av en finanspolitisk åtstramning i Tyskland. ECB bedöms därför i fortsättningen höja styrräntan i en långsam takt.

Till skillnad från OECD-området som helhet har USA ett något ansträngt resursutnyttjande. Inflationen överstiger 4 procent och även konsumentpriserna exklusive energi ökar sannolikt snabbare än vad den amerikanska centralbanken (Fed) tycker är önskvärt. Å andra sidan syns nu tecken på att de senaste två årens styrräntehöjningar bromsar tillväxten. Det andra kvartalet ökade BNP med måttliga 0,6 procent. Särskilt på bostadsmarknaden har konjunkturen försvagats. Fed bedöms dock under hösten göra ytterligare en styrräntehöjning till 5,50 procent för att stävja inflationen (se diagram 7). Penningpolitiken är då något åtstramande. Den amerikanska tillväxten uppgår till knappt 3 procent 2007 och 2008, vilket är något lägre än den potentiella tillväxttakten.

Stark tillväxt i den svenska ekonomin

Den svenska ekonomin är i en bred och stark konjunkturupp-gång. BNP ökade med 1,4 procent såväl första som andra kvartalet (se diagram 8). Investeringarna fortsätter att öka snabbt samtidigt som hushållens konsumtion tog ordentlig fart det andra kvartalet. Den offentliga konsumtionen har dock visat en mer dämpad utveckling. Varuexporten växte i relativt måttlig takt under det andra kvartalet efter ett starkt första kvartal. Fler-talet indikatorer, inte minst Konjunkturinstitutets barometer och orderstatistik, tyder på att avmattningen är tillfällig (se diagram 9).

Tabell 1 Valda indikatorer

Årlig procentuell förändring respektive procent

	2004	2005	2006	2007	2008
BNP till marknadspris	3,7	2,7	4,1	3,3	2,9
Kalenderkorrigerad BNP	3,1	2,6	4,5	3,4	2,7
Real BNI per capita	1,7	1,8	3,3	3,0	2,5
Bytesbalans ¹	6,6	5,9	6,3	6,5	6,9
Sysselsättning	-0,5	0,7	1,5	1,4	0,8
Sysselsättningsgrad ²	77,2	77,2	77,6	78,3	78,9
Offentligt finansiellt sparande ¹	1,6	2,8	2,8	2,9	2,6
Öppen arbetslöshet ³	6,0	5,9	5,4	4,6	4,2
Timlön i näringslivet (KL)	3,0	3,3	3,3	3,8	4,2
Arbetskostnader i näringslivet (NR) ⁴	3,5	4,0	2,3	5,1	4,5
Produktivitet i näringslivet ⁴	4,4	2,4	3,6	2,2	2,2
KPI, dec-dec	0,3	0,9	2,0	2,0	2,8
UND1X, dec-dec	0,7	1,2	1,4	1,0	1,6
Reporänta ⁵	2,00	1,50	2,50	3,50	4,75
Tioårig statsobligationsränta ⁵	3,9	3,4	4,2	4,6	4,8
Kronindex (KIX) ⁵	111,0	120,9	115,8	115,4	114,9

¹ Procent av BNP. ² Reguljär sysselsättning i procent av befolkningen 20–64 år.

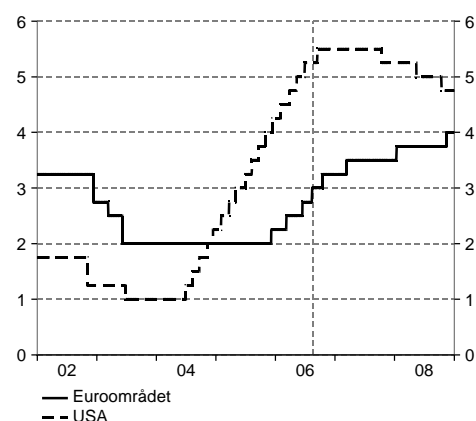
³ I procent av arbetskraften. ⁴ Kalenderkorrigerad. ⁵ Vid årets slut.

Källor: SCB, AMS, Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Konjunktoren fortsätter att stärkas under resten av året även om tillväxttakten dämpas något i förhållande till den mycket starka utvecklingen första och andra kvartalet. Den höga tillväxten har medfört att kapacitetsutnyttjandet i industrin är mycket högt, vilket talar för en fortsatt investeringsuppgång (se diagram 10). Stigande leveranstider och minskande lager tyder på att det finns vissa kapacitetsbegränsningar inom industrin. Det kapacitetstillskott som uppkommer genom de numera förhållandevis höga investeringarna bedöms dock vara tillräckligt för att ge utrymme för den framöver något långsammare efterfrågeökningen. Men det kan inte uteslutas att industriproduktionen kommer att hämmas mer av industriföretagens kapacitetsbegränsningar än vad som antagits i prognosen.

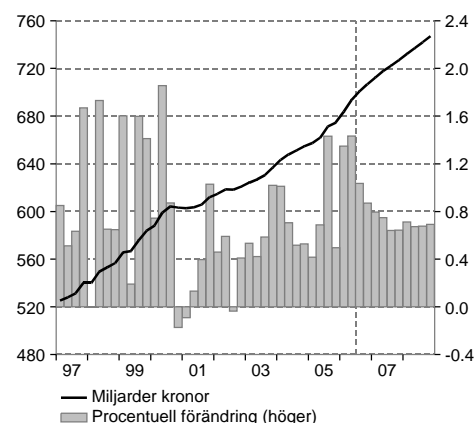
Förutsättningarna för en stark ekonomisk utveckling under prognosperioden är mycket gynnsamma. Den internationella

Diagram 7 Styrräntor
Procent, dagsvärden

Källor: Nationella källor och Konjunkturinstitutet.

Diagram 8 BNP till marknadspris
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

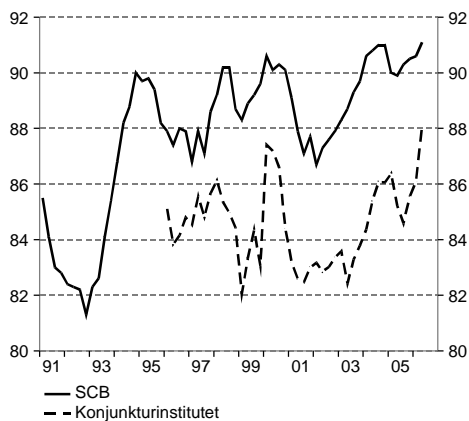
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 9 Exportordergång, industrin
Nettotal, månadsvärden

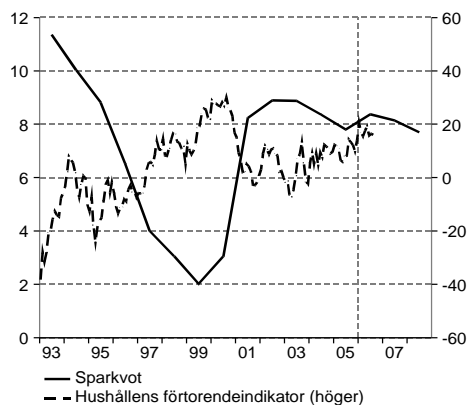
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 10 Industrins kapacitetsutnyttjande
Procent, säsongrensade kvartalsvärden

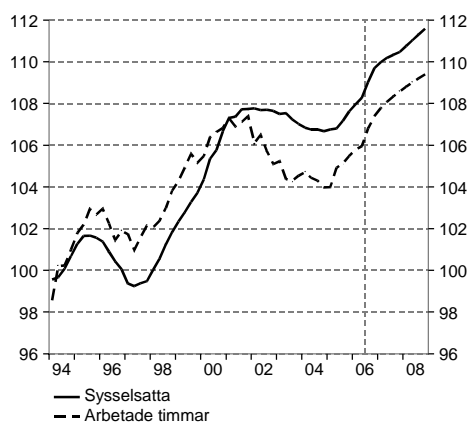
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 11 Hushållens sparande och
förtroendeindikator (CCI)
Procent av disponibel inkomst, löpande priser
respektive netttotal, års- respektive månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 12 Sysselsatta och arbetade timmar
Index 1994=100, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

efterfrågan utvecklas relativt starkt och såväl penningpolitiken som finanspolitiken är expansiv i år. Därtill bidrar de mycket starka balansräkningarna hos företag, hushåll och i kommunsektorn till ökade investeringar och ökad konsumtion. Dessa fördelaktiga efterfrågeförhållanden medför att BNP växer relativt snabbt. Det sker utan att inflationsmålet hotas eftersom resursutnyttjandet på arbetsmarknaden i utgångsläget är förhållandevis lågt. Tillväxten bromsar dock in framöver. Detta beror dels på att den internationella efterfrågetillväxten försvagas, dels på en mindre expansiv svensk finanspolitik och en svensk penningpolitik som stramas åt när ekonomins utbudssida i allt högre grad blir gränssättande. Sammantaget ökar BNP i år med 4,1 procent, 3,3 procent 2007 och 2,9 procent 2008. Korrigerat för variationer i antalet arbetsdagar mellan åren, vilket bättre avspeglar konjunkturutvecklingen, blir tillväxten 4,5 procent i år, 3,4 procent 2007 och 2,7 procent 2008.

Hushållens konsumtion ökar förhållandevis snabbt eftersom den allt starkare arbetsmarknaden bidrar till såväl en god inkomstutveckling som ett stigande förtroende. Sparkvoten faller något framöver men ligger ändå 4–6 procentenheter högre än under de förra toppåren för konsumtionen 1999/2000 (se diagram 11). Samtidigt är konfidensindikatorn i Hushållens inköpsplaner lägre än 1999/2000. Det kan ändå inte uteslutas att den fortsatta förbättringen på arbetsmarknaden kan leda till att hushållen minskar sitt sparande, och därmed ökar sin konsumtion, snabbare än vad som antagits i prognosen.

Stigande statsbidrag, en stark ekonomisk ställning i utgångsläget och en relativt stark utveckling av den kommunala skattebasen innebär att den kommunala konsumtionen ökar snabbt i år och 2007. Därefter ökar den kommunala konsumtionen något långsammare. Kommunsektorns fortsatt starka ekonomi antas också leda till att den genomsnittliga kommunala skattesatsen sänks med 20 öre 2007.

Prognosen utgår ifrån beslutade och i proposition föreslagna regler. De olika partiernas valmanifest har således inte beaktats.

Arbetsmarknaden fortsätter att förstärkas

Den konjunkturrellt svaga arbetsmarknaden vände uppåt i början av 2005. Från bottenivån första kvartalet 2005 till det andra kvartalet 2006 har antalet arbetade timmar ökat med 1,9 procent (se diagram 12). Produktiviteten har i år ökat snabbare än väntat samtidigt som återhämtningen på arbetsmarknaden bromsade in något under årets två första kvartal. Arbetsmarknadsindikatorerna och konjunkturutsikterna i stort tyder dock på att inbromsningen är tillfällig. Antalet nyanmälda lediga platser är mycket högt. Konjunkturbarometern visar att företagen i ett flertal branscher planerar att nyanställa. Arbetskraftsundersökningen (AKU) visade vidare på en stark sysselsättningsutveckling i juli.

Måttliga löneökningar, relativt få företag som uppger brist på arbetskraft och en inflation som fortsätter att understiga målet talar entydigt för att det fortfarande finns lediga resurser på den svenska arbetsmarknaden. Det s.k. arbetsmarknadsgapet, som mäter skillnaden mellan faktiskt och potentiellt antal arbetade timmar, bedöms det andra kvartalet i år uppgå till -1,8 procent (se diagram 13).

Den fortsatta konjunkturuppgången innebär att de kvarvarande möjligheterna att effektivisera produktionen blir successivt något sämre och därmed dämpas produktivitetstillväxten (se diagram 14). Eftersom produktionen ökar snabbare än produktiviteten ökar antalet arbetade timmar med 1,5 procent 2006 och med 1,6 respektive 0,8 procent 2007 och 2008. Detta innebär att sysselsättningen ökar med ca 162 000 personer från och med 2005 till och med 2008.

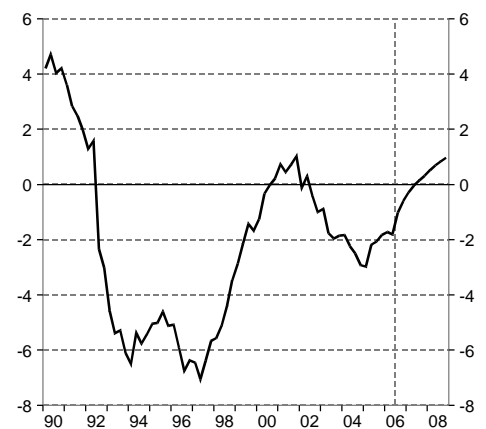
Produktivitetstillväxten har under de senaste åren flera gånger överraskat positivt. Det kan inte uteslutas att produktivitetstillväxten utvecklas starkare än beräknat. Det skulle, givet frånvaro av penningpolitisk respons, leda till en långsammare återhämtning på arbetsmarknaden och att inflationen utvecklas svagare än vad som antagits i denna prognos.

Arbetskraften har det senaste året ökat snabbare än vad som är konjunktorellt normalt. Detta föranleder en upprevidering av den potentiella arbetskraften med 0,2 procent. Sysselsättningen bedöms därmed på sikt bli varaktigt högre än enligt tidigare bedömning. Den snabba sysselsättningsökningen medför att resursutnyttjandet stiger snabbt. Arbetsmarknadsgapet blir positivt under den senare delen av 2007 och uppgår till 0,7 procent 2008, dvs. resursutnyttjandet är då något högre än vad som på sikt bedöms vara förenligt med 2 procents inflation. Bedömningen av arbetsmarknadsgapet är dock mycket osäker eftersom de svenska erfarenheterna av ett högt resursutnyttjande under de senaste 15 åren är mycket begränsade.

Den stigande sysselsättningen medför att den öppna arbetslösheten sjunker från 5,6 procent andra kvartalet 2006 till 4,2 procent 2008 (se diagram 15). Nedgången av den öppna arbetslösheten 2006 beror delvis på den stora ökningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Eftersom arbetsmarknads-läget förbättras snabbt och blir något ansträngt framöver bedöms åtgärdsvolymen särskilt 2007 vara alltför hög ur stabiliseringspolitisk synvinkel.

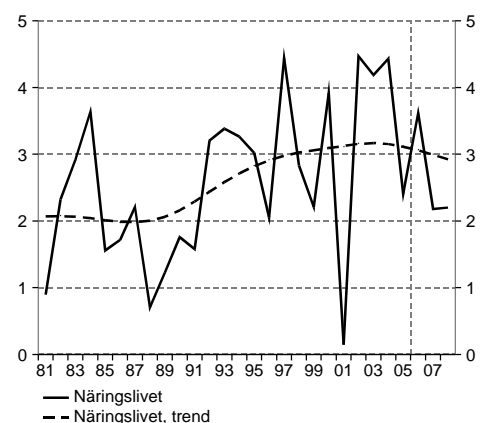
Den senaste konjunkturedgången innebar att sysselsättningsgraden sjönk från toppnivån 78,6 procent 2001 till botten-nivån 77,2 procent 2005. Innevarande konjunkturuppgång innebär att sysselsättningsgraden ökar till 78,9 procent 2008, dvs. blir något högre än den senaste toppnivån (se diagram 16). Vid den senaste toppnivån ökade lönerna något snabbare än vad som på sikt bedöms vara förenligt med 2 procents inflation. Även vid den kommande något högre toppnivån prognostiseras lönerna, bl.a. mot denna bakgrund, öka något snabbare än vad som på

Diagram 13 Arbetsmarknadsgap
Procent av potentiellt arbetade timmar, säsongrensade kvartalsvärden

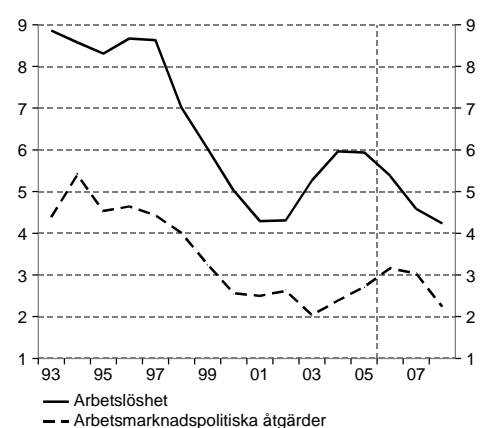
Anm. Arbetsmarknadsgapet är beräknat som arbetade timmars avvikelse från sin potentiella nivå.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 14 Produktivitet i näringslivet
Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

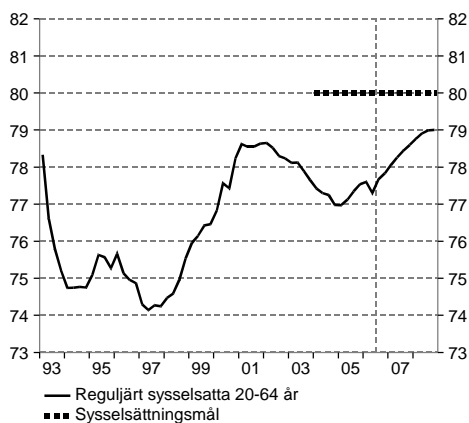
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 15 Arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder
Procent av arbetskraften

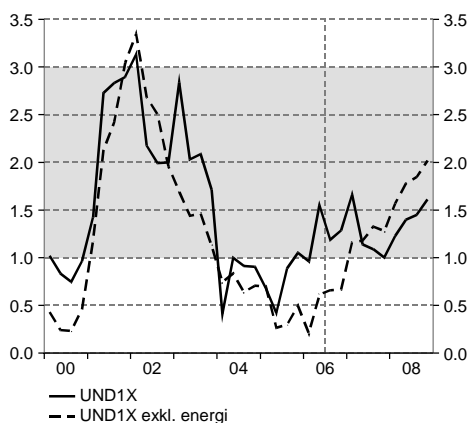
Källa: SCB.

Diagram 16 Reguljär sysselsättningsgrad
Procent av befolkningen i åldern 20-64 år, säsongrensade kvartalsvärden

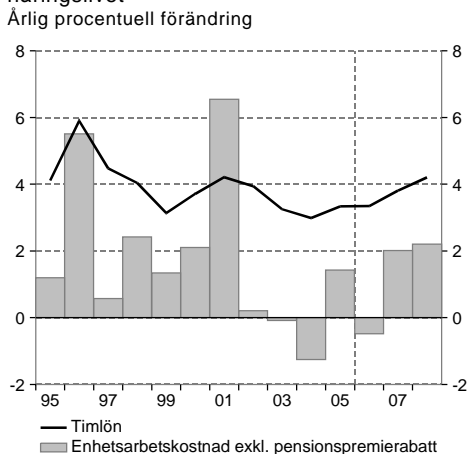
Anm. Serien är justerad bakåt i tiden av Konjunkturinstitutet.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 17 Konsumentpriser
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Anm. Det gråa fältet anger Riksbankens inflationsmål på 2 procent, med ett toleransintervall på plus/minus 1 procentenhet.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 18 Timlön och enhetsarbetskostnad i näringslivet

Anm. Enhetsarbetskostnaden i näringslivet, rensad för den tillfälliga pensionspremierabatten för 2006, kalenderkorrigerad.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

sikt bedöms vara förenligt med 2 procents inflation och arbetsmarknadsgapet bedöms vara något positivt.

Sysselsättningsgraden 2008 understiger målet om 80 procents sysselsättningsgrad med 1,1 procentenhet motsvarande 58 000 personer. Arbetsmarknadsgapet motsvarar 32 000 personer. Skillnaden mellan sysselsättningsmålet och sysselsättningen vid en konjunkturrellt balanserad arbetsmarknad uppgår således till 90 000 personer 2008. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning krävs det strukturella reformer eller en bättre fungerande lönebildning som minskar jämviktsarbetslösheten eller ökar den potentiella arbetskraften för att sysselsättningsmålet ska nås på ett hållbart sätt.

Inflationen fortsätter att understiga målet

Inflationstrycket i den svenska ekonomin är fortfarande mycket lågt. UND1X-inflationen har på grund av stigande energipriser ökat till 1,4 procent i juli i år (se diagram 17). UND1X-inflationen har därmed understigit målet sedan oktober 2003. Den låga inflationen beror på måttliga löneökningar, till följd av den konjunkturrellt svaga arbetsmarknaden, och en oväntad stark produktivitetstillväxt. Enhetsarbetskostnaderna har därför utvecklats mycket svagt och inneburit ett lågt kostnadstryck (se diagram 18).

Sysselsättningsuppgången har ännu inte pressat upp löneökningstakten och lönerna i näringslivet ökar i år, liksom i fjol, med 3,3 procent. Samtidigt har produktivitetstillväxten varit mycket stark. I år minskar enhetsarbetskostnaden med 0,5 procent och nästa år ökar den med 2,0 procent¹. År 2008 är dock resursläget på arbetsmarknaden något ansträngt, vilket leder till att lönerna ökar snabbare och att produktivitetstillväxten dämpas. Enhetsarbetskostnaden ökar därför med 2,2 procent, vilket är snabbare än vad som på sikt bedöms vara förenligt med 2 procents inflation.

Trots denna ökning av enhetsarbetskostnaden är UND1X-inflationen påtagligt lägre än målet även 2008. Detta beror på att stigande enhetsarbetskostnader påverkar priserna med viss eftersläpning, dvs. UND1X-inflationen hålls fortfarande nere av tidigare års mycket låga ökning av enhetsarbetskostnaden. UND1X-inflationen dämpas också till följd av ett sjunkande oljepris. UND1X-inflationen och UND1X-inflationen exklusive energi uppgår till 1,6 respektive 2,0 procent i december 2008.

I Konjunkturinstitutets penningpolitiska bedömning beaktas såväl inflationen som resursutnyttjandet på arbetsmarknaden (se diagram 19). Den nuvarande låga inflationen motiverar att reporäntan bör vara 2,50 procent under resten av 2006 och under första kvartalet 2007. Givet att Konjunkturinstitutets prognos förverkligas bör reporäntan höjas gradvis under resten av 2007

¹Avser enhetsarbetskostnader exklusive tillfällig premierabatt. För detaljer se avsnittet "Löner, vinster och priser".

och 2008 till 4,75 procent i slutet av 2008. Därigenom undviks ett alltför högt resursutnyttjande 2008 och en alltför hög inflation åren därefter. Efter 2008 minskar arbetsmarknadsgapet mot noll och inflationen faller gradvis tillbaka till 2 procent (se fördjupningsrutan ”Konjunkturinstitutets reporäntebedömning”).

Överskott i de offentliga finanserna – se men inte röra

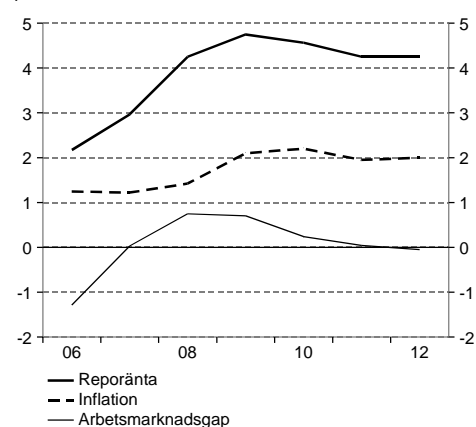
De offentliga finanserna är starka. Det offentliga finansiella sparandet uppgår 2006 till 2,8 procent av BNP och är ungefär oförändrat 2007 och 2008. Det genomsnittliga sparandet 2000 till och med 2007, som kan sägas motsvara en konjunkturcykel, uppgår till 2,1 procent. Målet om 2 procents överskott i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel uppfylls därmed i denna prognos (se diagram 20).

De offentliga utgifternas andel av BNP har fallit markant sedan krisåret 1993 och fortsätter att falla framöver vid prognosförutsättningen om oförändrade regler (se diagram 21). Det är framför allt transfereringarna till hushållen som sjunker från 18,3 procent av BNP 2005 till 16,7 procent av BNP 2008. En orsak är att konjunkturförbättringen leder till minskade arbetsmarknadsutgifter. En annan orsak är att ohälsan sjunker från 652 000 personer 2005 till 617 000 personer 2008, bl.a. till följd av de senaste årens uppstramning av sjukskrivningsprocessen. Den sjunkande ohälsan leder till ett högre antal potentiellt arbetade timmar och därmed på sikt till en högre BNP. Sammantaget minskar antalet personer som uppbär sociala ersättningar med 102 000 personer från 2005 till 2008. Högkonjunkturåret 2008 försörjs dock fortfarande en vanlig dag 970 000 personer i arbetsför ålder med sociala ersättningar.²

Trots konjunkturförstärkningen är den offentliga sektorns finansiella sparande ungefär detsamma 2008 som 2006. En orsak är att företagsskatterna liksom reavinstskatterna minskar från 2006 års tillfälligt höga nivåer. En annan orsak är att kommunalskatten antas sänkas med 20 öre. En tredje orsak är att prognosens antagande om oförändrade regler innebär att bl.a. punktskatterna på energi minskar som andel av BNP. De offentliga inkomsterna som andel av BNP minskar därför ungefär lika mycket som utgifterna.

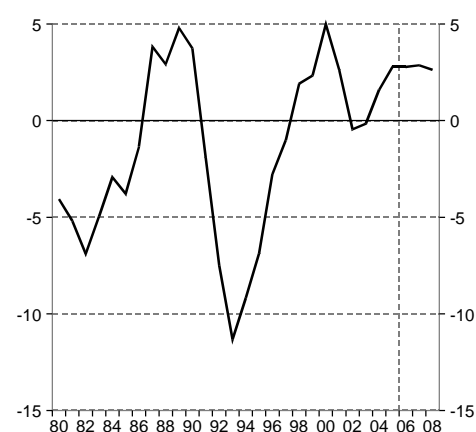
Som framgår av fördjupningsrutan ”Reformutrymme 2010” uppgår det konjunkturjusterade offentliga finansiella sparandet till 2,5 procent av BNP 2010. Det överstiger således målet om 2 procents sparande med 0,5 procentenheter. Reformutrymmet, dvs. utrymmet för ofinansierade skattesänkningar och utgiftshöjningar under den kommande mandatperioden kan således beräknas till 15 miljarder kronor. Beräkningen är dock osäker och utrymmet blir större om jämviktsarbetslösheten blir lägre eller om arbetsutbudet blir högre än enligt prognosen.

Diagram 19 Reporänta, inflation och arbetsmarknadsgap
Procent, årlig procentuell förändring samt procent av potentiellt arbetade timmar, årsvärden

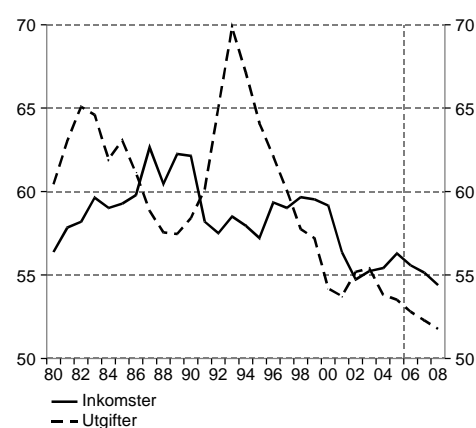
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 20 Offentliga sektorns finansiella sparande
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 21 Inkomster och utgifter i offentlig sektor
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

² I denna siffra ingår inte föräldralediga och studenter.

Resursutnyttjandet bedöms bli något ansträngt framöver. Ur stabiliseringspolitisk synvinkel avråder därför Konjunkturinstitutet från ofinansierade skattesänkningar eller utgiftshöjningar 2007 samt åren därefter om konjunkturen blir fortsatt stark. Förr eller senare vänder konjunkturen nedåt och då är det stabiliseringspolitiskt lämpligare att utnyttja reformutrymmet.

Internationell konjunkturutveckling

Fortsatt hög global tillväxt

Den internationella konjunkturuppgången fortsätter. Trots oro i Mellanöstern, uppdrivna oljepriser och stigande räntor växer global BNP i år med 5,0 procent. Vid sidan av 2004 års notering på 5,3 procent är detta den högsta siffran på tre decennier. Den globala tillväxten dämpas något framöver i takt med att resursutnyttjandet blir allt mer ansträngt och penningpolitiken stramas åt. Tillväxten förblir dock fortfarande hög och uppgår till 4,7 respektive 4,4 procent 2007 och 2008 (se diagram 22).

Det är framför allt ekonomierna utanför OECD-området som växer snabbt. Trots att kinesiska myndigheter vidtar åtgärder för att dämpa den ekonomiska aktiviteten fortsätter ekonomin att gå på högvarv. BNP-tillväxten uppgår till omkring 10 procent både 2006 och 2007. Under 2008 dämpas tillväxten något, men uppgår ändå till aktningvärda 8,7 procent (se diagram 23). I Indien väntas en genomsnittlig årlig tillväxt på drygt 7 procent 2006-2008.

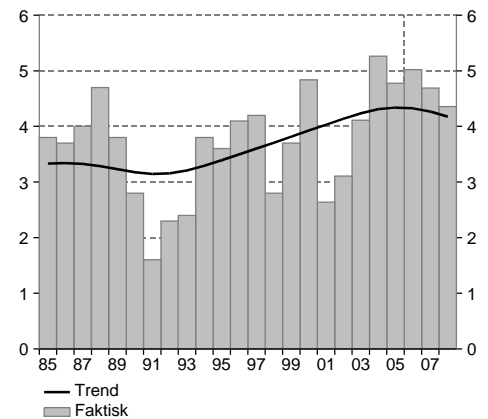
I dessa länder liksom i större delen av övriga världsekonomin är det främst de fasta investeringarna som driver utvecklingen. I samband med konjunkturedgången 2001/2002 drogs företagsinvesteringarna ner till en alltför låg nivå i förhållande till företagets långsiktiga kapitalbehov (se diagram 24). De senaste två åren har präglats av en cyklisk återhämtning av investeringarna. I OECD-området passerades tillväxttoppen för investeringarna under 2005, men även under perioden 2006-2008 växer de snabbare än BNP. Liksom tidigare stöds den fortsatta investeringsuppgången av höga företagsvinster och låga lånekostnader.

Uppgången i hushållens konsumtion är långsammare, vilket är normalt i en återhämtningsfas. I takt med att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden stiger globalt kommer dock tillväxten i hushållens konsumtion att utgöra en allt större andel av BNP-tillväxten.

Någon stimulans väntas dock inte från finanspolitiken. Under perioden 2001-2003 var finanspolitiken i OECD-området tydligt expansiv, framför allt till följd av kraftig expansion i USA. 2004-2005 lades finanspolitiken om och blev något åtstramande. För 2006, 2007 och 2008 väntas en i stort sett neutral finanspolitik i OECD-området.

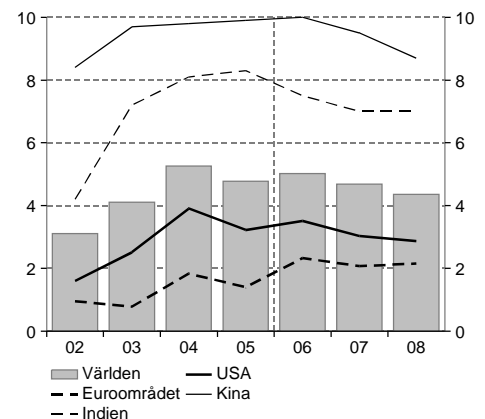
Den höga globala tillväxten har gått hand i hand med en stark utveckling av världshandeln. Världshandeln ökade med ca 12 procent det första kvartalet 2006 jämfört med motsvarande period 2005 (se diagram 25). Under resten av prognosperioden väntas en årlig tillväxttakt på i genomsnitt ca 7,5 procent. Det kan jämföras med en genomsnittlig tillväxttakt på ca 6 procent de senaste 25 åren.

Diagram 22 Global BNP
Årlig procentuell förändring

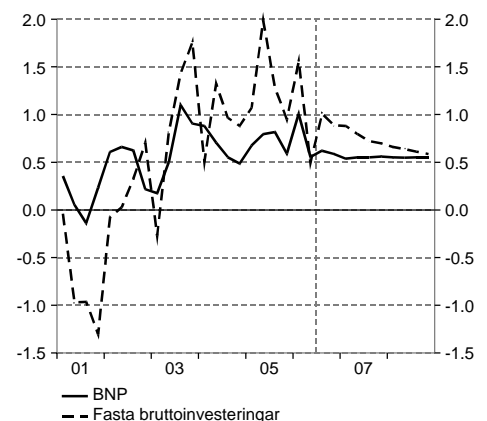
Anm. Trend beräknad med HP-filter.
Källor: IMF, OECD, nationella källor och Konjunkturinstitutet.

Diagram 23 BNP i valda länder
Årlig procentuell förändring

Källor: IMF, OECD, nationella källor och Konjunkturinstitutet.

Diagram 24 BNP och fasta bruttoinvesteringar i OECD-området
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

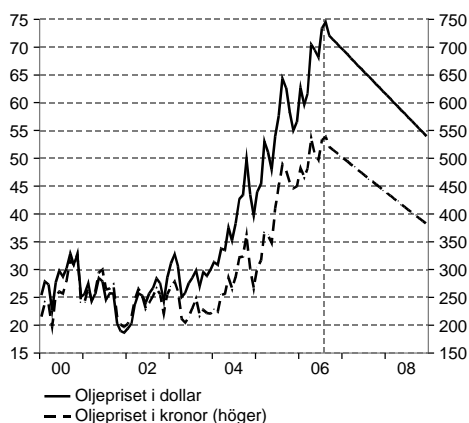
Källor: IMF, OECD, nationella källor och Konjunkturinstitutet.

Diagram 25 Export i världen
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

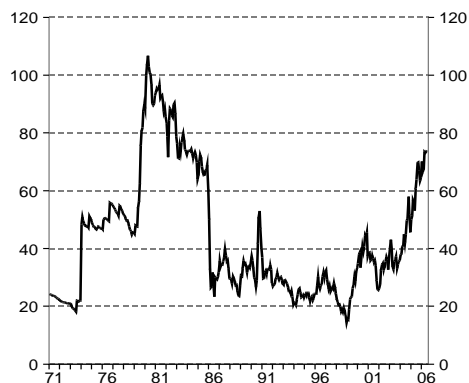
Källa: IMF.

Diagram 26 Oljepris
Brent dollar/fat respektive kronor/fat, månadsvärden

Källor: Reuters EcoWin, International Petroleum Exchange och Konjunkturinstitutet.

Diagram 27 Realt oljepris i dagens penningvärde
Index 2006-07-01=73,5, månadsvärden

Anm. Pris på WTI-olja deflaterad med konsumtionsvägd KPI för 14 OECD-länder i gemensam valuta. Prisindex är lika med 1 i juli 2006.

Källor: Reuters EcoWin, International Petroleum Exchange, OECD, nationella källor och Konjunkturinstitutet.

Stor osäkerhet på oljemarknaden

Oro för framtida utbudsstörningar har fått oljepriset att stiga under sommaren. Framför allt är det den politiska oron i Mellanöstern och Nigeria som har bidragit till prisuppgången. Priset på olja uppgick i genomsnitt till drygt 73 dollar per fat i juli och låg i mitten av augusti på ungefär den nivån (se diagram 26).

Att osäkerheten kring framtida utbud har fått ett förhållandevis stort genomslag i priset beror bl.a. på att reservkapaciteten, dvs. outnyttjad produktionskapacitet, inte är tillräcklig för att kompensera för ett större produktionsbortfall.

I reala termer är oljepriset nu betydligt högre än under första oljekrisen i mitten av 1970-talet, men en bit under rekordnivåerna från den andra oljekrisen i slutet av 1970-talet (se diagram 27).

Produktionen utanför OPEC, t.ex. i före detta Sovjetunionen, Afrika och Sydamerika, förväntas öka de kommande åren (se tabell 2). Uppgången innebär att produktionsökningen blir mer normal jämfört med den mycket svaga utvecklingen 2005. Bland annat bidrar utvinning av nya fyndigheter till utbudsökningen. Konsumtionen av olja förväntas växa med 1,5-2,0 procent per år 2006–2008, vilket är något mer än 2005.

Produktionskapaciteten ökar mer än oljekonsumtionen de kommande åren. Detta innebär att reservkapaciteten ökar från de historiskt låga nivåerna 2004 och 2005. Även om oljepriset fortsätter att vara volatilt och högt den närmaste tiden, bl.a. på grund av politisk oro, väntas den större reservkapaciteten att få effekt på lite sikt. Oljepriset antas falla från 70 dollar per fat i slutet av 2006 till 54 dollar per fat i slutet av 2008. Denna prognos är dock mycket osäker.

Tabell 2 Konsumtion och produktion av olja

Miljoner fat per dag respektive årlig procentuell förändring

	2005	2005	2006	2007	2008
Produktion, länder utanför OPEC	50,2	0,2	1,8	3,7	2,5
Produktion OPEC	34,2	3,3	0,6	-2,9	0,6
Konsumtion	83,6	1,3	1,4	1,9	1,9
Lagerförändring (miljoner fat per dag)		0,8	0,7	0,0	0,0
Reservkapacitet (procent av total årlig produktion)		2,1	3,6	6,0	7,2

Anm. OPEC:s produktion 2006–2008 beräknas som total efterfrågan (konsumtion och lagerförändring) minus produktion i länder utanför OPEC.

Källor: International Energy Agency (IEA) och Konjunkturinstitutet.

Stigande oljepris dilemma för penningpolitiken

De stora energiprisökningarna har drivit upp inflationen globalt. I OECD-området steg inflationen till 3,2 procent i juni 2006, vilket överstiger de flesta centralbankers penningpolitiska mål. Å

andra sidan beror en viss del av energiprisuppgången på stigande riskpremier på råolja och det globala resursutnyttjandet utanför oljesektorn är ännu så lågt att det inte skett någon större ökning av inflationen exklusive energi.

Denna situation ställer världens centralbanker inför svåra avvägningar. Den expansiva penningpolitiken var en starkt bidragande orsak till att den globala konjunktursvackan 2001/2002 blev mild. I takt med ett stigande globalt resursutnyttjande har penningpolitiken gradvis lagts om i en mindre expansiv riktning. Bedömningen är att det fortfarande finns lediga resurser i världsekonomin och att den penningpolitiska åtstramningen även fortsättningsvis sker relativt långsamt och gradvis.

Samtidigt kan inte centralbankerna bortse från den höga faktiska inflationen. Om inflationsförväntningarna stiger kan det komma att krävas betydligt kraftigare penningpolitiska åtstramningar längre fram för att få inflationen under kontroll.

Kanske är detta dilemma tydligast i USA. Allt fler signaler tyder på att konjunkturen håller på att mattas och en stor del av effekten på konjunkturen av tidigare styrräntehöjningar har ännu inte manifesterats. Samtidigt har inflationen stigit till drygt 4 procent och även exklusive energipriser är sannolikt prisutvecklingstakten högre än vad Fed finner önskvärt. Fed bedöms vara så pass bekymrad över risken att inflationsförväntningarna kan komma att stiga att man höjer styrräntan ytterligare en gång i år till 5,50 procent.

Det höga oljepriset har också bidragit till att förvärpa de internationella sparandeobalanserna, med bytesbalansöverskott i de oljeexporterande länderna samt bl.a. Asien och bytesbalansunderskott i framför allt USA. Denna situation är inte hållbar på lång sikt. Fram till och med 2008 väntas dock endast en mindre korrigerings av de internationella sparandeobalanserna komma till stånd.

Den internationella riskbilden

De globala konjunkturutsikterna omges av ett antal osäkerhetsfaktorer. Den politiska oron i t.ex. Iran och Nigeria innebär att risken för ett högre oljepris än det prognostiserade är stor. Eftersom sparbenägenheten hos de oljeexporterande länderna åtminstone på kort sikt är högre än hos de oljeimporterande länderna riskerar nya politiska händelser och/eller utbudsstörningar med åtföljande högre oljepris att leda till en svagare global efterfrågeutveckling.

Om oljeprishöjningarna i allt högre grad börjar upplevas som permanenta kan det tendera att driva upp inflationsförväntningarna och påverka både företagens prissättningsbeteende och löntagarnas krav. Detta skulle även vid ett oförändrat oljepris kunna medföra en stramare penningpolitik i syfte att bibehålla trovärdigheten för penningpolitiken, vilket skulle dämpa den

globala efterfrågetillväxten. Naturligtvis skulle dessa tendenser förstärkas om oljepriset skjuter i höjden ytterligare.

Korrigeringen av de internationella sparandeobalanserna kan också gå betydligt snabbare än i prognosen. En förhållandevis gynnsam korrigerings- och sparandeobalans skulle kunna komma till stånd genom att tillväxten utanför USA uthålligt blir högre, vilket i sin tur bl.a. skulle öka den amerikanska exporten. Ett annat förhållandevis gynnsamt scenario, som kan vara överlappande, är att investerings- och konsumtionsbenägenheten i t.ex. Asien eller de oljeexporterande länderna ökar gradvis, vilket bl.a. skulle minska kapitalinflödet till USA och öka den amerikanska exporten. I båda scenarierna skulle den globala räntenivån bli högre, det amerikanska sparandet öka och därmed det amerikanska bytesbalansunderskottet minska (båda som andel av BNP).

Ett mindre gynnsamt, och åtminstone på kort sikt mer sannolikt, scenario skulle kunna utlösas av en hastig ökning av hushållssparandet i USA, exempelvis till följd av fallande huspriser. Den minskade efterfrågan i USA skulle motverkas av en styrräntesänkning, vilket i sin tur skulle kunna utlösa ett dollarfall. En annan möjlig utlösande faktor är att riskpremien på placeringar i dollar ökar. Det skulle också kunna leda till ett kraftigt dollarfall och turbulens på de finansiella marknaderna. I båda fallen skulle den globala tillväxten bromsas.

Tabell 3 BNP och KPI i världen¹

Årlig procentuell förändring

	BNP				KPI			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
USA	3,2	3,5	3,0	2,9	3,4	3,5	2,6	2,4
Japan	2,6	2,8	2,5	2,0	-0,3	0,7	0,9	1,2
Danmark	3,2	2,6	2,3	1,9	1,7	2,0	2,0	2,0
Finland	3,0	3,6	2,8	2,6	0,8	1,4	1,7	2,0
Norge	2,5	2,6	2,5	2,2	1,5	2,2	2,1	2,1
Euroområdet	1,4	2,3	2,1	2,2	2,2	2,2	2,1	1,8
Tyskland	1,2	1,9	1,6	1,9	1,9	1,8	2,3	1,5
Frankrike	1,2	2,2	2,1	2,2	1,9	1,8	1,6	1,7
Storbritannien	1,9	2,6	2,7	2,7	2,0	2,2	2,1	2,1
Nya EU-länder	4,7	4,8	4,6	4,6	2,5	2,3	2,6	2,5
OECD	2,7	3,1	2,8	2,7	2,6	2,7	2,3	2,1
Indien	8,3	7,5	7,0	7,0	4,2	5,0	5,5	5,6
Kina	9,9	10,0	9,5	8,7	1,8	1,8	2,3	2,3
Latinamerika	4,3	4,3	3,6	3,5	6,3	6,0	5,6	5,2
Världen	4,8	5,0	4,7	4,4				

¹ BNP-siffrorna är kalenderjusterade. KPI för EU-länder avser harmoniserade KPI, HIKP.

Källor: IMF, OECD och Konjunkturinstitutet.

USA

Ekonomi närmar sig konjunkturtoppen

Den amerikanska ekonomin växte enligt preliminär statistik med 0,6 procent det andra kvartalet 2006 (se diagram 28). Detta var betydligt lägre än första kvartalets starka tillväxt på 1,4 procent. Avmattningen var bred med en svag utveckling i offentlig och privat konsumtion samt i investeringarna.

Indikatorerna för det tredje kvartalet 2006 är inte entydiga. De flesta tyder på att tillväxttakten stiger något jämfört med det svaga andra kvartalet. Inköpschefsindex för såväl tillverkningsindustrin som tjänstesektorn ligger kvar på nivåer som indikerar fortsatt styrka i ekonomin, även om indexet för tjänstesektorn har fallit tillbaka de senaste månaderna (se diagram 29). Detaljhandelsförsäljningen steg rejält i juli, vilket indikerar en uppgång i konsumtionstillväxten jämfört med det svaga andra kvartalet. Sysselsättningen ökade ca 1,3 procent i juli jämfört med samma månad 2005 och arbetslösheten steg till 4,8 procent (se diagram 30). Fastighetsmarknaden visar tydliga tecken på avmattning.

En fortsatt stigande sysselsättning bidrar till att de reala disponibla inkomsterna växer fortare de kommande åren. Detta ger stöd åt konsumtionstillväxten som dock blir lägre än de senaste åren då den privata konsumtionen drivit konjunkturuppgången. Konsumtionsökningen bromsas upp av den åtstramande penningpolitiken, både direkt och indirekt via dess effekter på fastighetsmarknaden. Konsumtionen ökar långsammare än de disponibla inkomsterna under prognosperioden, varför sparkvoten stiger och återtar en del av det senaste decenniets nedgång.

Investeringarna fortsätter att växa starkt, trots att utsikterna för bostadsinvesteringarna har försämrats. Investeringarna stöds av fortsatt höga vinster, god framtidstro och ett högt kapacitetsutnyttjande. Investeringstillväxten avtar gradvis till följd av successivt stigande realräntor och en långsammare efterfrågetillväxt.

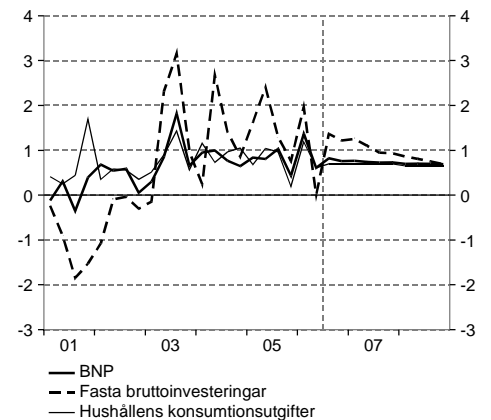
BNP växer sammantaget med 3,5 procent 2006, 3,0 procent 2007 och 2,9 procent 2008 (se tabell 4). Detta innebär att tillväxten går från att vara över den potentiella till att vara under den potentiella. Den amerikanska ekonomin passerar därmed konjunkturtoppen nästa år.

Den federala budgeten ser ut att förbättras i år till följd av högre skatteintäkter. Det leder till att finanspolitiken blir något åtstramande i år. För 2007 förväntas finanspolitiken tillfälligt bli något expansiv igen.

Den penningpolitiska åtstramningen snart avslutad

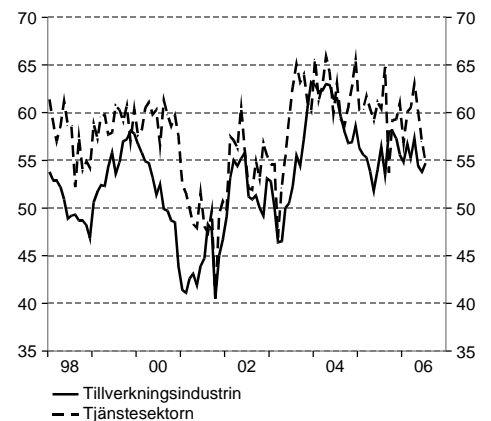
De senaste månaderna har inflationen stigit. Det har främst berott på de stigande energipriserna, men även den s.k. kärninflationen (KPI exkl. livsmedel och energi) har stigit påtagligt (se

Diagram 28 BNP och efterfrågan i USA
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: Bureau of Economic Analysis och Konjunkturinstitutet.

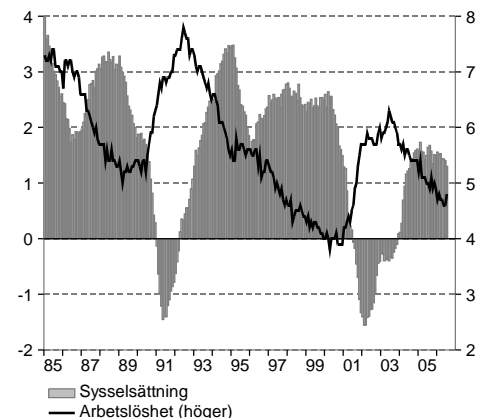
Diagram 29 Inköpschefsindex (ISM) i USA
Index, månadsvärden

Källa: Institute for Supply Management.

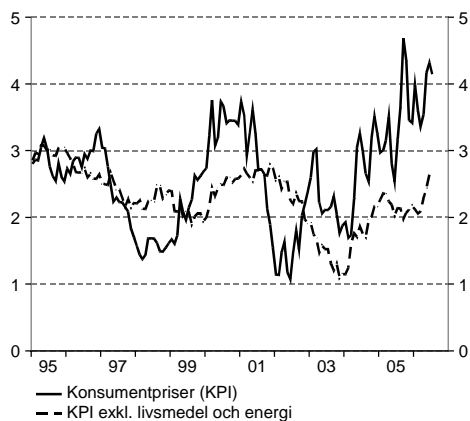
Diagram 30 Sysselsättning och arbetslöshet i USA

Årlig procentuell förändring respektive procent, säsongrensade månadsvärden

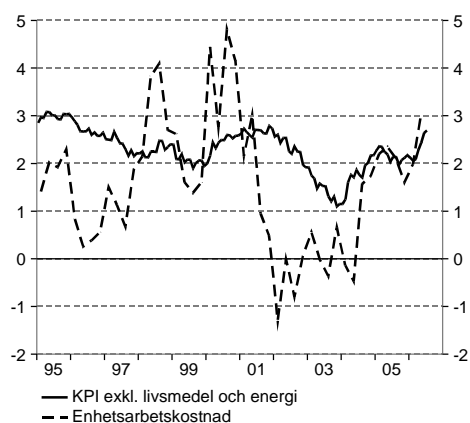
Källor: U.S. Department of Labour och Bureau of Labour Statistics.

Diagram 31 Inflation i USA
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

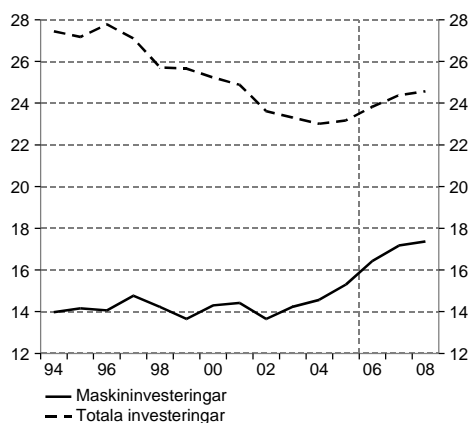
Källa: U.S. Department of Labour.

Diagram 32 Inflation och enhetsarbetskostnad i USA
Årlig procentuell förändring, månads- respektive kvartalsvärden

Källor: U.S. Department of Labour och Bureau of Labor Statistics.

Diagram 33 Investeringar som andel av BNP i Japan
Procent, årsvärden

Källor: Economic and Social Research Institute och Konjunkturinstitutet.

diagram 31). Enhetsarbetskostnaderna har stigit rejält de senaste kvartalen. Det andra kvartalet steg de med över 3,0 procent i näringslivet, jämfört med samma period förra året (se diagram 32). Den amerikanska ekonomin uppvisar ett något ansträngt resursutnyttjande, vilket medför ett långsamt stigande inflationstryck. Centralbanken fortsätter därför att strama åt penningpolitiken och styrräntan når 5,50 procent under hösten 2006. Efter att konjunkturtoppen har passerats i början av 2007 börjar styrräntan sänkas och når 4,75 procent till slutet av 2008, vilket i stort sett motsvarar en neutral penningpolitik.

Bytesbalansunderskottet uppgick till nästan 6,5 procent av BNP för helåret 2005 och fortsätter att öka något de närmaste åren.

Tabell 4 Valda indikatorer för USA

Miljarder dollar, löpande priser, respektive årlig procentuell förändring, fasta priser.

	2004	2005	2006	2007	2008
Hushållens konsumtionsutgifter	8212	3,5	3,1	2,8	2,7
Offentliga konsumtionsutgifter	1855	0,9	1,4	1,0	1,0
Fasta bruttoinvesteringar	2202	6,4	4,8	4,5	3,5
Lagerinvesteringar ¹	57	-0,3	0,3	0,0	0,0
Nettoexport ¹	-613	-0,3	-0,1	-0,0	0,1
BNP	11713	3,2	3,5	3,0	2,9
KPI		3,4	3,5	2,6	2,4
Arbetslöshet		5,1	4,7	4,7	4,9
Styrränta ^{2,3}		4,25	5,50	5,25	4,75
Lång ränta ^{2,4}		4,5	5,2	5,3	5,4
Yen/Dollar ²		118	115	110	106
Dollar/Euro ²		1,19	1,28	1,29	1,30

¹Miljarder dollar respektive bidrag till BNP-tillväxten.

²Vid slutet av respektive år.

³Federal Funds target rate.

⁴10-årig statsobligationsränta.

Källor: Bureau of Economic Analysis och Konjunkturinstitutet.

Japan

Centralbanken återgår till räntestyrning

Efter en lång period av ekonomisk stagnation är den japanska ekonomin sedan en tid tillbaka i en återhämtningsfas. Såväl exporten som hushållens konsumtion utvecklas relativt starkt. Ett allt högre kapacitetsutnyttjande och fortsatt framtidsoptimism bidrar till stigande investeringar. Särskilt starkt ökar maskininvesteringarna (se diagram 33). Sammantaget stiger BNP i år med 2,8 procent.

BNP-tillväxten dämpas till 2,5 procent 2007 och till 2,0 procent 2008 (se diagram 34). Exporten saktar in till följd av den långsammare tillväxten i Kina och USA samt en starkare

yenkurs. Kapacitetsutnyttjandet blir därmed lägre, vilket leder till en långsammare tillväxt även för maskininvesteringarna. Därtill avtar tillväxten i hushållens konsumtionsutgifter något bl.a. till följd av högre skatter.

Konjunkturuppgången innebär att arbetslösheten fortsätter att falla från nuvarande 4,2 procent till ca 3,5 procent 2008. Det mer ansträngda resursutnyttjandet på arbetsmarknaden framöver bidrar till högre timlöneökningar och till en svagt stigande inflation. Konsumentpriserna stiger i år med 0,7 procent, varefter de ökar med 0,9 procent 2007 och 1,2 procent 2008. Mot bakgrund av det ökade inflationstrycket och den stabila BNP-tillväxten höjde den japanska centralbanken styrräntan till 0,25 procent i juli i år efter ca 5 år med nollränta.

Euroområdet

Uppgången blir allt tydligare

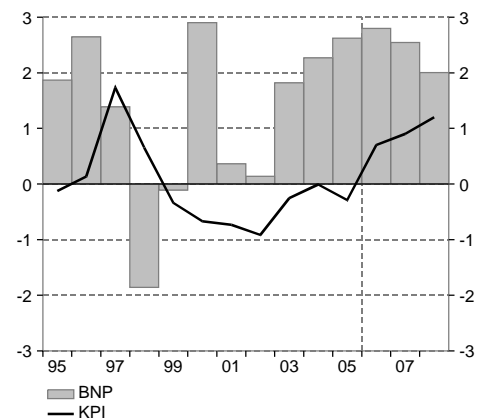
Återhämtningen i euroområdet blir allt tydligare. BNP-tillväxten steg till 0,6 procent det första kvartalet och bl.a. de fasta investeringarna ökade snabbt (se diagram 35). Enligt preliminär statistik steg tillväxten det andra kvartalet till 0,9 procent, vilket är den högsta siffran sedan det andra kvartalet 2000. Vid denna rapportens färdigställande hade ännu inga komponenter redovisats, men bedömningen är att både hushållens konsumtion men framför allt investeringarna växte starkt. Tillväxten i Frankrike och Tyskland ökade markant det andra kvartalet, medan tillväxten i Italien föll tillbaka något (se diagram 36).

Konjunkturuppgången fortsätter därefter, om än i en relativt långsam takt. Liksom i resten av världsekonomin är återhämtningen av de fasta investeringarna en viktig drivkraft. Investeringsuppgången får understöd av låga finansieringskostnader, höga vinster och en fortsatt stark omvärldsefterfrågan.

Den senaste tidens positiva arbetsmarknadsstatistik har ökat hushållens optimism (se diagram 37). En fortsatt gradvis förbättring av situationen på arbetsmarknaden ger understöd åt hushållens konsumtion. Å andra sidan väntas inte den under senare år dämpade inkomstökningstakten stiga särskilt mycket, framför allt då löneökningstakten blir fortsatt relativt dämpad. Hushållen väntas även fortsättningsvis känna oro över välfärdssystemens hållbarhet samt eventuella reformeringar av desamma. Hushållens sparkvot, vilken i utgångsläget är förhållandevis hög, väntas endast sjunka måttligt och sammantaget blir konsumtionsuppgången trög.

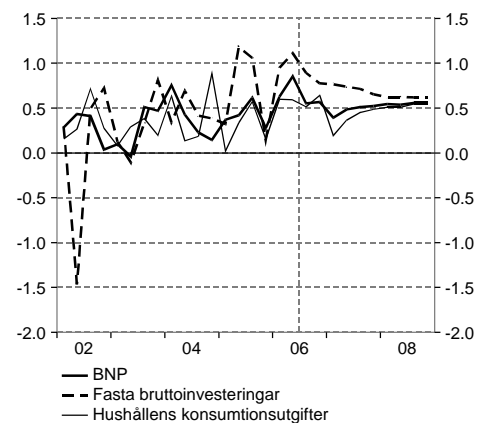
Finanspolitiken för euroområdet som helhet väntas bli neutral 2006. Under 2007 vidtas så pass omfattande åtgärder i Tyskland för att förbättra de offentliga finanserna att finanspolitiken för euroområdet som helhet blir något åtstramande. Bland annat

Diagram 34 BNP och inflation i Japan
Årlig procentuell förändring respektive procent

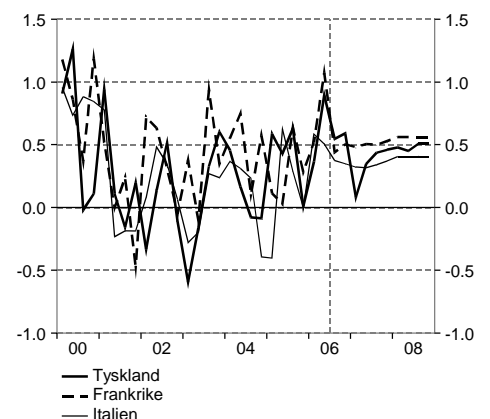
Källor: Economic and Social Research Institute, Ministry of Internal Affairs and Communications (Japan) och Konjunkturinstitutet.

Diagram 35 BNP och efterfrågan i euroområdet
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

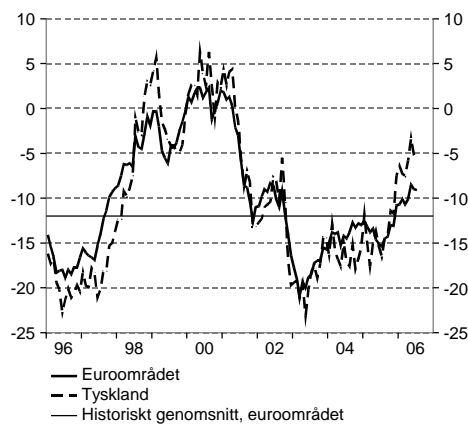
Källor: Eurostat och Konjunkturinstitutet.

Diagram 36 BNP i Tyskland, Frankrike och Italien
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

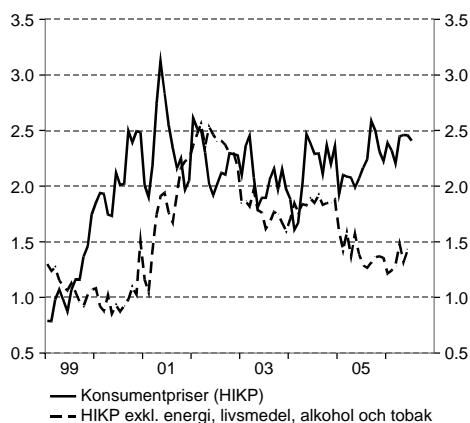
Källor: Eurostat och Konjunkturinstitutet.

Diagram 37 Hushållens förtroende i euroområdet
Nettotal, månadsvärden

Källa: EU-kommissionen.

Diagram 38 Inflation i euroområdet
Procent, månadsvärden

Källa: Eurostat.

har den tyska regeringen aviserat att momsen höjs från 16 till 19 procent i januari 2007.

Den tyska momshöjningen väntas leda till att konsumtions-tillväxten i euroområdet markant faller tillbaka i början av 2007 (se diagram 35). Den är också en viktig anledning till att BNP-tillväxten i euroområdet faller något från 2,3 procent 2006 till 2,1 procent 2007. År 2008 stiger BNP-tillväxten något till 2,2 procent.

ECB höjer långsamt trots hög inflation

Till följd av fortsatt kraftigt stigande energipriser har inflationen i euroområdet fortsatt att överskrida den europeiska centralbankens (ECB) mål för penningpolitiken, dvs. en inflation strax under 2 procent. I juli uppmättes inflationen till 2,4 procent (se diagram 38).

Den relativt höga inflationen och den allt tydligare återhämtningen i euroområdet medförde att ECB höjde styrräntan från 2,75 procent till 3,00 procent i början av augusti.

Den s.k. kärninflationen, dvs. förändringen i HIKP exklusive energi, livsmedel, alkohol och tobak, är emellertid fortfarande dämpad och uppgick till 1,4 procent i juli. Därmed har kärninflationen varit relativt konstant sedan den i början av 2005 föll från knappt 2 procent. Det talar för att resursutnyttjandet är relativt lågt. Dessutom väntas inflationen falla tillbaka något framöver i takt med att bidraget till inflationen från energipriserna faller. ECB antas därför fortsättningsvis höja styrräntan ganska långsamt. I slutet av 2008 har styrräntan höjts till 4,00 procent.

Tabell 5 Valda indikatorer för euroområdet

Miljarder euro, löpande priser, respektive årlig procentuell förändring, fasta priser.

	2005	2005	2006	2007	2008
Hushållens konsumtionsutgifter	4560	1,4	2,0	1,7	2,0
Offentliga konsumtionsutgifter	1632	1,2	1,6	1,5	1,5
Fasta bruttoinvesteringar	1631	2,5	3,4	3,2	2,6
Lagerinvesteringar ¹	37	0,0	-0,1	0,0	0,0
Nettoexport ¹	113	-0,2	0,3	0,2	0,2
BNP	7974	1,4	2,3	2,1	2,2
HIKP		2,2	2,2	2,1	1,8
Arbetslöshet		8,6	7,9	7,7	7,6
Styrränta ^{2,3}		2,25	3,25	3,50	4,00
Lång ränta ^{2,4}		3,4	4,2	4,5	4,6
Dollar/Euro ²		1,19	1,28	1,29	1,30

¹ Miljarder euro respektive bidrag till BNP-tillväxten.

² Vid slutet av respektive år.

³ Refiränta.

⁴ 10-årig statsobligationsränta.

Källor: Eurostat och Konjunkturinstitutet.

Finansmarknaderna

Återhämtning på börsen

Under sommaren har den oro som präglade världens börser under maj och juni stillats. Börsornas sprid sig efter tecken på en avtagande konjunktur och ett tilltagande inflationstryck i USA. En minskad efterfrågan på riskfyllda placeringar, t.ex. aktier, och en ökad efterfrågan på tillgångsslag med lägre risk medförde att aktiepriserna föll. Denna förändrade riskbild var förmodligen huvudorsaken till att börserna föll under våren. I mitten av augusti hade börserna i såväl USA som Sverige återhämtat en del av nedgången. I mitten av augusti hade den svenska börserna stigit med några procent jämfört med årsskiftet (se diagram 39).

I ett lite längre perspektiv har utvecklingen på börserna varit mycket positiv. Det svenska OMXS-indexet har stigit med drygt 100 procent sedan början av 2003. Företagsvinsterna är i allmänhet höga. Dessutom är den framtida konjunkturbilden relativt ljus på många håll och i synnerhet i Sverige, vilket pekar på en fortsatt god vinstnivå i företagen. Detta bekräftas av Konjunkturbarometern där företagen i allmänhet är nöjda med vinsterna och optimistiska om framtiden.

P/E-talet, dvs. relationen mellan dagens prisnivå och det kommande årets förväntade vinster, på den svenska börserna är lägre än vad det varit i genomsnitt över en tioårsperiod (se diagram 40). Detta samt de för svensk ekonomi fortsatt goda konjunkturutsikterna visar på en låg sannolikhet för kraftigt fallande aktiepriser den närmaste tiden.

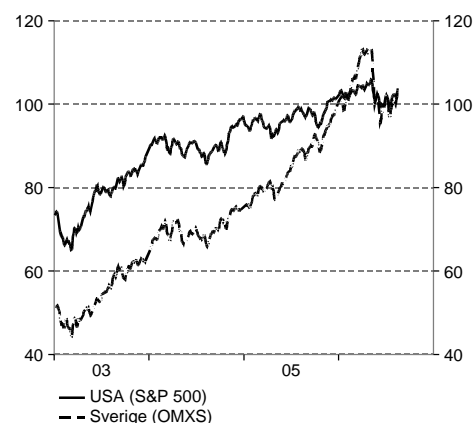
Penningpolitik och räntor

Penningpolitiken stramas åt globalt

Det stigande globala resursutnyttjandet har medfört att penningpolitiken har givits en allt mindre expansiv inriktning. Under sommaren 2006 har styrräntan höjts i flertalet av världens stora ekonomier. I USA inleddes räntehöjningarna redan sommaren 2004 och penningpolitiken i USA, liksom i Storbritannien, är idag snarast åtstramande. Styrräntan i euroområdet höjdes i början av 2006 efter att den hade hållits oförändrad sedan sommaren 2003. Centralbanken i Japan höjde sin styrränta i juli 2006 efter att ha bedrivit nollräntepolitik i fem år.

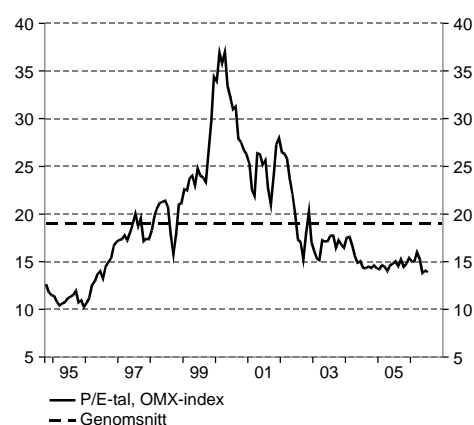
Den amerikanska centralbanken (Fed) lämnade sin styrränta oförändrad på 5,25 procent i augusti 2006, efter att tidigare ha höjt räntan vid 17 möten i rad (se diagram 41). Resursutnyttjandet i den amerikanska ekonomin bedöms i nuläget vara något ansträngt. Det höga resursutnyttjandet har gett ett stigande inflationstryck och den s.k. kärninflationen har under sommaren

Diagram 39 Börsutveckling i USA och Sverige Index 2005-12-30=100, 5-dagars centrerat glidande medelvärde

Källa: Reuters EcoWin.

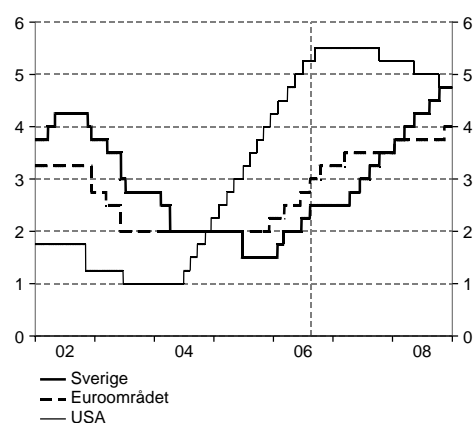
Diagram 40 P/E-tal - Sverige Månadsvärden

Anm. P/E-tal: aktiepris i förhållande till förväntade vinster 12 månader framåt.

Källa: JCF.

Diagram 41 Styrräntor Procent, månadsvärden

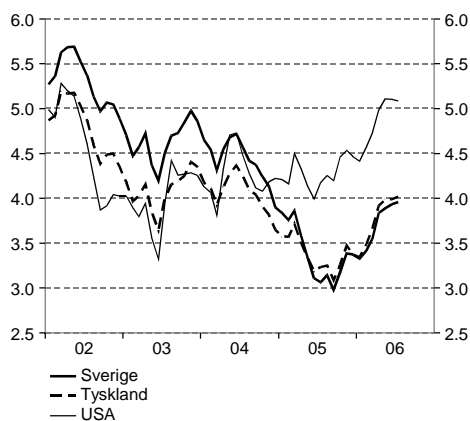

Källor: Nationella källor och Konjunkturinstitutet.

stigit över den nivå som Fed sannolikt anser vara önskvärd. Fed höjer räntan till 5,50 procent i år för att dämpa inflationstrycket. Den penningpolitiska åtstramningen avtar under 2007 och 2008. Feds styrränta antas vara på sin bedömda neutrala nivå, 4,75 procent, vid utgången av 2008.

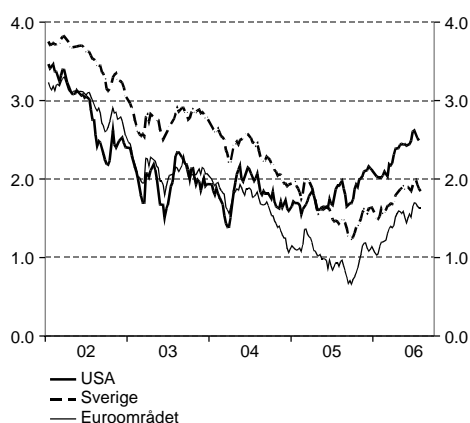
Inflationen i euroområdet har legat kring 2,5 procent under sommaren 2006. Denna inflationstakt är högre än ECB:s mål på strax under 2,0 procent. Det höga inflationsutfallet beror till viss del på snabbt stigande energipriser. Om man bortser ifrån energi- och matpriser var inflationen omkring en procentenhet lägre, vilket indikerar att det fortfarande finns lediga resurser i euroområdet. Till följd av att inflationen ligger över inflationsmålet höjde centralbanken i euroområdet (ECB) sin styrränta till 3,00 procent i början av augusti 2006. Under prognosperioden stiger resursutnyttjandet i euroområdet och ECB fortsätter att höja styrräntan till 4,00 procent i slutet av 2008, då penningpolitiken är att betrakta som neutral.

Diagram 42 Långräntor, tioåriga statsobligationer
Procent, månadsvärden

Källa: Riksbanken.

Diagram 43 Realobligationsräntor
Procent, veckovärden

Anm. Löptiden är ca 10 år. För euroområdet avses en fransk realobligation.

Källa: Reuters EcoWin.

Obligationsräntor stiger i måttlig takt

Den penningpolitiska åtstramningen har även bidragit till stigande obligationsräntor. Hittills under 2006 har de 10-åriga obligationsräntorna i såväl USA som i euroområdet och i Sverige stigit med omkring 0,6 procentenheter (se diagram 42). Uppgången beror främst på stigande realräntor (se diagram 43). Inflationförväntningarna tycks inte ha stigit trots höga inflationsutfall i bl.a. USA och euroområdet. Detta är ett tecken på att centralbankernas inflationsmål har hög trovärdighet.

Obligationsräntorna har varit nedpressade de senaste åren till följd av bl.a. högt finansiellt sparande hos företagen och hög sparbenägenhet i oljeproducerande och ett flertal asiatiska länder (se fördjupningsrutan "Varför är räntorna låga?" i *Konjunkturläget*, mars 2005). Konjunkturinstitutets prognos för den globala ekonomin, med bl.a. fallande oljepris och en fortsatt stark investeringsutveckling, innebär att löptidspremien hos de långa obligationsräntorna stiger något framöver, dvs. obligationsräntorna stiger mer än vad som motiveras av framtida styrräntor.

Uppgången väntas dock bli måttlig. I USA stiger den 10-åriga obligationsräntan till 5,3 procent fram till 2008, vilket är i närheten av det bedömda jämviktsvärdet. I Sverige blir den penningpolitiska åtstramningen kraftigare än i euroområdet, varför obligationsräntorna i Sverige väntas stiga lite snabbare än i euroområdet. Den 10-åriga obligationsräntan i Sverige bedöms ligga på 4,8 procent i slutet av 2008. Motsvarande obligationsränta i euroområdet väntas vara 4,6 procent.

Penningpolitiken i Sverige bör stramas åt under prognosperioden

Den penningpolitiska stimulansen i Sverige har gradvis minskat under 2006. Reporäntan har höjts från 1,50 procent i december 2005 till 2,25 procent i juni 2006 och obligationsräntorna har stigit. Trots de högre räntorna är penningpolitiken mycket expansiv.

Inflationen i Sverige är låg. I juli var inflationstakten mätt med UND1X 1,4 procent. En stor del av inflationen utgjordes av stigande energipriser. Om man bortser från energipriser var inflationstakten i juli endast 0,8 procent. Den låga inflationen beror bl.a. på att resursutnyttjandet på den svenska arbetsmarknaden har varit lågt de senaste åren.

Inflationsförväntningarna på ett par års sikt har stigit under våren och sommaren 2006. Mätt som s.k. break-even inflation har inflationsförväntningarna närmat sig 2,0 procent (se diagram 44). Även enkätundersökningar som Hushållens inköpsplaner och Prosperas undersökning från maj 2006 visar att inflationsförväntningarna har stigit något jämfört med tidigare under året. Enligt Prosperas undersökning väntar sig penningmarknadens aktörer att inflationen blir 2,0 procent på såväl två som fem års sikt, vilket är något högre jämfört med tidigare i år.

Marknadsaktörernas förväntningar om reporäntan de närmaste åren har skiftat i riktning mot tidigare och kraftigare höjningar, bl.a. till följd av att protokollet från riksbanksdirektionens sammanträde i juni indikerade att reporäntan kan komma att höjas snabbare än marknaden då väntade sig (se diagram 45).

Den reala ekonomin i Sverige växer för närvarande i mycket snabb takt. BNP växte med preliminärt 4,8 procent första halvåret 2006 jämfört med motsvarande period 2005. Den höga tillväxten förklaras av en förhållandevis stark sysselsättningsutveckling men framför allt av en oväntat stark produktivitetstillväxt. Sysselsättningen ökade med 1,2 procent första halvåret 2006 jämfört med första halvåret 2005. Även arbetsutbudet har dock stigit jämförelsevis snabbt. Uppgången i resursutnyttjandet på arbetsmarknaden har därmed varit relativt begränsad och det finns fortfarande lediga resurser på arbetsmarknaden. Låg löneökningstakt och låga rapporterade bristtal i större delen av näringslivet understöder bedömningen att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är lågt i nuläget. Den höga BNP-tillväxten har därmed hittills inte inneburit något ökat kostnadstryck i ekonomin. Den överraskande snabba produktivitetstillväxten innebär i stället att enhetsarbetskostnaden rensad från en tillfällig pensionspremierabatt minskar med 0,5 procent i år.

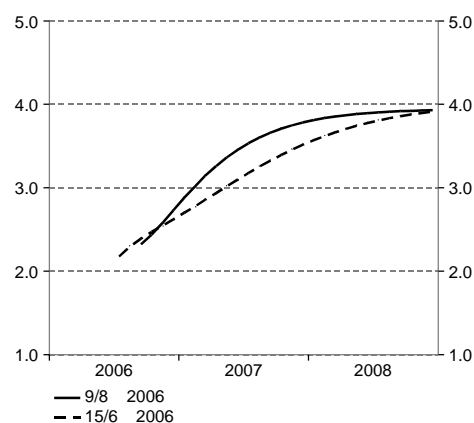
Den starka utvecklingen av den svenska ekonomin innebär dock att de lediga resurserna på arbetsmarknaden snabbt tas i anspråk. För att undvika ett ohållbart högt resursutnyttjande och för hög inflation på längre sikt behöver penningpolitiken i Sverige därför stramas åt framöver. De fortsatta höjningarna av reporäntan bör dock inte komma för tidigt. Alltför tidiga fortsatta

Diagram 44 Realränta och break-even inflation i Sverige

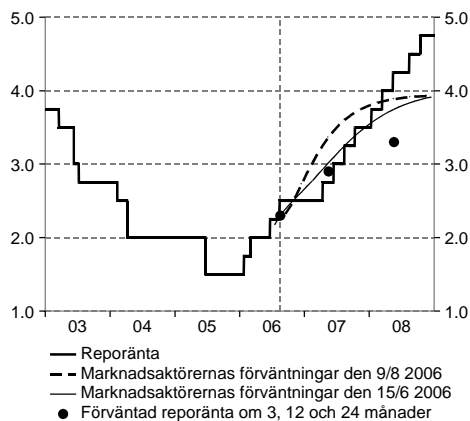
Anm. Break-even inflationen är skillnaden mellan en nominell obligationsränta och en realobligationsränta med liknande löptid. Löptiden är ca 10 år.
Källa: Reuters EcoWin.

Diagram 45 Förväntad reporänta i Sverige enligt avkastningskurvan
Procent, månadsvärden

Källor: Reuters och Konjunkturinstitutet.

Diagram 46 Reporäntan i Sverige
Procent, dagsvärden

Anm. Enligt avkastningskurvan och Prosperas mätning den 17/5 2006.

Källor: Riksbanken, Reuters, Prospera och Konjunkturinstitutet.

höjningar riskerar att bromsa upp utvecklingen på arbetsmarknaden onödigt tidigt. Följden av ett sådant scenario blir också att inflationen förblir lägre än Riksbankens mål på 2 procent under en alltför lång tid vilket kan riskera tilltron till inflationsmålet och stödet för stabiliseringspolitikens nuvarande utformning.

Föreliggande prognos förutsätter att reporäntan höjs till 2,50 procent i augusti, i enlighet med marknadens förväntningar och Riksbankens signaler. Konjunkturinstitutet bedömer, med utgångspunkt i föreliggande prognoser för inflationen och resursutnyttjandet, att det därefter inte är önskvärdt att höja räntan ytterligare under 2006. En snabb tillväxt i sysselsättningen de närmaste åren innebär att resursutnyttjandet stiger snabbt. Resursutnyttjandet bedöms bli ansträngt under 2008 och leda till att inflationen på lite längre sikt övergångsvis kommer att bli något högre än 2 procent. Eftersom penningpolitiken verkar med en viss tidsfördröjning behöver räntan höjas gradvis under 2007 till 3,50 procent och vidare till 4,75 procent i slutet av 2008 (se diagram 46). Reporäntan hamnar därmed över sin neutrala nivå under andra halvåret 2008 för att förhindra ett ohållbart högt resursutnyttjande och för hög inflation under 2009–2010. Se fördjupningsrutan ”Konjunkturinstitutets reporäntebedömning” för en mer utförlig analys.

Växelkurser

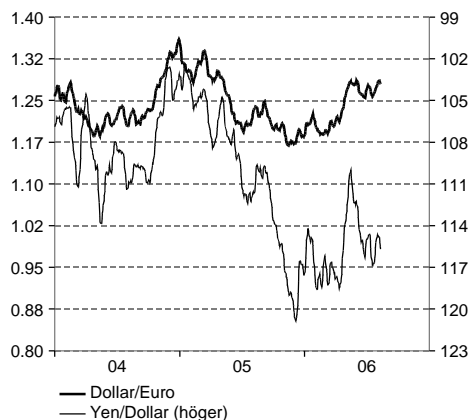
En stark amerikansk konjunktur har verkat för en stark dollar

Den amerikanska ekonomin har agerat draglok i den pågående globala konjunkturåterhämtningen. Den förhållandevis starka tillväxten i USA har gett dollarn stöd under de senaste åren. Den starka konjunkturen har bidragit till en god kapitalavkastning på fysiska investeringar i USA. Därtill har avkastningen på börsen varit relativt hög och räntorna i allmänhet högre än i omvärlden. Detta har attraherat mycket utländskt kapital. En stor del av detta utländska kapital kommer från länder i Asien med ett högt sparande och från oljeproducerande länder vars sparande har stigit på grund av de senaste årens stigande oljepris. Kapitalinflöde från omvärlden finansierar USA:s stora underskott i handeln med omvärlden.

Marknaden har till viss del successivt reviderat upp sin syn på den framtida amerikanska penningpolitiken, dvs. på hur mycket Fed kommer att höja sin styrränta för att undvika en överhettning av ekonomin. Detta är förmodligen en bidragande orsak till den stora dollarapprecieringen under 2005 (se diagram 47).

Den amerikanska ekonomin närmar sig konjunkturtoppen, dvs. när BNP-gapet är som mest positivt, och detta bedöms inträffa under första delen av 2007. Samtidigt kommer konjunkturåterhämtningen i omvärlden att fortsätta. Detta, tillsammans

Diagram 47 Nominella växelkurser
5-dagars centrerat glidande medelvärde

Källa: Reuters EcoWin.

med att en korrigerig av de internationella sparandeobalanserna genom ett något högre sparande i USA sannolikt innebär en på längre sikt svagare dollar. Detta talar för en viss försvagning av dollarn redan under prognosperioden. Mot bakgrund av att dollarn redan under året har deprecierat med ca 3 procent i effektiva termer bedöms försvagningen framöver bli relativt måttlig. I slutet av 2008 kostar en euro 1,30 dollar.

Trendmässigt starkare krona

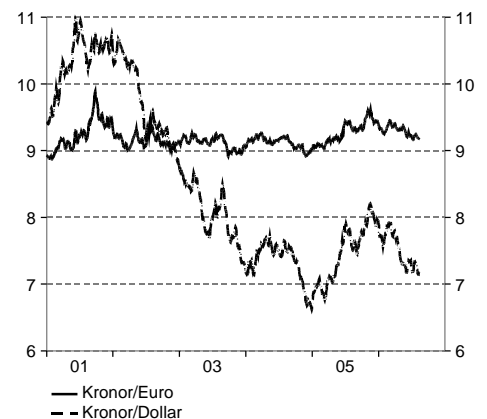
Kronan har i effektiva termer stärkts påtagligt under året. Till och med juli hade kronindexet KIX stärkts med drygt 4 procent jämfört med genomsnittet för december 2005 (se diagram 49). Under inledningen av augusti har kronan fortsatt att stärkas något. Kronans värde varierar periodvis relativt mycket och då främst mot dollarn (se diagram 48).

Kronan har stärkts trendmässigt sedan slutet av 2001, med undantag av 2005 (se diagram 49). Kronan var undervärderad 2001 och en appreciering var väntad. Efter den senaste tidens appreciering, som har varit större än vad som förväntades, framstår kronan i utgångsläget vara relativt stark. Kronans reala värde i effektiva termer jämförs därvid med ett jämviktsvärde som bestäms av ett antal s.k. fundamentala bestämningsfaktorer som nettoställning mot omvärlden, produktivitetstillväxt och utvecklingen av bytesförhållandet. Det svenska bytesförhållandet, dvs. förhållandet mellan export- och importpriser, har fallit trendmässigt under ett antal år. Det beror främst på fallande priser inom telekomindustrin och det stigande oljepriset. Ett fallande bytesförhållande verkar för en svagare valuta.

Produktivitetstillväxten i Sverige bedöms framöver att bli relativt stark och något starkare än produktivitetstillväxten hos våra viktigaste handelspartners. Bytesförhållandet kommer att förbättras 2007–2008 för att sedan återigen sjunka marginellt på sikt. Tendensen mot en svagare krona från den kanalen bedöms således bli svagare än de varit de senaste åren. Sveriges nettoställning mot omvärlden kommer på sikt att förbättras, vilket är ett utslag av de stora överskotten i bytesbalansen. Allt detta talar sammantaget för en gradvis starkare krona på längre sikt.

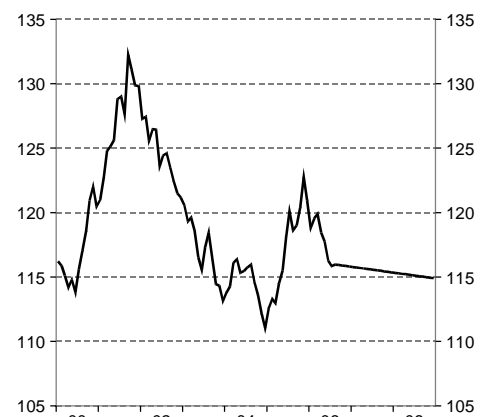
Mot bakgrund av att kronan redan stärkts mycket sedan december 2005 förväntas den fortsatta apprecieringen under prognosperioden att bli måttlig. I slutet av 2008 beräknas det effektiva kronindexet KIX till 114,9. Detta motsvarar en appreciering på knappt 1 procent under perioden augusti 2006 till och med december 2008 (se diagram 49).

Diagram 48 Nominella växelkurser
5-dagars centrerat glidande medelvärde

Källa: Reuters EcoWin.

Diagram 49 Växelkurs för kronan - KIX
Index 1992-11-18=100, månadsvärden

Anm. Ett högre index motsvarar en svagare krona.
Källor: Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Tabell 6 Rräntor och valutakurser vid slutet av respektive år

	2004	2005	2006	2007	2008
Styrrräntor					
Sverige	2,00	1,50	2,50	3,50	4,75
Euroområdet	2,00	2,25	3,25	3,50	4,00
USA	2,25	4,25	5,50	5,25	4,75
Oblighetsräntor¹					
Sverige	3,9	3,4	4,2	4,6	4,8
Tyskland	3,6	3,4	4,2	4,5	4,6
USA	4,2	4,5	5,2	5,3	5,4
Valutakurser					
Kronor/Euro	8,98	9,44	9,21	9,20	9,20
Kronor/Dollar	6,70	7,95	7,21	7,14	7,08
Dollar/Euro	1,34	1,19	1,28	1,29	1,30
TCW-index	122,4	131,2	126,5	126,1	125,7
KIX-index	111,0	120,9	115,8	115,4	114,9

¹ 10-årig statsobligationsränta.

Källor: Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturinstitutets repo- räntebedömning

Konjunkturinstitutets rekommendation avseende reporäntan utgår från Riksbankens mål om 2 procents inflation, samt att penningpolitiken, utan att åsidosätta inflationsmålet, bör främja ett stabilt resursutnyttjande särskilt på arbetsmarknaden. Den rekommenderade reporäntebanan beskriver en enligt Konjunkturinstitutets bedömning stabiliseringspolitiskt välvägd penningpolitik utifrån institutets prognos för svensk ekonomi. Rekommendationen utgör således inte en prognos på den faktiska reporäntebanan som beslutas av Riksbanken. En orsak till avvikelser kan vara att Konjunkturinstitutet och Riksbanken gör olika prognoser för svensk ekonomi. En annan kan vara olika bedömningar av vad som är en stabiliseringspolitiskt välvägd penningpolitik, t.ex. i vilken mån penningpolitiken bör vägledas av fastighetsprisutvecklingen.

Konjunkturinstitutets rekommendation vägleds av en strävan att minimera såväl UND1X-inflationens övergående avvikelser från 2 procent som resursutnyttjandets övergående avvikelser från den nivå som är förenlig med en stabil inflation på 2 procent. Resursutnyttjandet mäts med Konjunkturinstitutets arbetsmarknadsgap. Det är normalt inte möjligt att på kort sikt exakt uppnå vare sig 2 procents inflation eller noll i arbetsmarknadsgap. Den rekommenderade reporäntebanan bestäms därför normalt genom en välvägd sammanvägning av framtida avvikelser av inflationen från 2 procent och av arbetsmarknadsgapet från noll.³ En restriktion är att den rekommenderade reporäntebanan ska upprätthålla trovärdigheten för inflationsmålet, bl.a. genom att leda till att den genomsnittliga inflationen på lång sikt blir 2 procent. Avvikelser från 2 procents inflation behandlas därför symmetriskt, dvs. det bedöms vara lika angeläget att återföra inflationen till 2 procent om den i utgångsläget understiger målet som om den i utgångsläget överstiger det. Även i övrigt övervägs endast reporäntebanor som bedöms vara allmänt rimliga. Detta utesluter t.ex. alltför tvära kast i reporäntan.

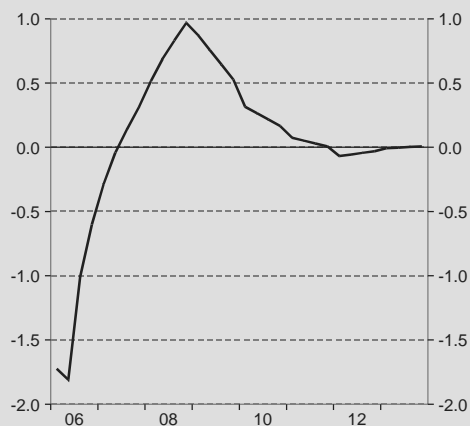
Nuvarande prognos både förutsätter och motiverar att reporäntan höjs de närmaste åren. Den i utgångsläget låga inflationen i kombination med ett lågt men snabbt stigande resursutnyttjande innebär att penningpolitiken de närmaste åren ställs inför ett dilemma. En tidig höjning av reporäntan riskerar att bromsa upp tillväxten för snabbt så att inflationen fortsätter att understiga målet. En lång period med mycket låg reporänta riskerar å andra sidan att leda till ett ohållbart högt resursutnyttjande och en

³ Ett sätt att illustrera denna metod är att minimera en s.k. förlustfunktion:

$$\sum_{t=0}^{\infty} (\pi_t - 0,02)^2 + \lambda A_t^2, \text{ där } \pi_t \text{ är inflationen och } A_t \text{ är arbetsmarknadsgapet i period } t. \text{ Metoden beskrivs bl.a. av Lars E. O. Svensson, se t.ex.}$$

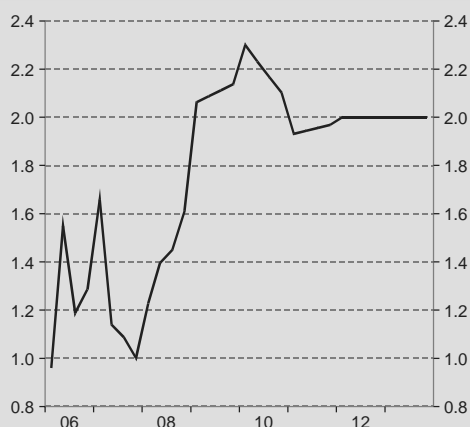
Svensson, Lars E. O., "Optimal Inflation Targeting: Further Developments of Inflation Targeting", www.princeton.edu/~svensson.

Diagram 50 Arbetsmarknadsgapet med rekommenderad reporäntebana
Procent, kvartalsvärden

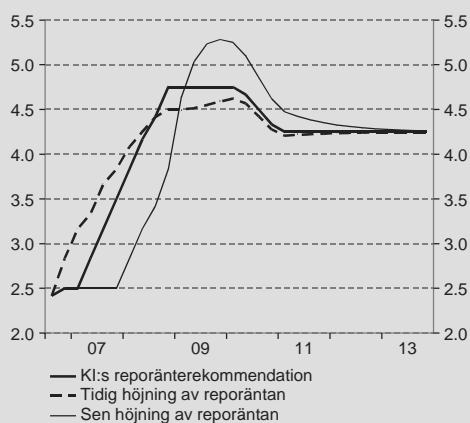
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 51 UND1X-inflationen med rekommenderad reporäntebana
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 52 Alternativa reporäntebanor
Procent, kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

alltför hög inflation. Den avvägning penningpolitiken står inför är därför när och hur snabbt reporäntan bör höjas.

Den ekonomiska utvecklingen 2006–2013 med rekommenderad reporäntebana

Den svenska ekonomin är inne i en konjunkturåterhämtningsfas, där de lediga resurserna på arbetsmarknaden snabbt tas i anspråk vid den rekommenderade reporäntebanan (se diagram 52). Det i utgångsläget negativa arbetsmarknadsgapet sluts således snabbt och blir positivt under andra halvåret 2007. Resursutnyttjandet blir ytterligare något ansträngt under 2008. Därefter bedöms arbetsmarknadsgapet falla tillbaka, bl.a. till följd av den då förhållandevis höga reporäntan (se diagram 50 och tabell 7).

Inflationen är låg för närvarande. Huvudsakliga förklaringar är det låga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden, med måttliga löneökningar som följd, samt en oväntad stark produktivitetstillväxt. Inflationen bedöms stiga i takt med att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden ökar framöver. Under 2009 och 2010 blir inflationen något över 2 procent (se diagram 51).

Denna prognos förutsätter att reporäntan höjs till 2,50 procent i slutet av augusti 2006, i enlighet med marknadsförväntningarna. Den i utgångsläget låga inflationen och det negativa arbetsmarknadsgapet bidrar till att Konjunkturinstitutet bedömer att reporäntan bör hållas kvar på 2,50 procent under de närmaste månaderna. Från och med andra halvåret 2007 blir resursutnyttjandet något ansträngt och inflationen stiger därefter mot 2 procent. Givet att Konjunkturinstitutets prognos förverkligas bör reporäntan därför höjas från 2,50 till 2,75 i april 2007 och därefter successivt till 4,75 procent i slutet av 2008. Penningpolitiken blir därmed åtstramande från andra halvåret 2008.

Tabell 7 Valda indikatorer 2006–2011

Årlig procentuell förändring respektive procent

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kalenderkorrigerad BNP	4,5	3,4	2,7	2,2	1,9	2,1
UND1X	1,2	1,2	1,4	2,1	2,2	2,0
Arbetsmarknadsgap	-1,3	0,0	0,7	0,7	0,2	0,0
Reporänta ¹	2,50	3,50	4,75	4,75	4,25	4,25

¹ Vid årets slut.

Källa: Konjunkturinstitutet.

De överväganden som ligger bakom Konjunkturinstitutets bedömning av en välavvägd penningpolitik belyses här genom en jämförelse av den ekonomiska utvecklingen vid den rekommenderade reporäntebanan med den ekonomiska utvecklingen vid två alternativa reporäntebanor med hjälp av Konjunkturinstitutets simuleringsmodell KLEM (se diagram 52). Samtliga tre banor innebär att inflationen blir 2 procent och att arbetsmarknadsgapet blir noll på längre sikt. Det som skiljer banorna åt är

de övergående avvikelserna av inflationen och resursutnyttjandet från målsatta värden.

Utvecklingen med tidigare höjning av reporäntan

I ett första alternativscenari jämförs en bana där reporäntan höjs tidigare med Konjunkturinstitutets rekommenderade reporäntebana. I denna alternativa bana följer reporäntan marknadsförväntningarna fram till och med 2007 som de såg ut den 15 augusti 2006. Detta innebär att reporäntan höjs till 3,00 procent under 2006 och vidare till 4,00 procent 2007. Konjunkturinstitutet bedömer att penningpolitiken behöver bli åtstramande under 2008, varför reporäntan stiger mer än enligt marknadsförväntningarna till 4,50 procent 2008. Efter 2008 bestäms reporäntan av KLEM på ett sådant sätt att inflationen närmar sig inflationsmålet och arbetsmarknadsgapet närmar sig noll.

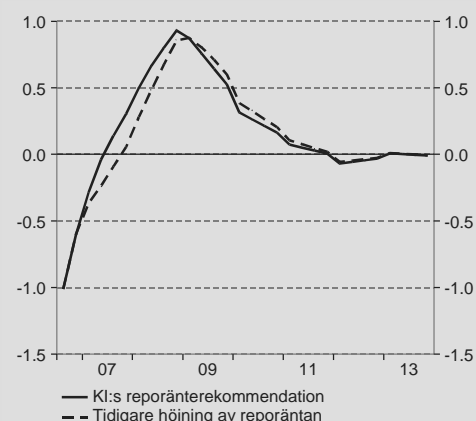
En tidigare höjning av reporäntan gör att resursutnyttjandet hålls tillbaka något under 2007 och 2008, bl.a. till följd av en starkare växelkurs (se diagram 53). Det lägre resursutnyttjandet och den starkare växelkursen innebär en sämre måluppfyllelse avseende inflationen under 2007 och 2008. Det lägre resursutnyttjandet under 2007 och 2008 innebär å andra sidan bättre måluppfyllelse avseende inflationen under 2009 och 2010 (se diagram 54).

Sett över hela perioden ger banan med en tidigare höjning av reporäntan en något sämre måluppfyllelse avseende inflationen om jämförelsen lägger lika vikt vid alla tidpunkter och särskild vikt vid stora målavvikelser.⁴ Däremot ger banan med en tidigare höjning av reporäntan en något bättre måluppfyllelse avseende arbetsmarknadsgapet. För att avgöra vilken reporäntebana som är stabiliseringspolitiskt bäst krävs således att övergående avvikelser från 2 procents inflation vägs i förhållande till övergående avvikelser från 0 i arbetsmarknadsgap. Vid en enligt Konjunkturinstitutet bedömning rimlig sammanvägning⁵ är den rekommenderade reporäntebanan något bättre än banan med en tidigare höjning av reporäntan. Skillnaderna i inflation och resursutnyttjande mellan de två banorna är dock förhållandevis små. Detta beror givetvis på att skillnaden mellan reporäntebanorna är förhållandevis liten (se diagram 52).

Utvecklingen med en senare höjning av reporäntan

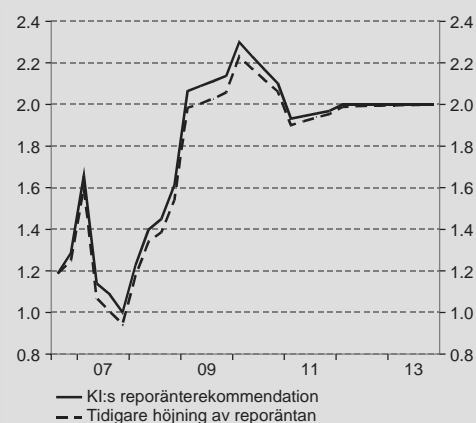
I det andra alternativscenariot, med en senare höjning av reporäntan, ligger reporäntan kvar på 2,50 procent under hela 2006

Diagram 53 Arbetsmarknadsgap
Procent, kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 54 UND1X-inflationen
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

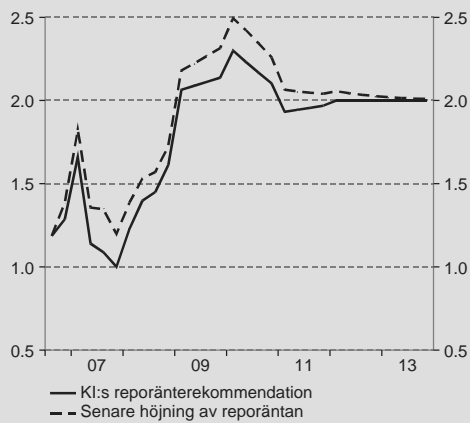

Källa: Konjunkturinstitutet.

⁴ Detta synonymt med att målavvikelsen i förlustfunktionen kvadreras.

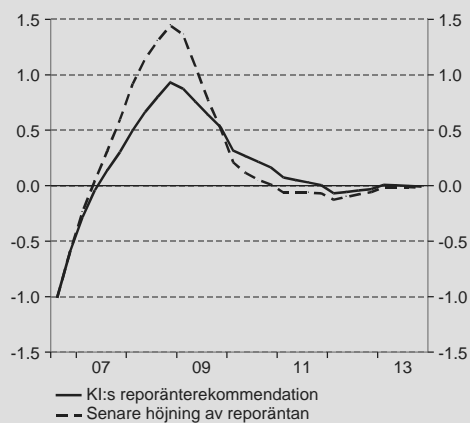
⁵ En sammanvägning som stöder denna bedömning är att använda förlustfunktionen ovan med $\lambda = 1/2$, dvs. hälften så stor vikt vid varianser i arbetsmarknadsgapet som vid varianser i inflationen.

Diagram 55 UND1X-inflationen
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 56 Arbetsmarknadsgap
Procent, kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

och 2007. Därefter höjs reporäntan gradvis till 3,75 procent i slutet av 2008. Efter 2008 bestäms reporäntan av KLEM.

Banan med den senare höjningen av reporäntan ger en något bättre måluppfyllelse avseende inflationen än den rekommenderade reporäntebanan eftersom de stora avvikelserna under 2007 och 2008 reduceras (se diagram 55). Däremot blir måluppfyllelsen avseende resursutnyttjandet sämre eftersom resursutnyttjandet blir ännu mer ansträngt under 2008 och 2009 (se diagram 56). Om vikt endast läggs vid inflationen är således en senare höjning bättre än den rekommenderade reporäntebanan. Stabiliseringspolitiskt är det emellertid angeläget att även främja ett stabilt resursutnyttjande. Vid en enligt Konjunkturinstitutets bedömning rimlig sammanvägning är reporäntebanan med en senare höjning stabiliseringspolitiskt sämre. Även ur andra synvinklar, som t.ex. att reporäntan inte bör variera alltför mycket, bedöms den senare höjningen av reporäntan vara sämre.

Konjunkturinstitutets bedömning av en välavvägd penningpolitik baseras således bl.a. på simuleringsmodellen KLEM samt en symmetrisk och en systematisk sammanvägning av övergående målavvikelser för inflationen och arbetsmarknadsgapet. Metoden tillämpas dock givetvis inte mekaniskt. Om t.ex. osäkerheten i institutets prognos bedöms vara asymmetriskt fördelad kan detta avspeglas i den rekommenderade reporäntebanan. En restriktion är att övervägda banor för reporäntan ska vara förenliga med bibehållen trovärdighet för inflationsmålet. Övervägda banor ska vara allmänt rimliga och därför t.ex. inte innebära alltför tvära kast i reporäntan.

Nuvarande reporänterekommendation kan givetvis komma att ändras efterhand när ny information tillkommer och prognoser över såväl faktiska som potentiella variabler revideras.

BNP och efterfrågan i Sverige

Konjunkturåterhämtningen fortsätter

BNP-tillväxten var mycket stark det första och det andra kvartalet i år och bedöms för helåret 2006 bli hela 4,1 procent (se diagram 57). Senast tillväxten var så hög var under högkonjunkturåret 2000. Förutsättningarna för en fortsatt stark tillväxt är goda. Den internationella efterfrågan utvecklas relativt starkt, penning- och finanspolitiken är expansiv i nuläget samtidigt som hushåll, företag och kommuner har mycket starka balansräkningar. Då det finns lediga resurser på arbetsmarknaden bedöms BNP kunna växa relativt snabbt ytterligare ett tag utan att inflationsmålet hotas. Successivt leder dock den höga tillväxten till att arbetsmarknaden blir allt stramare och penningpolitiken går från att vara expansiv till att bli svagt återhållande 2008. Därtill matas den internationella efterfrågan något. Tillsammans leder detta till att BNP-tillväxten dämpas 2007 och 2008 (se tabell 8).

Tabell 8 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	2005	2005	2006	2007	2008
BNP	2 673	2,7	4,1	3,3	2,9
BNP, kalenderkorrigerad		2,6	4,5	3,4	2,7
Real BNI per capita		1,8	3,3	3,0	2,5
Hushållens konsumtionsutgifter	1 283	2,4	3,1	3,4	2,9
Offentliga konsumtionsutgifter	728	0,7	1,8	1,6	1,1
Fasta bruttoinvesteringar	455	8,5	8,3	5,0	3,7
Lagerinvesteringar ¹	2	-0,2	-0,1	0,1	0,0
Export av varor och tjänster	1 299	6,4	8,8	6,9	5,7
Import av varor och tjänster	1093	7,3	8,4	7,7	5,5
Total inhemsk efterfrågan	2 467	2,7	3,6	3,3	2,5
Nettoexport ¹	206	0,2	0,8	0,2	0,6
Bytesbalans ²	159	5,9	6,3	6,5	6,9

¹ Bidrag till BNP-tillväxten.

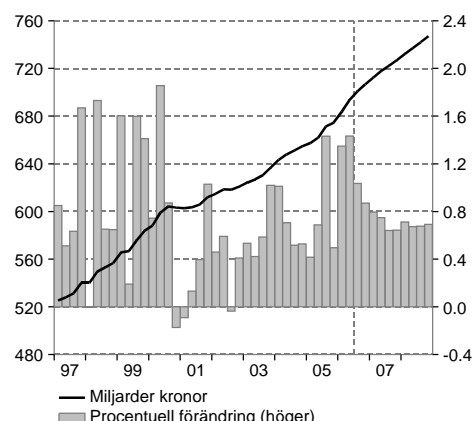
² I procent av BNP, löpande priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

BNP-tillväxten det andra kvartalet 2006 var bred. Såväl investeringar och hushållens konsumtion som exporten utvecklades starkt. Inom industrin har även vissa tecken på kapacitetsbegränsningar börjat synas; leveranstiderna har ökat och kapacitetsutnyttjandet är mycket högt. Det kapacitetstillskott som uppkommer genom de nu förhållandevis höga investeringarna bedöms vara tillräckligt för den fortsatta något långsammare efterfrågeökningen. Men det finns ändå en viss risk att kapacitetsbegränsningar kan komma att hämma tillväxten inom främst exportindustrin mer påtagligt, än enligt bedömningen i prognosen.

Efterfrågeökningen har lett till stora lagernerdragningar inom industri och handel och nu bedöms inte lagren kunna minska

Diagram 57 BNP till marknadspris
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

mycket mer. Den fortsatt snabba efterfrågeökningen leder därför till att importen ökar kraftigt tredje kvartalet 2006. Efter den exceptionellt starka utvecklingen första och andra kvartalet dämpas BNP-tillväxten något det tredje och det fjärde kvartalet i år, men BNP ökar ändå med 1,0 respektive 0,9 procent per kvartal (se diagram 57).

2007 fortsätter hushållens konsumtion att öka snabbt. Hushållens disponibla inkomster utvecklas då fortsatt starkt, vilket tillsammans med hushållens starka balansräkning stimulerar konsumtionen. Även den offentliga konsumtionen fortsätter att öka relativt snabbt 2007. Förstärkningen på arbetsmarknaden betyder att kommunernas skatteinkomster ökar starkt, vilket tillsammans med ökade statsbidrag ger utrymme för ökad kommunal konsumtion. Det höga kapacitetsutnyttjandet i näringslivet tillsammans med goda produktionsutsikter och ett högt vinstläge medför att investeringarna ökar ytterligare, men ökningstakten avtar jämfört med 2005 och 2006.

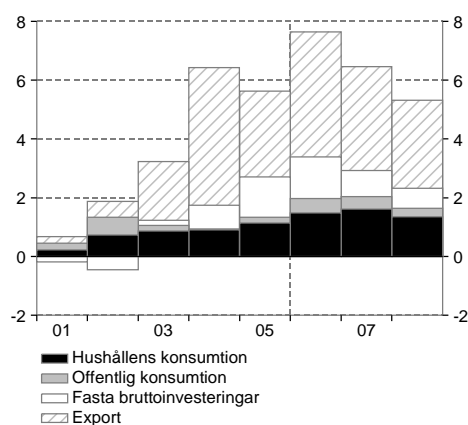
2008 mattas den inhemska efterfrågetillväxten mer tydligt (se tabell 8 och diagram 58). Räntehöjningarna börjar då slå igenom på konsumtionsutvecklingen och hushållens inkomster ökar långsammare. Även investeringsutvecklingen mattas av till följd av de högre räntorna. Därtill ökar inte den offentliga konsumtionen riktigt lika snabbt.

Den internationella efterfrågetillväxten avtar 2007 och ytterligare 2008 och därmed mattas även exporttillväxten. Avmattningen i efterfrågetillväxten 2008 medför att även importen växer långsammare detta år. Importtillväxten dämpas mer än exporttillväxten till följd av den relativt sett större avmattningen i den inhemska efterfrågan. Därmed ökar nettoexportens bidrag till BNP relativt mycket 2008.

Överskottet i de offentliga finanserna och ett fortsatt högt hushållssparande tillsammans med ett ökande sparande i företagssektorn under prognosperioden medför att det finansiella sparandet i ekonomin som helhet fortsätter att stiga från en även tidigare hög nivå. Bytesbalansen ökar därmed från 5,9 procent av BNP 2005 till 6,9 procent av BNP 2008.

Real BNI per capita, som är ett bättre mått på levnadsstandard än BNP ökar långsammare än BNP framför allt i år (se tabell 8). Detta till följd av att bytesförhållandet försämras och att befolkningen ökar. 2007 och 2008 förklaras skillnaden främst av befolkningsökningen.

Diagram 58 Efterfrågan
Bidrag till BNP-tillväxten, procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Hushållens konsumtion

Hushållens inkomster stiger kraftigt 2006

Hushållens reala disponibla inkomster ökar med 3,7 procent 2006 samt med 3,1 respektive 2,2 procent 2007 och 2008 (se diagram 59 och tabell 9).

Den snabbare tillväxten av den reala disponibla inkomsten 2006 beror till största delen på att lönesumman växer snabbare än tidigare. Därtill bidrar sänkt inkomstskatt och en stark utveckling av hushållens räntenetto, dvs. skillnaden mellan hushållens sammanlagda inkomst- och utgiftsräntor. Den beloppsmässigt mest betydelsefulla skattesänkningen utgörs av sista steget i kompensationen för den allmänna pensionsavgiften. Även ökade statliga transfereringar bidrar till hushållens stigande inkomster. Exempelvis har barnbidragen höjts och taket i sjuk- och föräldraförsäkringen höjdes vid halvårsskiftet.

Utvecklingen av lönesumman bidrar till en stark inkomstökning även nästa år. Då påverkas dessutom hushållens inkomstutveckling av en antagen sänkning av kommunalskattesatsen med 20 öre (se avsnittet ”Offentliga finanser”). Trots detta utvecklas den reala disponibelinkomsten svagare än under 2006. Förklaringen är en svagare utveckling av hushållens räntenetto och av de statliga transfereringarna samt att den antagna kommunalskattesänkningen beloppsmässigt är mindre än den statliga skattesänkningen 2006.

År 2008 försvagas utvecklingen av disponibelinkomsten ytterligare, främst till följd av en något svagare lönesummeutveckling och en ytterligare försvagning av räntenettet. En något starkare prisutveckling håller också tillbaka ökningen av hushållens reala inkomster (se tabell 9).

Tabell 9 Hushållens inkomster

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring

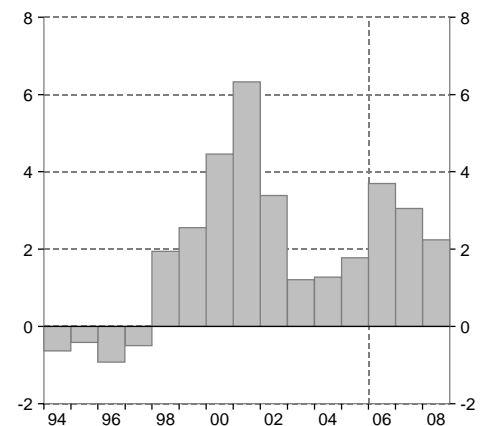
	2005	2005	2006	2007	2008
Lönesumma	1082	4,1	5,0	5,5	5,1
Timlön enligt NR ¹		3,6	3,5	3,9	4,2
Arbetade timmar ¹		0,4	1,5	1,6	0,8
Övriga faktorinkomster	250	4,7	6,6	3,6	2,1
Överföringar från offentlig sektor	483	1,2	3,2	2,1	2,1
Överföringar från privat sektor	56	-4,4	4,5	2,7	2,7
Skatter och avgifter	-533	4,0	4,3	4,3	4,3
Disponibel inkomst	1338	2,8	4,9	4,3	3,7
Konsumentpris ²		1,0	1,2	1,2	1,4
Real disponibel inkomst		1,8	3,7	3,1	2,2

¹ Korrigerad för olika antal arbetsdagar mellan åren.

² Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

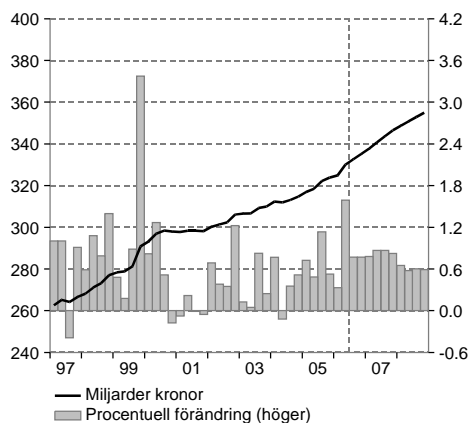
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 59 Hushållens disponibla inkomster
Årlig procentuell förändring, fasta priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 60 Hushållens konsumtion
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent,
säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 61 Hushållens förtroendeindikator
(CCI)
Nettotal, månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Stark konsumtion det andra kvartalet i år

Det andra kvartalet i år ökade hushållens konsumtion med 3,2 procent jämfört med samma kvartal i fjol⁶. Varukonsumtionen ökade kraftigt, vilket också avspeglas i att detaljhandelsförsäljningen ökade med hela 9,1 procent under motsvarande period. Även det första kvartalet i år ökade konsumtionen relativt mycket, med 2,8 procent jämfört med samma kvartal 2005. Mot den bakgrunden blir bedömningen att konsumtionen 2006 gått in i en uppgångsfas som tillsammans med andra gynnsamma faktorer (se nedan) resulterar i en starkare konsumtionstillväxt under prognosperioden jämfört med de senaste fem åren (se diagram 60 och tabell 10).

Hushållens förväntningar har ljusnat

Hittills i år har förtroendeindikatorn (CCI) från Hushållens Inköpsplaner varit högre än någon gång under 2001–2005 (se diagram 61). De senaste månaderna ser hushållen dessutom en klar ljusning på arbetsmarknaden⁷. Hushållen förväntar sig att arbetslösheten ska bli lägre framöver samt uppger dessutom att den egna risken för att bli arbetslös har minskat.

Uppenbarligen har hushållens förväntningar blivit mer positiva under 2006, men i jämförelse med stämmningsläget det senaste toppåret 2000 är dock optimismen klart behärskad. Då var CCI i genomsnitt 10 enheter högre än under de sju första månaderna 2006. 2000 ökade konsumtionen med 4,0 procent⁸. Skattningar gjorda på Konjunkturinstitutet anger som tumregel att om CCI är (varaktigt) 10 enheter lägre motsvarar det ungefär 1 procentenhet lägre ökning av konsumtionen. Utfallet hittills i år liksom prognosen för helåret 2006, ligger mycket nära en strikt tillämpning av denna tumregel.

Hushållen har en stark ekonomisk ställning

Utöver att hushållens inkomster utvecklas starkt under prognosperioden, är hushållens balansräkningar i utgångsläget i gott skick. De snabbt stigande fastighetspriserna har visserligen drivit

⁶ Jämförelser med föregående kvartal ger normalt sett mycket mer information om konsumtionsförloppet den senaste tiden, än jämförelser med samma kvartal året före. Detta kräver dock trovärdiga säsongrensade siffror, vilket för närvarande är svårt att åstadkomma. Från och med 2005 utbetalas återbäring på fjolårets preliminära skatter även i juni i stället för som tidigare först i augusti. Återbäringen ger hushållen ett tillskott på ca 8–10 miljarder kronor. Sannolikt har detta rejält förändrat konsumtionens säsongmässiga fördelning mellan kvartalen, med relativt sett högre konsumtionsandel under särskilt det andra kvartalet. Årstakten det andra kvartalet i år innebär en jämförelse av kvartal som båda innehåller att hushållen fått skatteåterbäring i juni.

⁷ Frågorna om arbetsmarknaden ingår i enkätundersökningen Hushållens Inköpsplaner, men ingår inte i förtroendeindikatorn, CCI.

⁸ Korrigerat för att kyrkans konsumtion från och med 2000 bokförs som konsumtion i hushållssektorn i stället för som tidigare i offentlig sektor.

upp hushållens skulder för att finansiera köpen på en fastighetsmarknad där omsättningen varit hög. Men även hushållens finansiella tillgångar har ökat, till och med snabbare än skulderna. Det beror på det höga hushållssparandet samt stigande aktiebörser. Därtill har värdet av hushållens reala tillgångar (främst småhus och bostadsrätter) ökat mycket snabbt (se diagram 62). Sammantaget har hushållens totala nettoförmögenhet i förhållande till disponibelinkomsten nått det högsta värdet sedan 1980.

Sedan slutet av 1999 har hushållens skulder ökat med i genomsnitt ca 9,3 procent per år. Inkomsterna har ökat betydligt långsammare och skulderna som andel av disponibelinkomsten har därför ökat kraftigt. Men det låga ränteläget innebär samtidigt att hushållens räntekostnader som andel av disponibelinkomsterna är lägre än någonsin sedan 1980 (se diagram 63). Inte ens med ett ränteläge ett par procentenheter över dagens nivå skulle denna andel vara särskilt hög. I det perspektivet är nivån på hushållens skulder inte oroväckande hög idag, men skuldernas höga ökningstakt är inte hållbar på sikt.

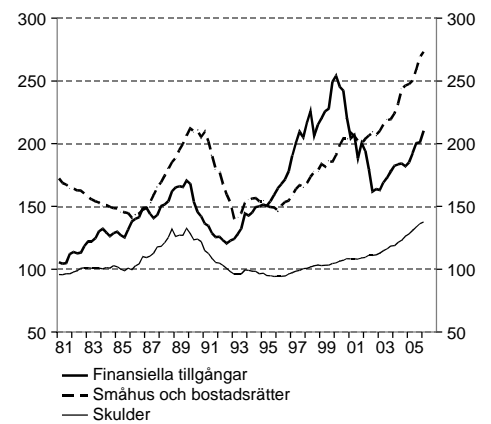
Konsumtionstillväxten toppar nästa år

Sedan ett par år tillbaka har hushållens köp av kapitalvaror ökat snabbt, främst beroende på att räntorna varit låga. Däremot har inte den totala konsumtionen ökat särskilt snabbt hittills, eftersom främst tjänstekonsumtionen har ökat relativt långsamt. Därför har också sparkvoten varit förhållandevis hög.

De närmaste åren ökar hushållens inkomster snabbt, främst som resultat av att sysselsättningen ökar. De stigande räntorna leder till att köpen av kapitalvaror inte ökar lika mycket som förut. En lägre tillväxttakt i hushållens kapitalvarukonsumtion kommer till viss del att kompenseras av att hushållens tjänstekonsumtion ökar snabbare. I år ökar konsumtionen med 3,1 procent och 2007 och 2008 med 3,4 respektive 2,9 procent. Sparkvoten faller något under prognosperioden (se diagram 64 och tabell 10), men 2008 är nivån ändå 4–6 procentenheter högre än under de förra toppåren för konsumtionen, 1999/2000.

Diagram 62 Hushållens förmögenhet och skulder

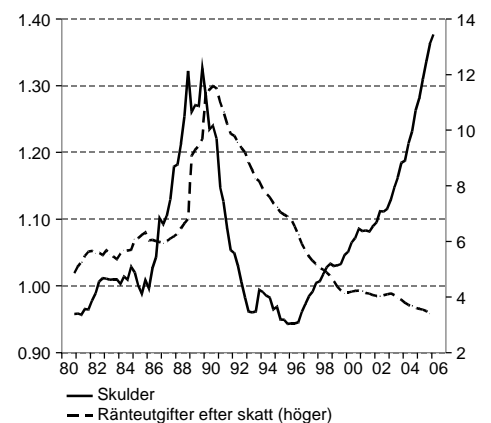
Procent av disponibel inkomst, löpande priser, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 63 Hushållens skulder och ränteutgifter

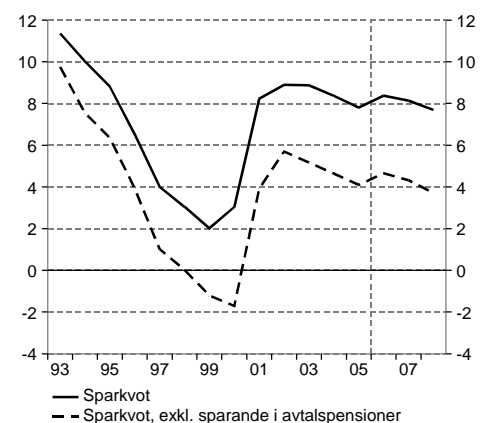
Procent av disponibel inkomst, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 64 Hushållens sparande

Procent av disponibel inkomst, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 10 Hushållens konsumtionsutgifter

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	2005	2005	2006	2007	2008
Konsumtionsutgifter	1 283	2,4	3,1	3,4	2,9
Varav Sällanköpsvaror	251	7,9	9,1	6,7	4,2
Bilar	43	4,7	2,0	6,3	3,2
Dagligvaror	195	2,2	3,3	2,3	2,1
Konsumtion i utlandet	55	4,2	9,3	6,7	4,9
Tjänster exkl. bostad	356	2,8	3,5	4,3	4,6
Sparkvot ¹	109	7,8	8,4	8,1	7,7
Sparkvot exkl. avtalspensioner ¹	55	4,1	4,7	4,3	3,7

¹ Sparande i miljarder kronor, löpande priser respektive sparande i procent av disponibel inkomst.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Offentlig konsumtion

Offentlig konsumtion fortsätter också att öka

Efter några år med svag utveckling ökar den offentliga konsumtionen med 1,8 procent i år (se tabell 11 och diagram 65). Även 2007 och 2008 fortsätter konsumtionen att öka förhållandevis starkt.

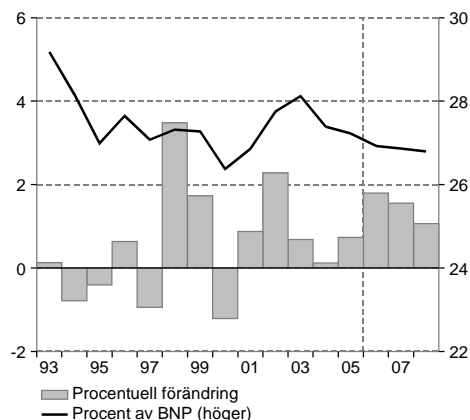
Tabell 11 Offentliga konsumtionsutgifter

Miljarder kronor, löpande priser respektive årlig procentuell förändring, fasta priser

	2005	2005	2006	2007	2008
Offentliga konsumtionsutgifter	728	0,7	1,8	1,6	1,1
<i>Procent av BNP, löpande priser</i>		27,2	26,9	26,9	26,8
Statlig konsumtion	201	-1,5	1,1	0,7	0,3
<i>Procent av BNP, löpande priser</i>		7,5	7,4	7,3	7,3
Kommunsektorns konsumtion	527	1,6	2,1	1,9	1,4
<i>Procent av BNP, löpande priser</i>		19,7	19,5	19,6	19,5

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 65 Offentliga konsumtionsutgifter
Årlig procentuell förändring, fasta priser respektive procent av BNP, löpande priser

Anm. Den fallande konsumtionen 2000 förklaras av att Svenska kyrkan fr.o.m. detta år ingår i hushållssektorn i stället för som tidigare i kommunsektorn.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Efter att ha minskat två år i rad ökar återigen den *statliga* konsumtionen 2006. Myndigheterna får åter använda sitt anslags-sparande. Därtill höjs vissa anslag så som till exempel Migrationsverkets för att förbättra mottagandet av asylsökande. Åren 2007 och 2008 fortsätter den statliga konsumtionen att öka, om än i en långsammare takt än 2006. Bland annat bidrar den i vårpropositionen presenterade tandvårdsreformen till ökade konsumtionsutgifter. Enligt reformen ska avgiften för ett första kontrollbesök hos tandläkare uppgå till högst 200 kronor. Resterande kostnad kommer att till största delen redovisas som statlig konsumtion.

Det är emellertid framför allt *kommunsektorn* som driver den offentliga konsumtionen 2006–2008. Sektorns inkomster är

relativt höga hela perioden, vilket skapar ett utrymme för ökade utgifter. En stor del av de arbetsmarknadspolitiska programmen finns i kommunsektorn, vilket starkt bidrar till konsumtionsökningen i år och nästa år. Tillsättandet av plusjobb har gått långsammare än avsett, men vid inledningen av 2007 bedöms samtliga 17 000 platser att vara tillsatta. I vårpropositionen presenterades en äldreomsorgsreform som genom personalförstärkningar och andra kvalitetshöjande åtgärder ökar den kommunala konsumtionen 2006–2008.

Fasta bruttoinvesteringar

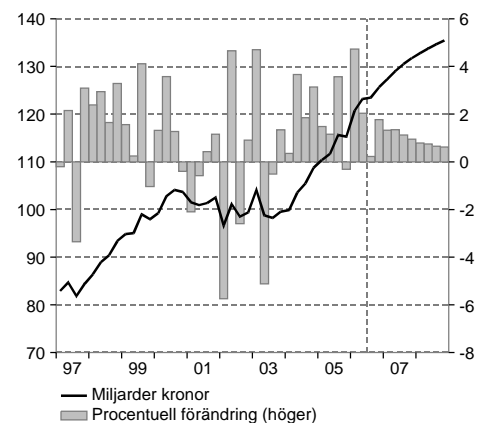
Investeringsstillväxten omfattar stora delar av ekonomin

2006 är fjärde året i rad med växande investeringar och andra året i rad med en tillväxt över 8 procent. Investeringsstillväxten är bred och omfattar stora delar av ekonomin. Investeringsstillväxten dämpas 2007 och 2008 men fortsätter ändå att vara relativt stark. De fasta bruttoinvesteringarna ökar med 8,3 procent 2006, 5,0 procent 2007 och 3,7 procent 2008 (se tabell 12 och diagram 66).

Efterfrågan från både hemma- och exportmarknaden är fortsatt stark och företagen genererar höga vinster. De höga vinsterna tillsammans med ett lågt ränteläge innebär goda finansieringsmöjligheter för företagen. I allt fler företag har kapacitetsutnyttjandet ökat. Ökningen har skett på bred front och kapacitetsutnyttjandet ligger på rekordnivå, vilket understryker behovet av högre investeringar (se diagram 67). En dämpning av investeringsstillväxten sker dock under prognosperioden i takt med att produktionskapaciteten byggs ut, efterfrågetillväxten avtar och penningpolitiken blir mindre expansiv.

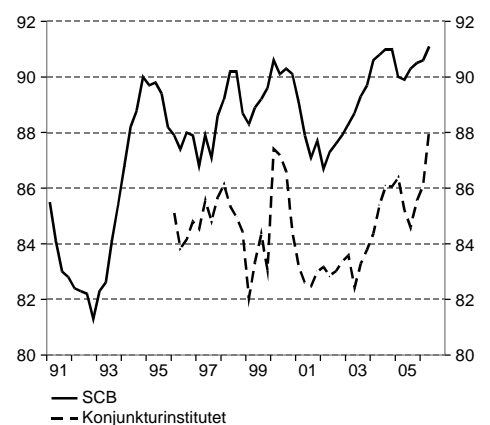
De totala fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP ökar till 18,3 procent 2008. Näringslivets investeringar exklusive bostäder uppgår då till 12,2 procent av BNP, vilket är en något lägre andel än i euroområdet men högre än i USA (se diagram 68).

Diagram 66 Investeringar
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

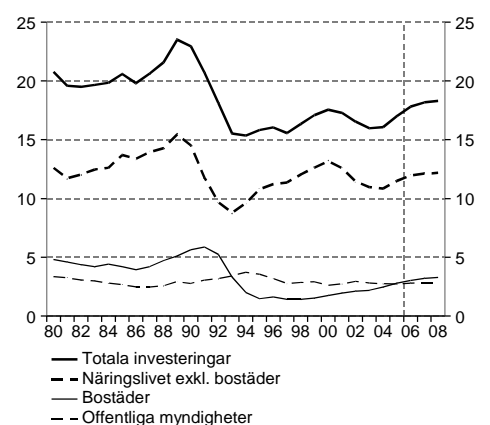
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 67 Industrins kapacitetsutnyttjande
Procent, säsongrensade kvartalsvärden

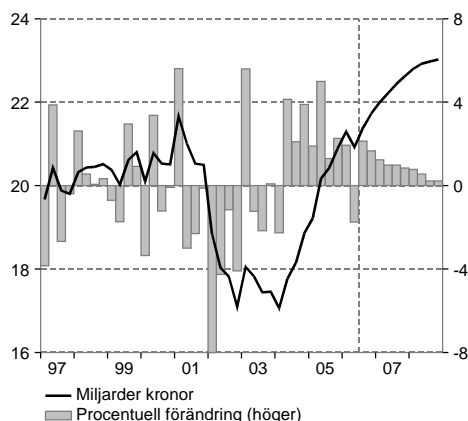
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 68 Investeringar
Procent av BNP, löpande priser

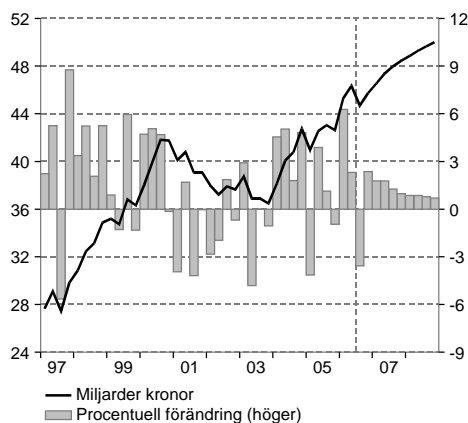
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 69 Industrins investeringar
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent,
säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

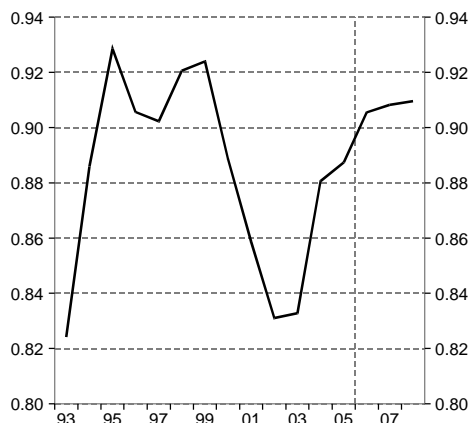
Diagram 70 Tjänstebansernas investeringar
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent,
säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Exklusive bostäder, fartyg och flygplan.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 71 Tjänstebansernas kapacitetsutnyttjande exkl. finans- och fastighetsverksamhet
Kvot

Anm. Förädlingsvärde/kapitalstock.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 12 Fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	2005	2005	2006	2007	2008
Industrin	81	12,6	5,4	4,5	3,0
Övriga varubranscher ¹	54	17,0	10,2	4,9	3,2
Tjänstebanscher exkl. bostäder	172	5,1	8,7	4,9	4,0
Bostäder	75	16,9	11,1	7,5	4,9
Näringslivet	382	10,4	8,7	5,3	3,9
Offentliga myndigheter	73	-0,5	6,4	3,3	2,9
Investeringar	455	8,5	8,3	5,0	3,7

¹ Övriga varubranscher innehåller jordbruk, skogsbruk, fiske, el-, gas-, värme- och vattenförsörjning samt byggverksamhet (SNI 01, 02, 05, 40, 41, 45)

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet

Kapacitetsutnyttjandet pekar på fortsatt relativt stark investeringskonjunktur

Kapacitetsutnyttjandet inom industrin är högt och har enligt Konjunkturbarometern ökat ytterligare andra kvartalet 2006. Utnyttjandet är högst inom massa- och teleproduktindustrin med en utnyttjandegrad över 96 procent, men även trävaru-, petroleum-, kemisk-, maskin- och elektroindustrin har ett kapacitetsutnyttjande över 90 procent. Det fortsatt höga kapacitetsutnyttjandet underbygger en fortsatt tillväxt av investeringarna i industrin, om än i betydligt lägre takt än 2005. Investeringarna inom industrin bedöms växa med 5,4 procent i år och med 4,5 respektive 3,0 procent 2007 och 2008 (se diagram 69). Inom industrin är det främst maskininvesteringarna som bidrar till investeringstillväxten. Men från att ha minskat sedan 2001 ökar åter industrins bygg- och anläggningsinvesteringar 2006–2008, då det sker en viss ombyggnad och modernisering av industrins byggnader.

Även i övriga varubranscher fortsätter investeringarna att öka om än i lägre takt än 2005. Det är framför allt kraftbolagens energirelaterade investeringar som ökar. Detta gäller bl.a. utbyggnaden av vindkraftverk, där Lillgrund utanför Malmö är ett exempel. De närmaste åren kommer också investeringar i kraftnätet att göras för att minska väderkänsligheten⁹.

Enligt Konjunkturbarometern är lönsamheten inom de privata tjänstenäringarna historiskt sett hög. Vidare bedömer en stor andel av företagen att efterfrågan på företagens tjänster kommer att öka. Enligt Konjunkturbarometern är också utnyttjandet av resurserna inom de privata tjänstenäringarna förhållandevis högt. Investeringarna inom tjänstebanscher exklusive bostäder bedöms växa med 8,7 procent i år och med 4,9 respektive 4,0 procent 2007 och 2008 (se diagram 70). Detta innebär att kapacitetsutnyttjandet fortsätter att öka 2006–2008, om än i en avtagande takt (se diagram 71).

⁹ Detta innebär t.ex. att ersätta luftledning med jordkabel.

Bostadsinvesteringarna ökar starkt

Bostadsinvesteringarna ökade med 16,9 procent 2005 och bedöms öka med 11,1 procent i år. 2007 och 2008 dämpas utvecklingen något, men bostadsinvesteringarna ökar ändå med 7,5 respektive 4,9 procent. Bostadsinvesteringarna kommer därmed att uppnå den högsta nivån sedan 1992. Ändå blir de inte anmärkningsvärt höga i ett längre historiskt perspektiv (se diagram 72).

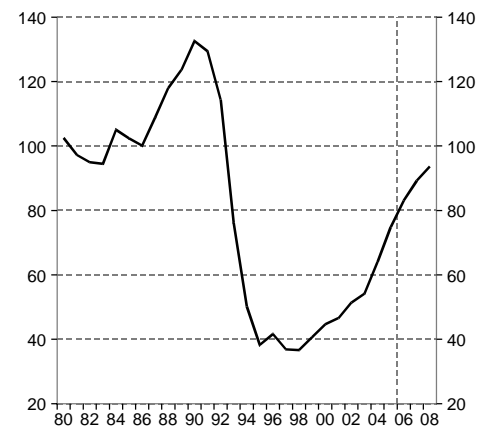
Marknaderna för befintliga småhus och bostadsrätter utmärks fortfarande av hög omsättning. Priserna på småhus ökade andra kvartalet 2006 med ca 12 procent jämfört med samma kvartal 2005. Kvoten mellan priset på befintliga småhus och priset på ett nyproducerat hus (Tobins q^{10}) var i genomsnitt 1,04 i fjol att jämföra med 0,97 året innan. Den regionala spridningen är stor men antalet kommuner med Tobins q större än 1 ökade från 75 stycken 2004 till 87 stycken 2005. Detta driver upp nyproduktionen av småhus.

Det är främst två faktorer som väntas dämpa bostadsinvesteringarnas ökningstakt framöver. Den ena är högre räntor, bl.a. till följd av en stramare penningpolitik, vilket bedöms bromsa fastighetsprisökningen och därmed nyproduktionen. Den andra faktorn är tillgången på arbetskraft i byggsektorn. I senaste Konjunkturbarometern angav 58 procent av de bostadsbyggande företagen att tillgången på arbetskraft var det främsta hindret för expansion.

Offentliga investeringar ökar 2006–2008

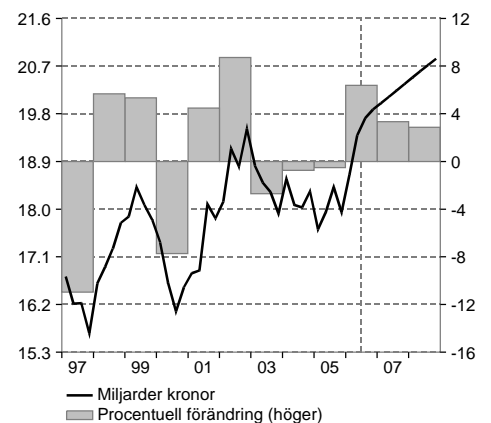
Efter några år av minskade offentliga investeringar ökar de återigen 2006–2008 (se diagram 73). Första halvåret 2006 har de statliga investeringarna utvecklats starkt, framför allt till följd av stora infrastrukturinvesteringar. Även 2007 och 2008 kommer de statliga investeringarna att öka om än något svagare än 2006. Kommunsektorns investeringar ökar 2006–2008. De goda finanserna inom sektorn ger utrymme för investeringar som tidigare har skjutits upp. I vårpropositionen föreslogs ökade resurser till vård och omsorg av äldre, vilket bidrar till ökade investeringar 2007 och 2008. Sammantaget ökar de offentliga investeringarna med 6,4 procent i år, 3,3 procent 2007 och 2,9 procent 2008.

Diagram 72 Investeringar i bostäder
Miljarder kronor, fasta priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

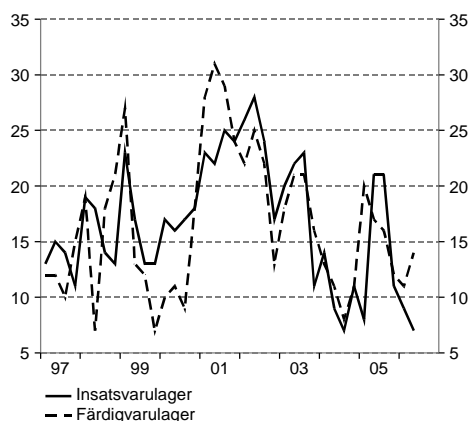
Diagram 73 Offentliga myndigheters investeringar
Miljarder kronor, fasta priser, säsongrensade kvartalsvärden respektive procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

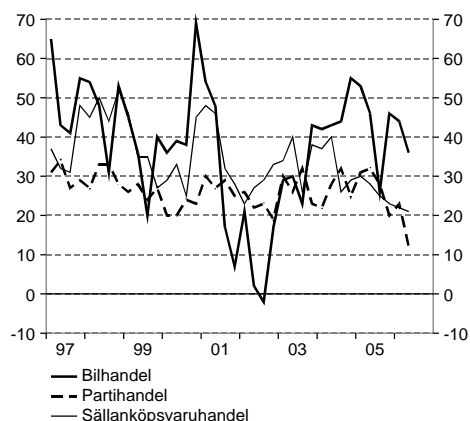
¹⁰ När Tobins q är större än 1 antas detta stimulera nyproduktion av bostäder, eftersom det då relativt sett i genomsnitt är billigare att bygga ett nytt än att köpa ett befintligt hus.

Diagram 74 Lageromdömen i industrin
Nettotal, kvartalsvärden

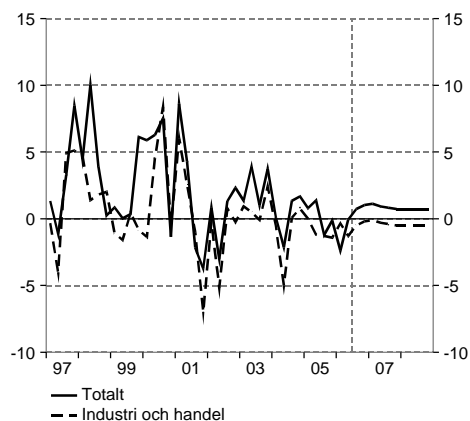
Anm. Högre nettotal innebär att fler företag är missnöjda med för stora lager.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 75 Lageromdöme i handeln
Nettotal, kvartalsvärden

Anm. Högre nettotal innebär att fler företag är missnöjda med för stora lager.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 76 Lagerförändring
Miljarder kronor, fasta priser, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Lager

Lagerhyllorna börjar nu tömmas

Under första halvåret i år minskade lagren totalt sett. Industrin minskade sina lager av insatsvaror. Lagren av varor i arbete och färdigvaror ökade däremot. Handelslagren, som 2005 blivit för stora i förhållande till försäljningen, drogs ned. Även bränslelagren i energisektorn reducerades.

Enligt den senaste Konjunkturbarometern har industriföretagens missnöje med storleken på sina lager minskat under första halvåret i år. Även handelslagren upplevs i mindre utsträckning som för stora. Bilhandlarna anser dock fortfarande att deras lager är alltför stora, även om denna bedömning är mindre uttalad nu än under andra halvåret i fjol (se diagram 74 och diagram 75).

En övervägande del av företagen i tillverkningsindustrin uppger nu att den totala orderstocken är lagom eller förhållandevis stor. Företagens bedömning av orderstockens och lagrens storlek indikerar sammantaget att efterfrågeläget är mycket gynnsamt nu och att möjligheterna till att reducera lagrens storlek ytterligare är begränsade eftersom lagren redan är mycket låga. Detta innebär för andra halvåret i år att industrin inte kommer att minska storleken på sina lager i någon större utsträckning. Handelslagren minskar marginellt. Ökningen av bränslelagren i energisektorn resten av året kan inte kompensera för den större neddragning som ägde rum första kvartalet. Storleken på lagren totalt sett minskar således något i år. Detta leder till ett negativt bidrag till BNP-tillväxten i år eftersom lagren ökade 2005 (se tabell 13).

Industrins och handelns lager minskar trendmässigt i förhållande till industriproduktionen respektive konsumentefterfrågan.¹¹ 2007 och 2008 minskar därför industrins lager något trots att storleken på lagren redan vid utgången av 2006 inte bedöms vara alltför stora. En liknande utveckling är att vänta för handelslagren. 2007 ökar lagren totalt sett när bränslelagren i energisektorn utvecklas normalt samtidigt som tillväxten i skogen åter når en nivå i linje med den som rådde innan stormfällningen 2005 (se diagram 76). Detta innebär att lagren totalt sett ökar 2007 och 2008. Detta medför ett positivt bidrag till BNP-tillväxten 2007 medan bidraget blir försumbart 2008 (se tabell 13).

¹¹ Industrins och handelns lager sjunker trendmässigt över tiden på grund av effektivare transporter och ökad användning av datateknologi.

Tabell 13 Förändring i lager och bidrag till BNP

Miljarder kronor, fasta priser

	2005	2006	2007	2008
Insatsvaror	-1,6	-1,8	-0,6	-0,8
Varor i arbete och färdigvaror	-4,9	0,7	-0,6	-0,7
Handelslager	5,0	-1,3	-0,7	-0,9
Skogslager	2,3	2,3	4,2	4,2
Övriga lager ¹	0,8	-0,5	1,1	1,2
Summa förändring i lager	1,6	-0,6	3,4	3,0
Lageromslag ²	-4,7	-2,2	4,0	-0,4
Bidrag till BNP-tillväxten	-0,2	-0,1	0,1	0,0

¹ Övriga lager är i synnerhet bränslelager i el- och gasindustri samt värdeföremål.

² Lageromslaget är årets lagerändring minus föregående års lagerändring.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Export

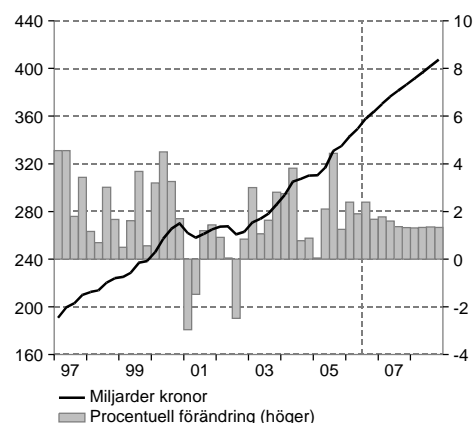
Fortsatt hög global tillväxt ger stark exportkonjunktur

Den globala tillväxten fortsätter att vara förhållandevis stark de kommande åren trots en viss uppbromsning när resursutnyttjandet blir allt mer ansträngt. Således fortsätter även världshandeln att växa snabbt (se avsnittet "Internationell konjunkturutveckling"). Förutsättningarna för den svenska exporten är därmed gynnsamma hela prognosperioden. Förstärkningen av kronan bromsar dock utvecklingen i någon mån. Som mest stiger exporten de närmaste kvartalen men även 2007 och 2008 blir tillväxten förhållandevis hög (se diagram 77).

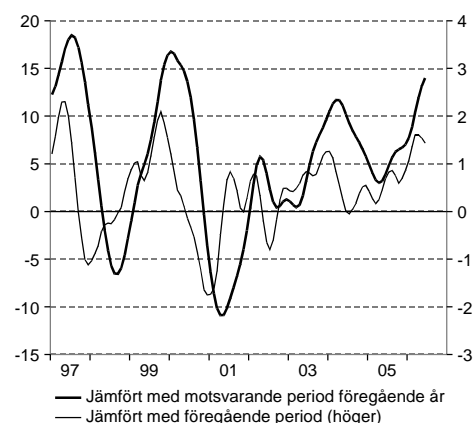
Indikatorerna för utvecklingen på kort sikt är mycket starka. Exportorderingen fortsätter enligt SCB att öka i stark takt (se diagram 78). I senaste Konjunkturbarometern svarar närmare vart annat industriföretag att exportorderingen ökat ytterligare och nästan lika många att den är oförändrat hög (se diagram 79). Drygt fyra av fem företag uppger därmed att de är nöjda med sin exportorderstock. Inköpscheferna svarar att de är nöjda med efterfrågeutvecklingen och även att leveranstiderna har ökat. I sina rapporter redovisar företagen en i huvudsak mycket ljus syn på de närmaste kvartalens utveckling.

Diagram 77 Export

Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

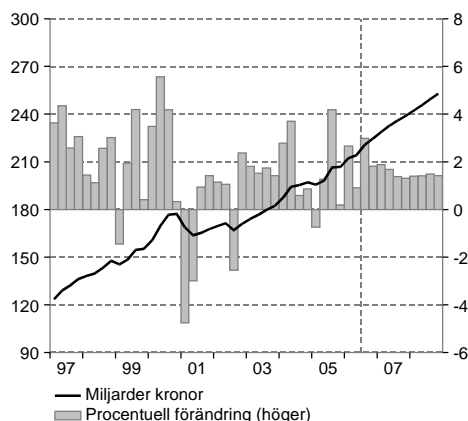
Diagram 78 Exportordergång, industrin
Årlig procentuell förändring respektive procentuell förändring, månadsvärden, trend

Källa: SCB.

Diagram 79 Exportordergång, industrin
Nettotal, månadsvärden

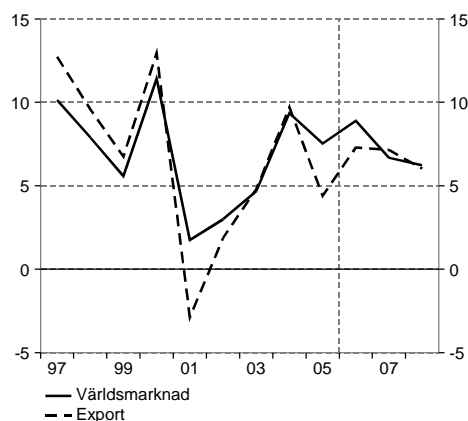
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 80 Export av bearbetade varor
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent,
säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 81 Bearbetade varor, världsmarknad
respektive svensk export
Årlig procentuell förändring, fasta priser

Anm. Världsmarknaden beräknas med svenska exportvikter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 14 Export

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring,
fasta priser

	2005	2005	2006	2007	2008
Export av varor	974	4,9	7,0	6,5	5,5
Varav Bearbetade varor	811	4,4	7,3	7,2	6,0
Råvaror	159	7,4	5,5	3,3	3,0
Export av tjänster	325	11,1	14,1	7,8	6,3
Export	1 299	6,4	8,8	6,9	5,7

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Internationell efterfrågan på bearbetade varor växer kraftigt

Efter den starka utvecklingen första kvartalet ökade exporten av bearbetade varor förhållandevis svagt andra kvartalet, eller med knappt en procent (se diagram 80). Inbromsningen kan sannolikt till stor del härledas till en minskning för läkemedelsexporten som växte mycket starkt första kvartalet. Efterfrågan från omvärlden är stark och fortsätter att öka i god takt. Marknaden för svensk export av bearbetade varor växer med nära 9 procent i år och fortsätter att växa med 6,7 procent 2007 och 6,2 procent 2008. Därmed kommer förutsättningarna för en stark utveckling för exporten av bearbetade varor att vara goda under hela prognosperioden.

Den fortsatt starka internationella investeringskonjunkturen, kanske främst inom basnäringarna, innebär att marknadsläget för maskinindustrin liksom för elektroindustrin är mycket starkt. Ordergången har fortsatt att öka och branschernas kapacitetsutnyttjande är högt. Vissa tecken tyder på att man t.o.m. kan vara på väg mot sitt kapacitetstak.

Efter en svagare utveckling förra året har marknaden för motorfordonsindustrin återigen stärkts. I synnerhet har lastbilsproducenternas ordergång tagit fart när efterfrågan på transporttjänster vuxit starkt. I Europa har nya utsläppsbestämmelser medfört en ökad efterfrågan på nya lastbilar. SAAB:s export av personbilar har ökat starkt första halvåret, men samtidigt har Volvos personbilsexport minskat betydligt. Inte minst har USA-marknaden varit svag. I samband med att nya modeller släpps bedöms dock även denna export få en starkare utveckling.

Exporten av teleprodukter bedöms öka starkt de kommande åren. Efterfrågan på olika teletjänster växer snabbt, inte minst i Asien, vilket kommer att kräva en fortsatt utveckling av telenäten. Stålverken möter åter en starkare efterfrågan efter en något svagare period i fjol när köparna krympte sina lager av stål. Även papperskonjunkturen blir förhållandevis god till följd av den starka globala tillväxten.

Den förhållandevis svaga ökningen fjärde kvartalet 2005 och andra kvartalet 2006 bidrar till att exporten av bearbetade varor utvecklas svagare än marknaden helåret 2006. Därefter växer exporten i ungefär samma takt som marknaden (se diagram 81).

Kapacitetsbrist håller tillbaka råvaruexporten

I år ökar råvaruexporten långsammare än i fjol, eller med 5,5 procent (se tabell 14 och diagram 82). Råvaruexporten stimuleras även i år av en hög omvärldsefterfrågan, bl.a. från Kina. Tillväxten hålls dock tillbaka av lägre export av livsmedelsprodukter, som sjönk första kvartalet i år. Därutöver bidrar kapacitetsbrist till att exporten av trävaror utvecklas mindre starkt trots att utbudet från Finland minskar i år. Brist på kapacitet hämmar i nuläget även den svenska exporten av järnmalm och metaller. Därtill minskar exporten av timmer, som blev tillfälligt hög 2005 efter stormfällningen i södra Sverige. Efter fjolårets större kapacitetsutbyggnad kan dock exporten av petroleumprodukter öka ytterligare i år. Även massaindustrin ökar sin export (se diagram 83).

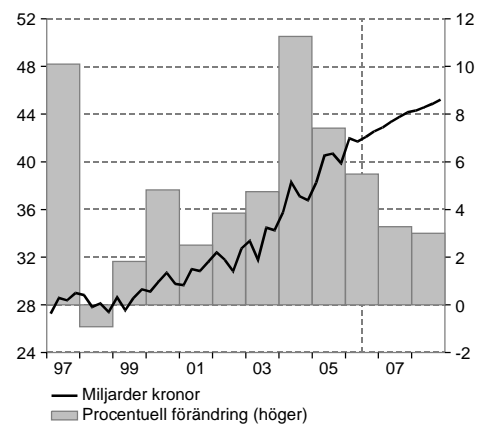
Den globala tillväxten blir förhållandevis hög även 2007 och 2008. Tillsammans med höga exportpriser gynnar detta den svenska råvaruexporten. Den svenska råvaruexporten bromsas dock av en generell kapacitetsbrist. Råvaruexporten utvecklas således något mindre starkt de två kommande åren. Ökningen blir mest betydande för petroleum- och livsmedelsexporten. Den tilltagande konkurrensen på de internationella marknaderna innebär att massproducenter endast i mindre grad kan öka exporten 2007 och 2008. Exporten av trävaror fortsätter att minska fram till slutet av 2007 till följd av tilltagande brist på timmer och ökade hemmaleveranser. En större del av järnmalmproduktionen kommer också att gå till hemmaleveranser i stället för till export.

Fortsatt stark ökning för exporten av tjänster

Exporten av tjänster som stagnerade första kvartalet ökade åter kraftigt andra kvartalet. Någon fullständig fördelning av tjänsteexporten finns inte tillgänglig men sannolikt var det exporten av olika företagstjänster som ökade särskilt starkt efter den svaga utvecklingen första kvartalet.

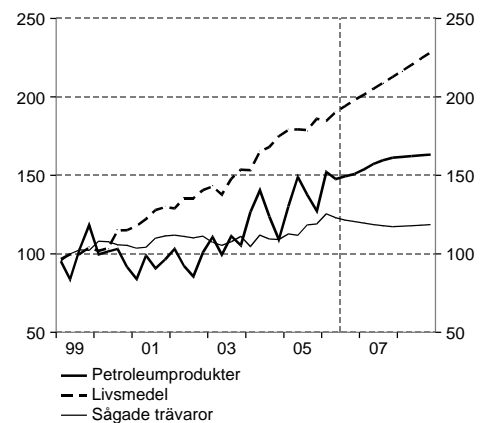
Tjänsteexporten fortsätter att växa i relativt stark takt även 2007 och 2008 eftersom världskonjunkturen utvecklas gynnsamt (se diagram 84 och tabell 14). Exporten av olika företagstjänster växer snabbt, inte minst av olika telekomtjänster och exporten av olika transporttjänster väntas följa den relativt snabba världshandelsutvecklingen. Den utländska konsumtionen i Sverige ökar kraftigt i år och fortsätter att öka även 2007 och 2008, men i något långsammare takt.

Diagram 82 Export av råvaror
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden respektive årsvärden

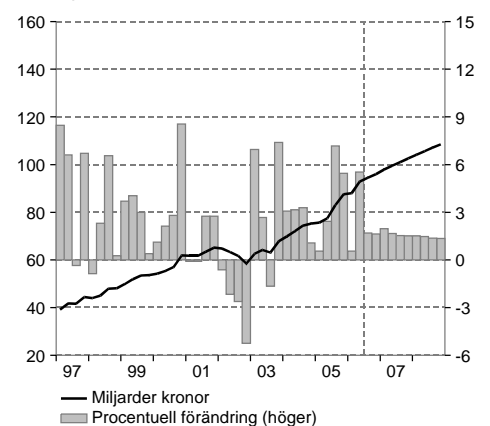
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 83 Export av de tre största råvarugrupperna
Index 1999=100, fasta priser, säsongrensade kvartalsvärden

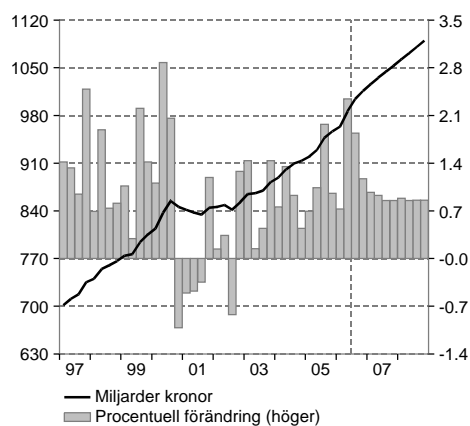
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 84 Export av tjänster
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

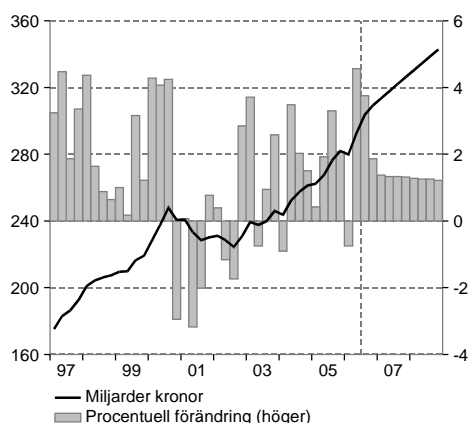
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 85 Efterfrågan (inhemsk total och export)
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

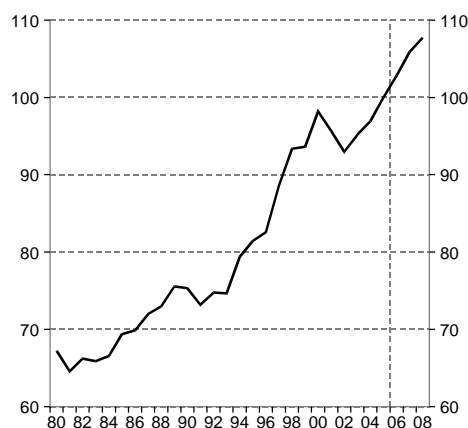
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 86 Import
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 87 Importandel
Andel av efterfrågan, index 2005=100

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Import

Stark tillväxt för importen

Importen ökade kraftigt med 4,5 procent andra kvartalet efter en svag utveckling första kvartalet (se diagram 86 och tabell 15).

Under de närmast kommande kvartalen fortsätter efterfrågan¹² att växa relativt starkt. Detta tillsammans med lagerneddragningen första och andra kvartalen bedöms leda till att importtillväxten blir hög tredje och fjärde kvartalen 2006.

Under 2007 och 2008 bromsar efterfrågeutvecklingen visserligen in något, men efterfrågan fortsätter ändå att vara förhållandevis stark (se diagram 85). Samtidigt leder en viss förstärkning av kronan till att importerade varor och tjänster blir billigare, vilket höjer importen ytterligare något. Sammantaget bedöms importen växa med i genomsnitt 1,3 procent per kvartal även 2007 och 2008. Importens andel av efterfrågan fortsätter därmed att öka i ungefär samma takt som tidigare (se diagram 87).

Tabell 15 Import

Miljarder kronor, löpande priser respektive årlig procentuell förändring, fasta priser

	2005	2005	2006	2007	2008
Import av varor	827	7,9	7,4	8,1	5,4
Varav Bearbetade varor	620	9,7	8,6	9,6	6,7
Råvaror	212	1,6	3,2	4,1	1,4
Import av tjänster	265	5,2	11,5	6,6	5,7
Import	1 093	7,3	8,4	7,7	5,5

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Stark efterfrågan driver upp importen av bearbetade varor

Importen av bearbetade varor minskade kraftigt och oväntat med 2,5 procent första kvartalet. Utvecklingen förklaras till stor del av att importen av teleprodukter föll med 11 procent, men även importen av övriga bearbetade varor minskade med sammanlagt 1,6 procent. Andra kvartalet vände utvecklingen och importen ökade kraftigt.

Även tredje och fjärde kvartalen växer importen av bearbetade varor starkt till följd av en relativt hög efterfrågeökning. Framför allt är det exportindustrins behov av att importera insatsvaror som ökar, men även hushållens högre konsumtionsstillväxt driver på importutvecklingen. Företagens lagerneddragning första och andra kvartalen bedöms ytterligare spä på utvecklingen. Dessutom ökar maskininvesteringarna, som har ett högt importinnehåll, i relativt snabb takt.

¹² Summan av inhemsk konsumtion och investering, samt export. Efterfrågan tillfredsställs genom produktion inom landet (BNP) och import.

Under loppet av 2007 och 2008 fortsätter den samlade efterfrågan att öka, men i lägre takt. Även importen av bearbetade varor bedöms därmed öka långsammare under dessa båda år (se diagram 88).

Importen av råvaror ökar snabbare 2006 och 2007

Råvaruimporten utvecklas starkare i år än i fjol (se tabell 15 och diagram 89). Oljeraffineringsindustrin har behov av att fylla på sina lager av råolja efter två år av lagerminskningar. Importen av metaller och jordbruksprodukter, vilka steg kraftigt första kvartalet, bidrar också till importuppgången i år. Att ökningen av råvaruimporten ändå inte blir större än 3,2 procent beror bl.a. på att importen av livsmedel och petroleumprodukter sjönk första kvartalet i år. Dessutom har efterfrågan på importerat virke minskat markant till följd av stormfällningen i södra Sverige 2005. År 2007 ökar råvaruimporten något snabbare än i år då importen av livsmedel och petroleumprodukter återgår till en mera normal tillväxt. 2008 dämpas råvaruimporttillväxten till följd av minskad import av råolja.

Stark ökning för tjänsteimporten

Tjänsteimporten ökar kraftigt i år, eller med hela 11,5 procent. Importen av olika företagstjänster växer snabbt till följd av den snabba inhemska efterfrågeutvecklingen. Importen av transporttjänster ökar starkt till följd av handelsutvecklingen. Ökningen av svenskars turist- och affärsresande leder till att den svenska konsumtionen i utlandet ökar med nära 10 procent i år.

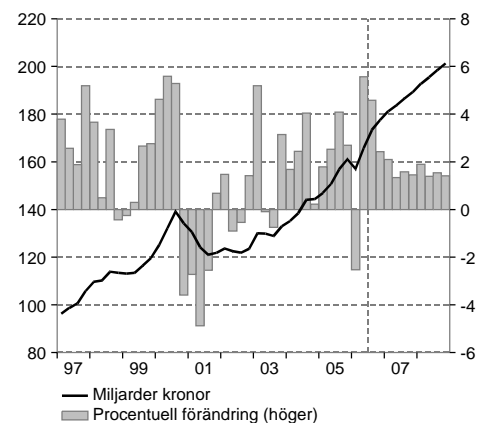
Den fortsatt relativt snabbt växande världshandeln gör att importen av transporttjänster bedöms öka förhållandevis starkt även 2007 och 2008. På samma sätt medför den gynnsamma produktionsutvecklingen för näringslivet att importen av olika företagstjänster växer i fortsatt hög takt. Även den svenska konsumtionen i utlandet bedöms öka relativt starkt till följd av en starkare krona och växande inkomster (se diagram 90).

Export- och importpriser samt bytesbalans

Export- och importpriser på väg neråt

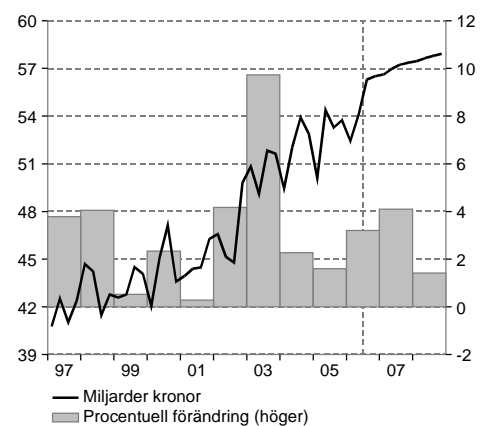
I fjol steg export- och importpriserna med 3,3 procent respektive 4,7 procent (se tabell 16). Utvecklingen kan dels förklaras av kraftigt höjda råvarupriser på främst råolja, petroleumprodukter och metaller, och dels av kronans försvagning. Råvarupriserna fortsätter att stiga kraftigt även i år och präglar därmed även årets export- och importprisökningar.

Diagram 88 Import av bearbetade varor
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

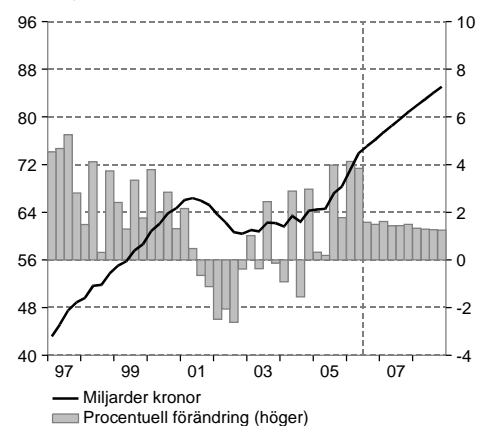
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 89 Import av råvaror
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden respektive årsvärden

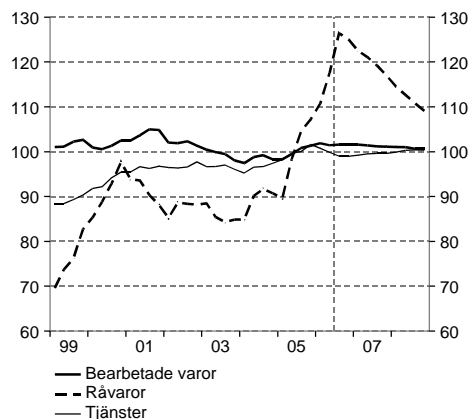

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

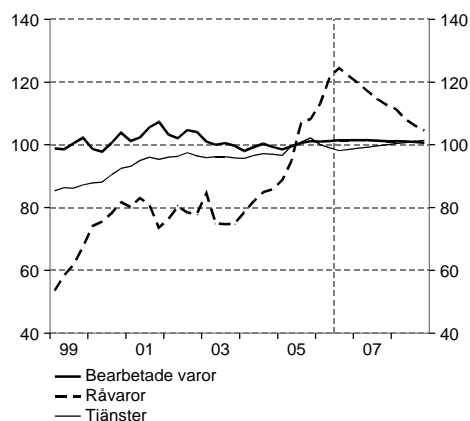
Diagram 90 Import av tjänster
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 91 Exportpris
Index 2005=100

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 92 Importpris
Index 2005=100

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 93 Bytesförhållande
Index 2004=100

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Under 2007 och 2008 däremot faller världsmarknadspriserna för råvaror tillbaka och dessutom slår förstärkningen av kronan igenom på prisutvecklingen. Därmed sjunker såväl export- som importpriserna dessa år (se diagram 91 och diagram 92).

Tabell 16 Export- och importpriser
Årlig procentuell förändring

	2005	2006	2007	2008
Exportpris totalt	3,3	3,2	-0,3	-1,0
Bearbetade varor	1,6	1,6	-0,3	-0,4
Råvaror	11,9	19,9	0,1	-6,8
Tjänster	3,6	-0,4	-0,1	0,7
Importpris totalt	4,7	4,2	-0,7	-1,4
Bearbetade varor	0,8	1,3	0,1	-0,4
Råvaror	20,5	20,4	-3,6	-7,3
Tjänster	3,4	-1,1	0,6	1,5

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Råvarupriserna stärker bytesförhållandet 2007 och 2008

Bytesförhållandet, dvs. kvoten mellan export- och importpriser, har sjunkit trendmässigt fr.o.m. tidigt 1990-tal (se diagram 93). Mellan 1990 och 2005 har försämringen i genomsnitt uppgått till 0,86 procent per år. Försämringen beror främst på kraftigt fallande priser på teleprodukter. Teleproduktindustrin kännetecknas av mycket snabb teknologisk utveckling och därmed en kraftig produktivitetutveckling. I kombination med en mycket gynnsam efterfrågeutveckling har den negativa effekten på välfärden från prisutvecklingen därigenom inte bara neutraliserats utan t.o.m. överträffats.

I år fortsätter bytesförhållandet att försvagas med ytterligare 0,9 procent (se tabell 17). Utvecklingen förklaras av den snabbare prisökningen på importerade råvaror. 2007 och 2008 däremot förbättras bytesförhållandet när råvarupriserna, via framför allt fallande råoljepriser, utvecklas på ett för Sverige fördelaktigt sätt (se diagram 94).

Tabell 17 Bytesförhållandet
Årlig procentuell förändring

	2005	2006	2007	2008
Bearbetade varor	0,8	0,3	-0,4	-0,1
Råvaror	-7,2	-0,4	3,9	0,5
Tjänster	0,2	0,7	-0,7	-0,7
Totalt	-1,4	-0,9	0,4	0,3

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Stigande bytesbalans och finansiellt sparande

Bytesbalansen är lika med det totala finansiella sparandet i ekonomin justerat för de s.k. kapitaltransfereringarna (se tabell 18). 2005 uppgick överskottet i bytesbalansen till 5,9 procent av BNP (se diagram 95). Det var främst hushållen och den offentliga sektorn som stod för det positiva sparandet. Den höga investeringsnivån i näringslivet innebar att företagens sparande låg nära noll (se diagram 96). Hushållens sparande förblir relativt högt 2006–2008. Även den offentliga sektorns finansiella sparande fortsätter att vara högt. Åren 2006–2008 avtar investeringstillväxten i näringslivet när räntan höjs och kapacitetsutnyttjandet normaliseras. Därmed stiger åter företagens finansiella sparandet. Sammantaget ökar det finansiella sparandet i ekonomin från 6,0 procent 2005 till 6,9 procent 2008 (se diagram 95).

Tabell 18 Bytesbalans och finansiellt sparande

Miljarder kronor, löpande priser

	2005	2006	2007	2008
Handelsbalans	147	148	150	164
Tjänstebalans	60	77	84	89
Löner, netto	-1	-1	-2	-2
Kapitalavkastning, netto	-9	-11	-3	3
Transfereringar m.m., netto	-34	-32	-35	-38
Bytesbalans	159	179	193	215
<i>Procent av BNP</i>	<i>5,9</i>	<i>6,3</i>	<i>6,5</i>	<i>6,9</i>
Kapitaltransfereringar	2	2	2	1
Finansiellt sparande	161	181	195	217
<i>Procent av BNP</i>	<i>6,0</i>	<i>6,4</i>	<i>6,5</i>	<i>6,9</i>
Offentligt sparande	74	79	85	82
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,8</i>	<i>2,8</i>	<i>2,9</i>	<i>2,6</i>
Hushåll	85	94	93	88
<i>Procent av BNP</i>	<i>3,2</i>	<i>3,3</i>	<i>3,1</i>	<i>2,8</i>
Företag	2	8	17	46
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>0,6</i>	<i>1,5</i>

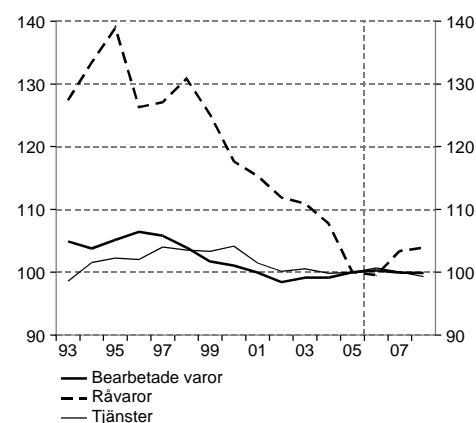
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Det har skett stora förändringar i bytesbalansens sammansättning de senaste åren. Överskottet i varuhandeln med omvärlden har minskat trendmässigt som andel av BNP, medan tjänstehandeln har gått från ett underskott 2001 till ett stort överskott 2005 (se diagram 97). Det växande överskottet i tjänstehandeln förklaras främst av en stark ökning av exporten av företags- och transporttjänster. Handelen med tjänster fortsätter att bidra till ökningen av bytesbalansöverskottet 2006–2008.

Real BNI per capita ökar långsammare än BNP

Real BNI per capita är ett bättre mått på levnadsstandard än BNP. BNP mäter den produktion som sker inom landet medan

Diagram 94 Bytesförhållande
Index 2004=100

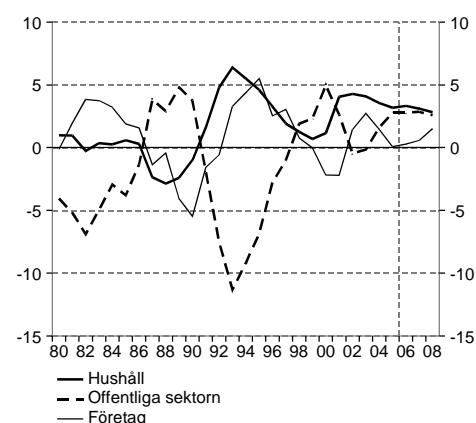
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 95 Bytesbalans
Procent av BNP, löpande priser

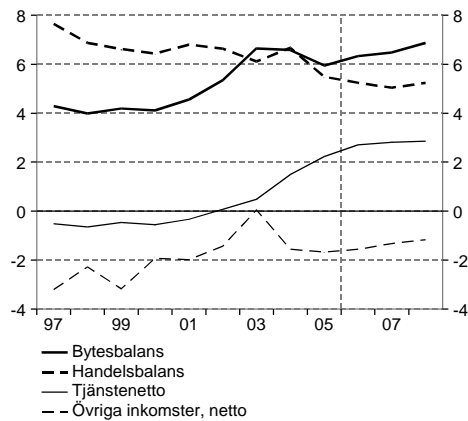

Källor: Riksbanken 1950–1992, SCB 1993–2005 och Konjunkturinstitutet.

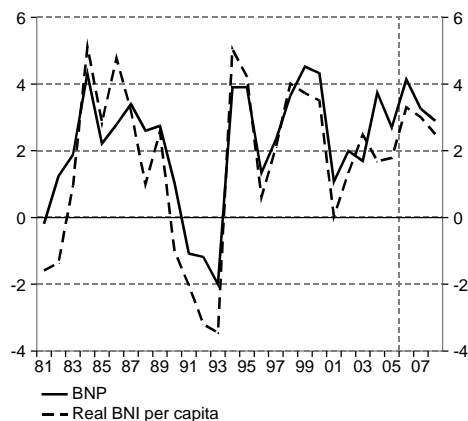
Diagram 96 Finansiellt sparande
Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 97 Bytesbalansens komponenter
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 98 BNP och real BNI per capita
Årlig procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

real BNI per capita mäter den inkomst som tillfaller personer folkbokförda i Sverige och även tar hänsyn till befolkningens storlek. Åren 2006 till 2008 ökar real BNI per capita med 3,3, 3,0 respektive 2,5 procent per år, vilket är lägre än BNP-tillväxten (se diagram 98 och tabell 19). I år förklaras skillnaden dels av att bytesförhållandet försämras kraftigt och dels av befolkningsökningen. 2007 och 2008 förklaras skillnaden av befolkningsökningen.

Tabell 19 BNP och BNI

Miljarder kronor, respektive årlig procentuell förändring

	2005	2005	2006	2007	208
BNP, löpande pris	2673	3,9	5,7	5,5	5,0
Deflator, BNP		1,1	1,5	2,2	2,1
BNP, fast pris	2673	2,7	4,1	3,3	2,9
BNI, löpande pris	2666	3,8	5,7	5,8	5,2
Deflator, inhemsk användning ¹		1,6	1,8	2,2	2,2
Real BNI		2,2	3,8	3,5	2,9
Befolkning		0,4	0,5	0,5	0,4
Real BNI per capita		1,8	3,3	3,0	2,5

¹ Implicit prisutveckling för hushållens och offentliga sektorns konsumtionsutgifter samt fasta bruttoinvesteringar och lagerinvesteringar.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Produktion och arbetsmarknad

Efterfrågan på varor och tjänster växer nu i mycket snabb takt. BNP-tillväxten väntas kalenderjusterad bli 4,5 procent i år och, trots en viss uppbromsning, förhållandevis stark även 2007 och 2008. Produktivitetstillväxten blir hög i år men mattas de kommande åren. Arbetade timmar växer därför relativt starkt 2006–2008, i genomsnitt med 1,3 procent per år (se diagram 99).

Sysselsättningen ökar 2006 med 1,5 procent, vilket är den snabbaste ökningen sedan 2001. Den ökar med nästan lika mycket 2007 och något mindre 2008. Totalt ökar sysselsättningen med ca 162 000 personer mellan 2005 och 2008. Den reguljära sysselsättningsgraden i åldersgruppen 20–64 år ökar till 78,9 procent 2008. För att varaktigt uppnå regeringens och riksdagens mål om 80 procents sysselsättning krävs strukturella reformer eller en bättre fungerande lönebildning som minskar jämviktsarbetslösheten eller ökar den potentiella arbetskraften.

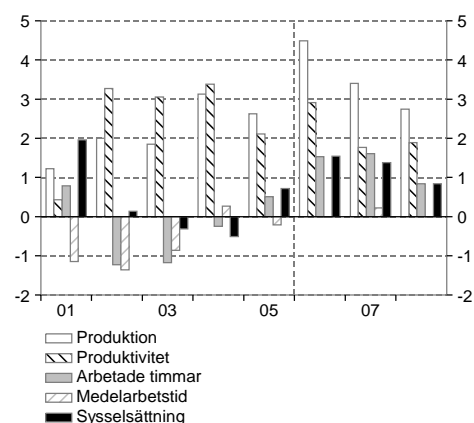
Det senaste året har arbetskraften ökat relativt snabbt och den bedöms fortsätta att stiga även 2007–2008 om än i måttligare takt. Den förhållandevis stora ökningen förklaras av ökad befolkning, förbättrade arbetsmarknadsutsikter och färre sjuka utanför arbetskraften. Arbetskraftsökningen hålls samtidigt tillbaka av en ogynnsam förändring av åldersfördelningen och en ökande andel heltidsstuderande.

Arbetskraftsökningen det senaste året har varit större än vad som kan förklaras av demografiska faktorer eller av en normal konjunkturell återhämtning. Konjunkturinstitutet reviderar därför upp nivån på den potentiella arbetskraften, dvs. arbetskraften vid konjunkturell balans, med 0,2 procentenheter.

Den starka arbetskraftsökningen innebär på kort sikt att arbetslösheten inte faller tillbaka lika snabbt som den annars skulle ha gjort. På lite längre sikt innebär dock den högre potentiella arbetskraften att sysselsättningen blir högre än annars. Den öppna arbetslösheten sjunker till 4,2 procent 2008, vilket är lägre än Konjunkturinstitutets bedömning av jämviktsarbetslösheten.

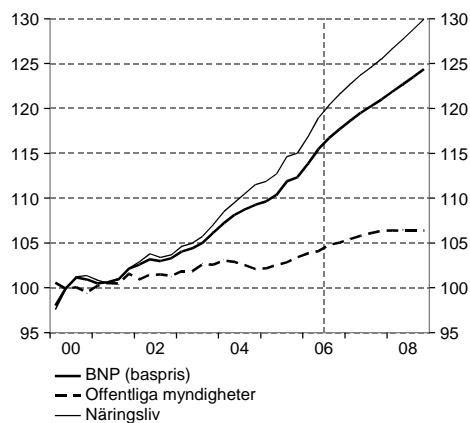
Det inledningsvis svaga resursutnyttjandet stiger successivt under prognosperioden. Det negativa arbetsmarknadsgapet sluts till följd av den starka sysselsättningstillväxten för att bli positivt andra kvartalet 2007. Under 2008 blir resursutnyttjandet på svensk arbetsmarknad något ansträngt.

Diagram 99 Produktion och sysselsättning
Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

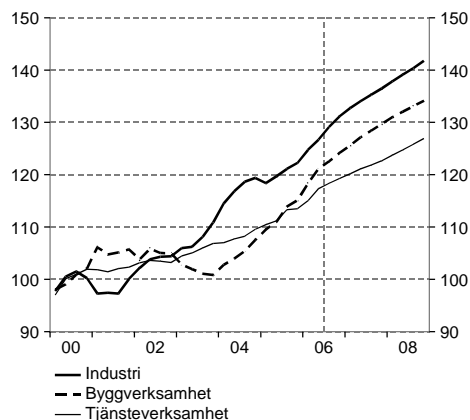
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 100 Produktion
Index 2000=100, fasta priser, säsongrensade
kvartalsvärden

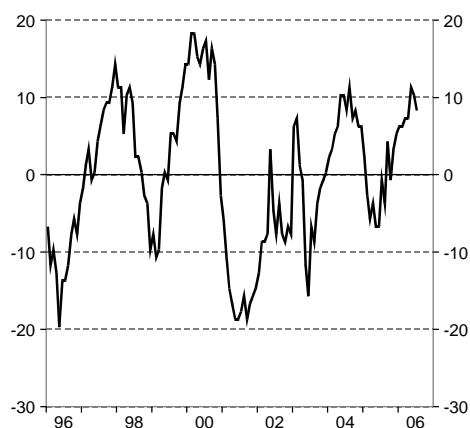
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 101 Produktion i näringslivet
Index 2000=100, fasta priser, säsongrensade
kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 102 Konfidensindikator för industrin
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Anm. Orderstocksomdöme minus omdöme om färdigvarulager plus förväntad produktion. Medelvärde 1995–2006=0.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Produktion, produktivitet och arbetade timmar

Kraftig produktionsökning

BNP-tillväxten blir mycket hög i år (se tabell 20 och diagram 100). I näringslivet ökar produktionen med 5,2 procent främst till följd av den export- och investeringsutveckling som redovisas i föregående kapitel. Även nästa år ökar produktionen påtagligt i näringslivet, men då sker en viss förskjutning i efterfrågetillväxten från export och investeringar mot hushållens konsumtionsutgifter. De offentliga myndigheternas produktion ökar påtagligt både i år och nästa år. Under 2008 blir resursutnyttjandet mer stramt och penningpolitiken bromsar BNP-tillväxten.

Tabell 20 Produktion

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	2005	2005	2006	2007	2008	
		<i>Kalenderkorrigerat</i>				
Varubranscher	683	2,5	5,8	4,9	3,6	
Varav: Industri	483	2,6	6,3	5,2	3,8	
Byggsverksamhet	109	7,1	8,1	5,1	3,8	
Tjänstebanscher	1 122	3,7	4,8	3,4	3,2	
Varav: Handel	253	5,0	7,0	3,9	3,6	
Företagstjänster	230	5,3	7,9	4,5	4,1	
Summa näringsliv	1 804	3,2	5,2	3,9	3,3	
Offentliga myndigheter	491	0,1	1,7	1,4	0,4	
Total produktion (baspris) ¹	2 330	2,5	4,4	3,4	2,7	
Produktskatter/subventioner	335	3,5	5,2	3,5	2,9	
BNP (marknadspris)¹	2 665	2,6	4,5	3,4	2,7	
		<i>Ej kalenderkorrigerat</i>				
Näringsliv	1 809	3,3	4,9	3,8	3,5	
Offentliga myndigheter	494	0,1	1,1	1,2	0,7	
BNP (marknadspris)¹	2 673	2,7	4,1	3,3	2,9	

¹ Inkl. produktion i hushållens ideella organisationer.

Anm. Med produktion avses här förädlingsvärdet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Industrikonjunkturen är stark och Konjunkturinstitutets konfidensindikator för industrin har stigit påtagligt (se diagram 101 och diagram 102). Både ordergång och produktion har ökat snabbare under 2006 än vad företagen räknat med och orderläget i industrin är nu mycket bra. Kapacitetsutnyttjandet i industrin har stigit till en hög nivå. Företagens förväntningar om ordergången nästa kvartal är liksom tidigare något dämpade, speciellt beträffande exportmarknaderna, men man planerar likväl att öka produktionen andra halvåret 2006. Längre fram under prognosperioden bedöms produktionstillväxten begränsas av ett allt

högre kapacitetsutnyttjande inom delar av de råvaruproducerande industribranscherna.

Byggproduktionen steg kraftigt i fjol, och första halvåret i år stärktes byggkonjunkturen ytterligare. Tillväxten bedöms vara på väg in i ett lugnare skede. Konfidensindikatorn föll tillbaka något andra kvartalet i år efter att ha överträffat toppnivån i slutet av 2000 (se diagram 103). Svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft är betydande och byggföretagens förväntningar på ett års sikt är nu något försiktigare än tidigare. Byggföretagen räknar emellertid med en fortsatt ökning av ordergång och byggande inom såväl hus- som anläggningssektorerna tredje kvartalet.

Produktionen inom de flesta tjänstebranscherna har fortsatt att öka påtagligt första halvåret i år. Starkast var produktionsökningen inom handel och företagstjänster. Inom tjänstebranscherna är man nu i allmänhet fortsatt optimistisk om framtiden.

Sammanfattningsvis har produktionen i näringslivet ökat mycket starkt första och andra kvartalet och tillväxten bedöms bli hög även tredje och fjärde kvartalet 2006 (se diagram 104). Därefter dämpas produktionstillväxten 2007 och 2008. Efterfrågan från omvärlden ökar något långsammare delvis beroende på en starkare krona. Men ekonomins utbudssida blir ändå gränsättande via en allt stramare penningpolitik som dämpar efterfrågetillväxten jämfört med den mycket höga tillväxten 2006. Produktionen i den offentliga sektorn ökar förhållandevis mycket 2006 och 2007.

Produktivitetens ökning avtar framöver

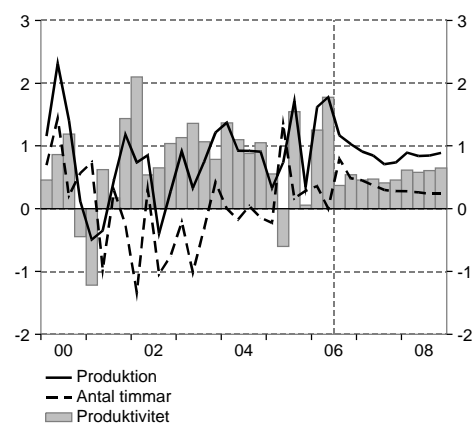
Återhämtningen av industrikonjunkturen, efter den tillfälliga försvagningen i fjol, har medfört ett effektivare utnyttjande av resurserna i industriföretagen och därmed en starkare produktivitetstillväxt (se diagram 105). Detta innebär att näringslivets produktivitetstillväxt stärks i år och är starkare än den trendmässiga utvecklingen (se tabell 21 och diagram 106). Produktivitetens ökning i näringslivet avtar framöver i takt med en allt mognare konjunktur.

Diagram 103 Konfidensindikator för byggverksamhet
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

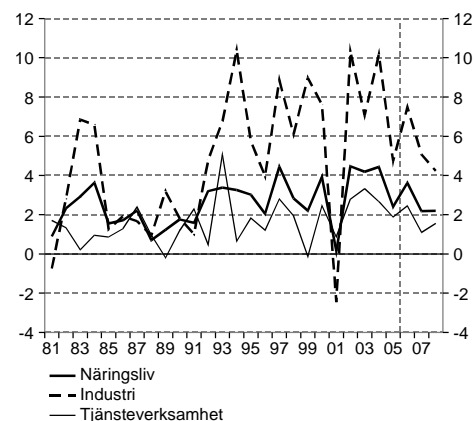
Anm. Orderstocksomdöme + förväntad förändring antal sysselsatta. Medelvärde 1995–2006=0.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 104 Produktion och arbetade timmar i näringslivet
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

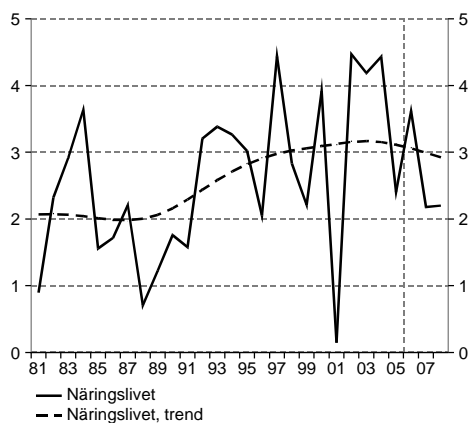
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 105 Produktivitet i näringslivet
Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

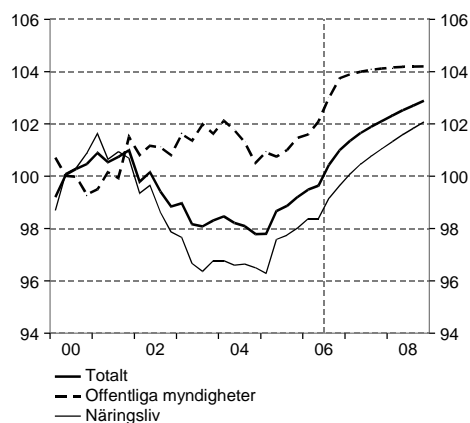
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 106 Produktivitet i näringslivet
Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

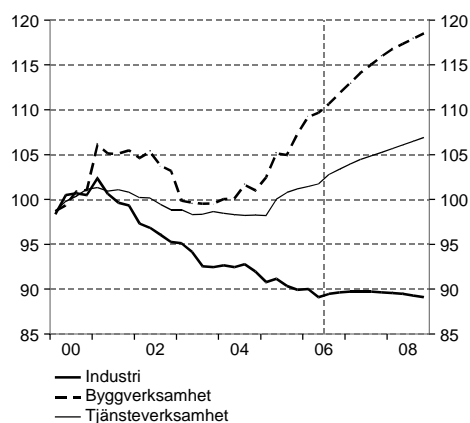
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 107 Arbetade timmar
Index 2000=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 108 Arbetade timmar i näringslivet
Index 2000=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 21 Produktivitet

Kronor per timme respektive årlig procentuell förändring, fasta priser

	2005	2005	2006	2007	2008	
		<i>Kalenderkorrigerat</i>				
Varubranscher	367,2	3,2	5,5	3,9	3,2	
Varav: Industri	413,3	4,7	7,5	5,1	4,2	
Byggverksamhet	252,9	2,7	2,9	1,3	1,0	
Tjänstebanscher	391,8	1,9	2,5	1,1	1,6	
Varav: Handel	270,2	3,2	5,0	1,9	2,6	
Företagstjänster	348,7	1,2	4,8	1,7	2,0	
Näringsliv	382,1	2,4	3,6	2,2	2,2	
Offentliga myndigheter	252,9	0,5	0,1	0,0	0,3	
Totalt¹	340,6	2,0	2,8	1,7	1,9	
		<i>Ej kalenderkorrigerat</i>				
Näringsliv	381,6	2,4	3,8	2,3	2,1	
Offentliga myndigheter	253,2	0,5	0,2	0,2	0,3	
Totalt¹	340,3	2,0	3,0	1,9	1,8	

¹ Inklusive hushållens ideella organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetade timmar ökar påtagligt

Antalet arbetade timmar har fortsatt att öka under 2006 (se tabell 22 och diagram 107). I byggbranschen och i vissa tjänstebanscher har ökningen varit påtaglig. Uppgången inom tjänstebanscher har varit starkast för tjänster riktade mot företag. Där-
emot sjönk antalet arbetade timmar ytterligare i industrin (se diagram 108). Arbetstimmarna har ökat också hos de offentliga myndigheterna.

Tabell 22 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive årlig procentuell förändring

	2005	2005	2006	2007	2008	
		<i>Kalenderkorrigerat</i>				
Varubranscher	1 859	-0,6	0,3	0,9	0,4	
Varav: Industri	1 169	-2,1	-1,1	0,2	-0,4	
Byggverksamhet	431	4,3	5,1	3,8	2,7	
Tjänstebanscher	2 863	1,8	2,3	2,2	1,6	
Varav: Handel	934	1,7	1,8	2,0	1,1	
Företagstjänster	659	4,1	3,0	2,7	2,1	
Näringsliv	4 722	0,8	1,5	1,7	1,1	
Offentliga myndigheter	1 942	-0,4	1,6	1,4	0,2	
Totalt¹	6 843	0,5	1,5	1,6	0,8	
		<i>Ej kalenderkorrigerat</i>				
Näringsliv	4 740	0,9	1,0	1,5	1,3	
Offentliga myndigheter	1 950	-0,4	0,9	1,0	0,4	
Totalt¹	6 869	0,5	1,0	1,3	1,1	

¹ Inkl. arbetade timmar i hushållens ideella organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Under resten av 2006 samt 2007 väntas arbetstimmarna fortsätta att öka i rask takt framför allt i bygg- och tjänstebanscher,

medan de fortsätter att utvecklas svagt i industrin. I de offentliga myndigheterna väntas en mer markerad ökning. Sammantaget ökar de kalenderjusterade arbetstimmarna med 1,5 procent 2006 och 1,6 procent 2007 (se tabell 22). Därefter ökar antalet arbetade timmar långsammare eftersom ekonomins utbudssida blir gränssättande, dvs. arbetskraften är inte tillräckligt stor för att möjliggöra ytterligare sysselsättningsökning.

Efterfrågan på arbetskraft

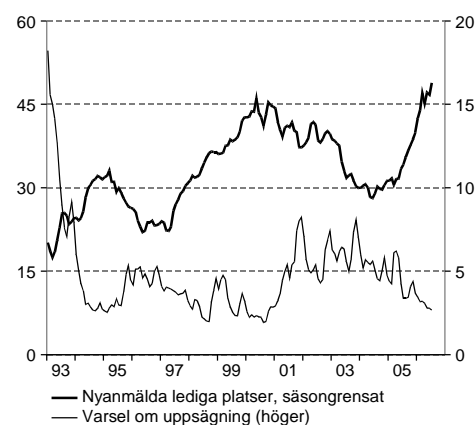
Arbetsmarknaden allt ljusare

Läget på arbetsmarknaden har successivt ljusnat. Efter två år med sjunkande sysselsättning steg antalet sysselsatta 2005 och enligt nationalräkenskaperna (NR) ökade sysselsättningen med 0,3 procent både första och andra kvartalet i år. Det innebär i genomsnitt ca 61 000 fler sysselsatta andra kvartalet i år jämfört med motsvarande period i fjol. Sysselsättningen ökade särskilt markant inom bygg- och tjänstebranscherna. Antalet sysselsatta inom industrin fortsatte däremot att minska, om än svagt. Även kortperiodiska sysselsättningsstatistiken (KS) visar att arbetsmarknaden har fortsatt att förbättras. Enligt KS har antalet anställda ökat med 2,1 procent andra kvartalet i år jämfört med motsvarande period 2005, vilket är den högsta ökningen sedan år 2000.

Statistik från Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) indikerar också en fortsatt god arbetsmarknadsutveckling. Antalet nyanmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen har ökat kraftigt i år (se diagram 109). Under de sju första månaderna har antalet nyanmälda lediga platser ökat med nästan 40 procent jämfört med samma period i fjol. Statistiken över antalet nyanmälda lediga platser bör dock tolkas med försiktighet då en viss dubbelräkning förekommer. Den ökade efterfrågan på arbetskraft berör de flesta branscher, men den är särskilt påtaglig inom verkstadsindustrin, bygg- och företagstjänstebranscherna. Det är bara inom fisket, jord- och skogsbruket samt inom gruvindustrin som antalet nyanmälda lediga platser har minskat. Samtidigt som det totala antalet nyanmälda lediga platser har ökat, är antalet varsel om uppsägning det lägsta på över fem år. Inom byggbranschen, datakonsultverksamheten samt inom den offentliga sektorn har varslen om uppsägning minskat markant.

Konjunkturbarometern visar att företagen planerar att fortsätta nyanställa, i synnerhet inom sällanköpsvaruhandeln, datakonsult- och uppdragsverksamheten samt inom byggbranschen. Den starka byggaktiviteten har medfört en markant sysselsättningsuppgång och brist på kvalificerad arbetskraft. Mer än vartannat byggföretag anger brist på arbetskraft som det främsta hindret för expansion (se diagram 110).

Diagram 109 Nyanmälda lediga platser och varsel om uppsägning
Tusental, 3-månaders glidande medelvärde

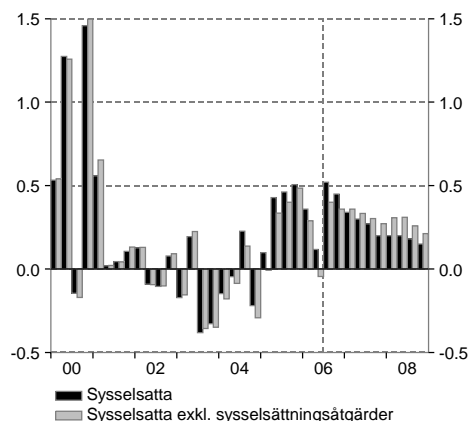
Källa: AMS.

Diagram 110 Brist på arbetskraft i byggbranschen
Andel företag i procent, säsongsrensade månadsvärden

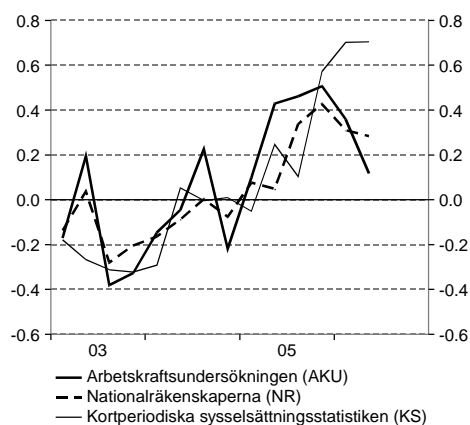
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 111 Sysselsättning
Procentuell förändring, säsongrensade
kvartalsvärden

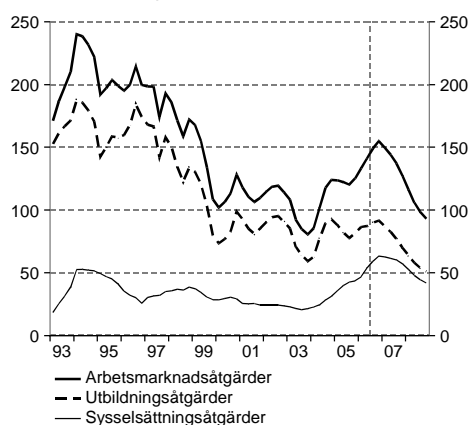
Källor: SCB, AMS och Konjunkturinstitutet.

Diagram 112 Sysselsatta enligt AKU och NR
samt anställda enligt KS
Procentuell förändring, säsongrensade
kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 113 Arbetsmarknadspolitiska
åtgärder
Tusental, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: AMS och Konjunkturinstitutet.

162 000 fler sysselsatta 2008

Enligt Arbetskraftsundersökningen (AKU) ökade sysselsättningen första kvartalet i år med 0,4 procent och andra kvartalet med 0,1 procent (se diagram 111). Denna avmattning bedöms vara tillfällig, då bl.a. antalet anställda enligt kortperiodiska sysselsättningsstatistiken (KS) ökade starkt under samma period (se diagram 112). Enligt AKU var sysselsättningsuppgången i juli stark, vilket också tyder på att avmattningen är tillfällig. Även andra indikatorer, som färre varsel om uppsägning, fler nyanmälda lediga platser och företagens planer på att fortsätta nyanställa, tyder på att sysselsättningsstillväxten blir stark under resten av året.

De arbetsmarknadspolitiska sysselsättningsåtgärderna har ökat i år, framför allt det andra kvartalet, vilket till stor del förklaras av de så kallade plusjobben (se diagram 113). Ökade sysselsättningsåtgärder bidrar till en ökad sysselsättning, men bedöms även leda till en viss undanträngning av reguljär sysselsättning¹³.

Den starkt växande produktionen medför en ökande efterfrågan på arbetskraft. Produktiviteten i näringslivet ökar visserligen i år med 3,6 procent, vilket är över den trendmässiga utvecklingen, men dämpas åter 2007 och 2008 när konjunkturen går in i en mognare fas. Produktionen ökar betydligt snabbare än produktiviteten, vilket innebär att antalet arbetade timmar ökar. Sysselsättningen beräknas öka med 1,5 procent i år, 1,4 procent nästa år och 0,8 procent 2008 (se tabell 23). Det betyder att ca 162 000 fler personer är sysselsatta 2008 jämfört med 2005. Sysselsättningsuppgången omfattar både näringslivet och den offentliga sektorn. Inom bygg- och tjänstebanscher samt inom kommunsektorn är sysselsättningsökningen särskilt påtaglig.

¹³ Reguljär sysselsättning avser sysselsatta exkl. deltagare i arbetsmarknadspolitiska sysselsättningsåtgärder.

Tabell 23 Nyckeltal för arbetsmarknaden

Tusental personer, nivå respektive årlig procentuell förändring

	2005	2005	2006	2007	2008
Total produktion (baspris) ¹	2 330	2,5	4,4	3,4	2,7
Produktivitet ²	341	2,0	2,8	1,7	1,9
Arbetade timmar ³	6 843	0,5	1,5	1,6	0,8
Medelarbetstid för sysselsatta ⁴	31	-0,2	0,0	0,2	0,0
Sysselsatta	4 258	0,7	1,5	1,4	0,8
Öppen arbetslöshet ⁵	269	5,9	5,4	4,6	4,2
Personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder ⁵	123	2,7	3,2	3,0	2,2
Reguljär sysselsättningsgrad ⁶	4 101	77,2	77,6	78,3	78,9

¹Miljarder kronor, kalenderkorrigerad. ²Kronor per timme, kalenderkorrigerad.³Miljoner timmar, kalenderkorrigerad. ⁴Timmar per vecka, kalenderkorrigerad.⁵Nivå i procent av arbetskraften. ⁶Andel sysselsatta av befolkningen i åldern 20–64 år, exkl. deltagare i arbetsmarknadspolitiska sysselsättningsåtgärder.

Källor: SCB, AMS och Konjunkturinstitutet.

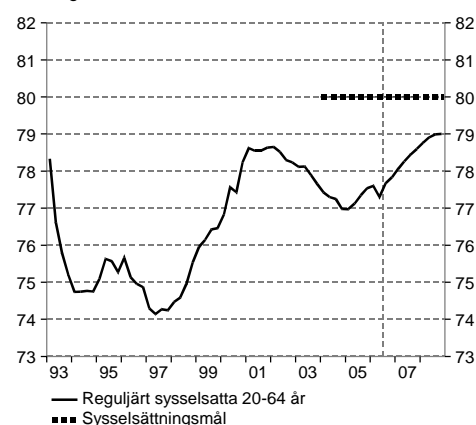
Den reguljära sysselsättningsgraden¹⁴ ökar från 77,6 procent i år till 78,9 procent 2008 (se tabell 23 och diagram 114). Regeringens och riksdagens mål om en reguljär sysselsättningsgrad på 80 procent underskrids därmed med 1,1 procentenheter 2008, motsvarande 58 000 personer. Med reservation för den betydande osäkerheten om den potentiella sysselsättningsnivån, bedöms arbetsmarknadsgapet uppgå till 0,7 procentenheter 2008, motsvarande 32 000 personer. Skillnaden mellan sysselsättningsmålet och sysselsättningen vid en konjunkturrellt balanserad arbetsmarknad uppgår således till 90 000 personer. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning krävs det strukturella reformer eller en bättre fungerande lönebildning som minskar jämviktsarbetslösheten eller ökar den potentiella arbetskraften för att sysselsättningsmålet ska nås på ett hållbart sätt.

Arbetskraftsutbud och arbetslöshet

Arbetskraften ökar de kommande åren

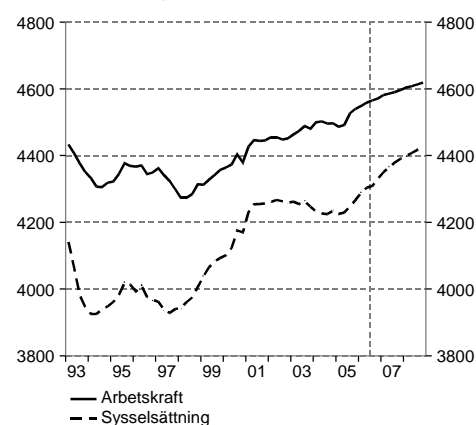
Arbetskraften, dvs. summan av antalet sysselsatta och antalet arbetslösa i arbetsför ålder (16–64 år), har ökat sju år i rad och fortsätter att öka framöver (se diagram 115). Befolkningen i arbetsför ålder ökar med ca 113 000 personer från 2005 till 2008. Detta ger ett bidrag till arbetskraften på i genomsnitt ca 0,8 procentenheter per år (se tabell 24).

I fjol bestod arbetskraften av ca 4,5 miljoner personer. De övriga i arbetsför ålder, dvs. de som är utanför arbetskraften, uppgick till drygt 1,2 miljoner personer. Den största gruppen

Diagram 114 Reguljär sysselsättningsgrad
Procent av befolkningen i åldern 20–64 år, säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Serien är justerad bakåt i tiden av Konjunkturinstitutet.

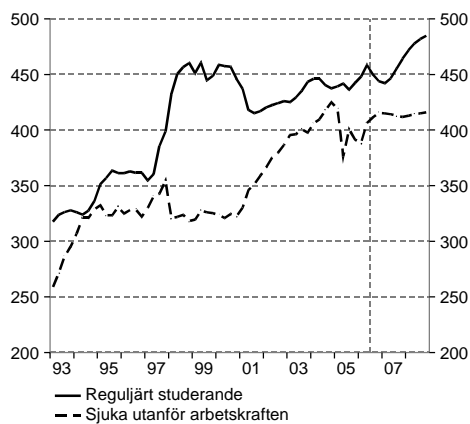
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 115 Arbetskraft och sysselsättning
Tusental, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

¹⁴ Reguljär sysselsättningsgrad avser andel sysselsatta av befolkningen i åldern 20–64 år, exkl. deltagare i arbetsmarknadspolitiska sysselsättningsåtgärder.

Diagram 116 Reguljärt studerande och sjuka utanför arbetskraften
Tusental, säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Serierna är justerade bakåt i tiden av Konjunkturinstitutet. Serien reguljärt studerande är utjämnad med 3-månaders glidande medelvärde. Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

utanför arbetskraften är heltidsstuderande, dvs. reguljärt studerande samt personer i arbetsmarknadspolitiska utbildningsåtgärder. De senaste årens svaga arbetsmarknad har medfört att många reguljärt studerande har förlängt sina studier för att invänta en förbättrad efterfrågan på arbetskraft, vilket är ett vanligt beteende i ett svagt konjunkturläge. En stor del av dessa kommer nu ut på arbetsmarknaden. Trots det ökar antalet reguljärt studerande under prognosperioden (se diagram 116), vilket främst beror på att antalet personer i åldern 16–24 år ökar markant. Utbildningsåtgärderna ökar också i år, men minskar under de kommande två åren till följd av den förbättrade arbetsmarknaden (se diagram 113). Den näst största gruppen utanför arbetskraften är sjuka och utgörs främst av personer som har sjuk- eller aktivitetsersättning (f.d. förtidspension). Antalet sjuka utanför arbetskraften ökade kraftigt under perioden 2001–2004 (se diagram 116). I fjol minskade dock antalet sjuka, vilket hade en positiv effekt på arbetskraften. I år och nästa år ökar antalet sjuka något. Ytterligare en grupp utanför arbetskraften är avtalspensionärerna, vilka ökade i antal förra året. Ökningen förväntas plana ut under prognosperioden.

Tabell 24 Nettobidrag till arbetskraften

Tusental personer, nivå, årlig procentuell förändring respektive nettobidrag i procentenheter

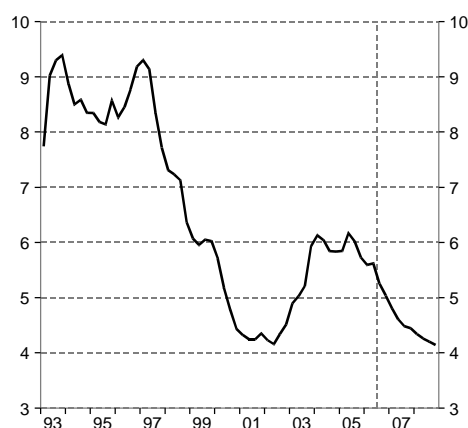
	2005	2005	2006	2007	2008
Arbetskraften	4 527	0,7	0,9	0,5	0,5
Varav nettobidrag från:					
Befolkning 16–64 år	5 770	0,8	1,2	0,8	0,5
Reguljär utbildning ¹	444	-0,1	-0,1	-0,3	-0,5
Utbildningsåtgärder ²	82	0,0	-0,1	0,2	0,5
Sjuka ³	397	0,4	-0,2	-0,2	0,0
Avtalspensionärer ⁴	76	-0,1	0,0	0,0	0,0
Övriga ⁵	243	-0,2	0,2	0,0	0,0

¹Heltidsstuderande exkl. deltagare i arbetsmarknadspolitiska utbildningsåtgärder. ²Arbetsmarknadspolitiska åtgärder utanför arbetskraften enligt AMS.

³I gruppen sjuka utanför arbetskraften ingår främst personer med sjuk- eller aktivitetsersättning. ⁴Ålderspension, tjänstepension och förtidspension av arbetsmarknadsskäl. ⁵I gruppen övriga ingår hemarbetande, lediga m.fl.

Källor: SCB, AMS och Konjunkturinstitutet.

Diagram 117 Öppen arbetslöshet
Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetslösheten sjunker till 5,4 procent i år

Den öppna arbetslösheten minskade endast marginellt 2005, trots sysselsättningsökningen. Detta berodde på att arbetskraften ökade snabbare än vad som är konjunktorellt normalt.

Arbetslösheten var 5,6 procent både första och andra kvartalet i år och sjunker till 5,0 procent fjärde kvartalet i år (se diagram 117). Därefter sjunker arbetslösheten till i genomsnitt 4,2 procent 2008. Det är den lägsta arbetslösheten sedan början av 1990-talet, och understiger den s.k. jämviktsarbetslösheten som beräknas vara 4,6 procent.

Resursutnyttjande

Trots att resursutnyttjandet har ökat under det senaste året finns det fortfarande lediga resurser på arbetsmarknaden. Konjunkturbarometerns frågor om brist på arbetskraft är en viktig indikator för resursutnyttjandet. Bristen på arbetskraft i näringslivet har ökat ganska snabbt det senaste året (se diagram 118). Den är nu ungefär lika hög som 1997 och 1998. Den gången kunde sysselsättningen öka i ca två år innan löneökningarna översteg den ökning på ca 4 procent som på längre sikt bedöms vara förenligt med 2 procents inflation.

Andra tecken på att det finns lediga resurser är de måttliga löneökningarna och den låga inflationen (se diagram 119). Under 2005 steg lönerna i näringslivet med 3,3 procent och utfallen hittills i år har varit något lägre. Inflationstakten har under en längre tid legat betydligt under inflationsmålet på 2 procent.

Arbetsmarknadsgapet sammanfattar Konjunkturinstitutets bedömning av resursutnyttjandet på arbetsmarknaden, som bl.a. baseras på ovan nämnda indikatorer. Det definieras som de faktiskt arbetade timmarnas procentuella avvikelse från potentiellt arbetade timmar. Potentiellt arbetade timmar bestäms i sin tur i första hand av jämviktsarbetslösheten och potentiell arbetskraft. Jämviktsarbetslösheten är den nivå på arbetslösheten som är förenlig med en inflation i nivå med inflationsmålet. Jämviktsarbetslösheten bestäms i huvudsak av hur väl arbetsmarknaden och lönebildningen fungerar. Jämviktsarbetslösheten bedöms för närvarande uppgå till 4,5 procent och väntas av demografiska skäl stiga svagt under kommande år. Potentiell arbetskraft definieras som arbetskraften vid konjunkturell balans. Potentiell arbetskraft bestäms i första hand av utbudsfaktorer, som demografi och antalet sjuka utanför arbetskraften.

Arbetskraften har det senaste året ökat snabbare än vad som är konjunkturellt normalt. Konjunkturinstitutet reviderar därför upp nivån på den potentiella arbetskraften med 0,2 procentenheter.

Osäkerheten i Konjunkturinstitutets bedömning av såväl jämviktsarbetslösheten som den potentiella arbetskraften är dock betydande. Sedan den ekonomiska krisen i början av 1990-talet har resursutnyttjandet på arbetsmarknaden enligt Konjunkturinstitutets bedömning bara varit ansträngt en kort period i början av 2000-talet, då bristtalen var relativt höga och löneökningstakt och inflationstakt var för höga. Erfarenheterna av hur arbetsmarknaden fungerar i ett sådant läge, och därmed underlaget för en välgrundad bedömning av nivån på jämviktsarbetslösheten och den potentiella arbetskraften, är därför begränsade. Konjunkturinstitutets bedömningar kommer att omprövas kontinuerligt i ljuset av ny information.

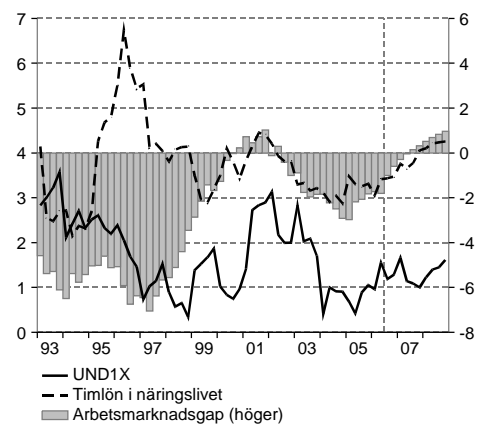
Under de kommande åren ökar de faktiskt arbetade timmarna betydligt snabbare än de potentiella. Därmed stiger arbetsmarknadsgapet och blir positivt från det tredje kvartalet 2007. Det beräknas uppgå till 0,7 procent som årsgenomsnitt 2008,

Diagram 118 Brist på arbetskraft i näringslivet
Andel företag, procent, kvartalsvärden

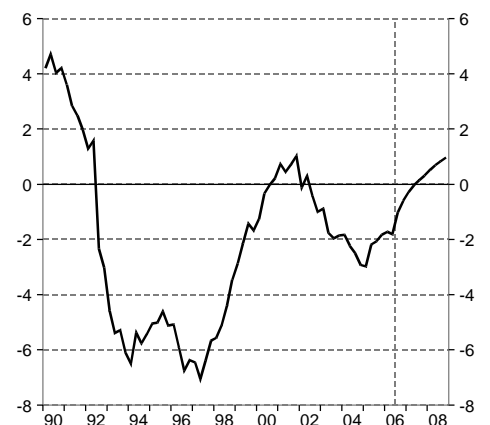
Anm. Sammanvägt mått baserat på branscher i Konjunkturbarometern.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 119 Arbetsmarknadsgap, timlön och UND1X-inflation
Procent av potentiellt arbetade timmar respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

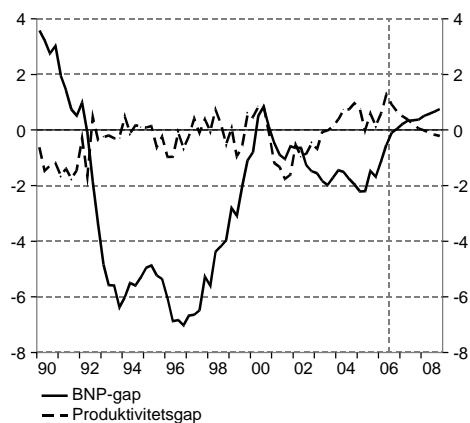
Källor: SCB, Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 120 Arbetsmarknadsgap
Procent av potentiellt arbetade timmar, säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Arbetsmarknadsgapet är beräknat som arbetade timmars avvikelse från sin potentiella nivå.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 121 BNP-gap och produktivitetsgap
 Procent av potentiell BNP respektive potentiell
 produktivitet, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

vilket innebär att resursutnyttjandet är något ansträngt (se tabell 25 och diagram 120).

BNP-gapet definieras som faktisk BNP:s procentuella avvikelse från potentiell BNP. BNP-gapet sluts det fjärde kvartalet i år vilket är något tidigare än arbetsmarknadsgapet (se diagram 121). Det beror på att produktivitetsgapet fortfarande är positivt. Från och med 2007 kan BNP i genomsnitt inte öka snabbare än potentiell BNP utan att resursutnyttjandet blir ohållbart högt.

Tabell 25 BNP-gap

Nivå, miljoner, procent respektive årlig procentuell förändring

	2005	2005	2006	2007	2008
Jämviktsarbetslöshet		4,5	4,6	4,6	4,6
Öppen arbetslöshet		5,9	5,4	4,6	4,2
Potentiellt arbetade timmar	7001	0,4	0,5	0,3	0,1
Faktiskt arbetade timmar	6843	0,5	1,5	1,6	0,8
Arbetsmarknadsgap¹		-2,3	-1,3	0,0	0,7
Potentiell BNP	2716	2,9	2,9	2,6	2,4
BNP	2665	2,6	4,5	3,4	2,7
BNP-gap²		-1,9	-0,4	0,3	0,6

¹ Faktiskt arbetade timmars avvikelse i procent från potentiellt arbetade timmar.

² BNP:s avvikelse i procent från potentiell BNP.

Anm. Beräkningarna är korrigerade för olika antal arbetsdagar mellan åren.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Löner, vinster och priser

Löneökningarna i näringslivet har varit förhållandevis låga de senaste tre åren, vilket avspeglar den konjunkturellt svaga arbetsmarknaden. Löneökningstakten var som lägst 2004 och var endast marginellt högre 2005. Den stigande sysselsättningen och det därmed gradvis stigande resursutnyttjandet på arbetsmarknaden medför långsamt stigande löneökningar framöver (se diagram 122). Lönerna i näringslivet stiger med 4,2 procent 2008, vilket marginellt överstiger den löneökningstakt som på längre sikt bedöms vara förenlig med 2 procents inflation.

Den måttliga löneökningstakten och den starka produktivitetstillväxten har medfört att enhetsarbetskostnaden varit i det närmaste oförändrad de senaste fyra åren. Enhetsarbetskostnaden faller 2006, huvudsakligen beroende på tillfälliga faktorer, men ökar relativt snabbt 2008. Vinstandelen i näringslivet är förhållandevis stabil under prognosperioden.

Den underliggande inflationen (UND1X) har understigit Riksbankens inflationsmål i flera år, främst beroende på att näringslivets enhetsarbetskostnad varit i det närmaste oförändrad de senaste fyra åren.

Såväl lönerna som enhetsarbetskostnaden ökar dock snabbare under 2007 och 2008 till följd av det stigande resursutnyttjandet. Inflationen påverkas dock av ökningen av enhetsarbetskostnaden med viss eftersläpning och hålls också tillbaka av det fallande oljepriset. UND1X-inflationen stiger till 1,4 procent 2008 medan UND1X exklusive energi då ökar med 1,8 procent. Inflationen fortsätter således att understiga inflationsmålet.

Löner och arbetskostnader

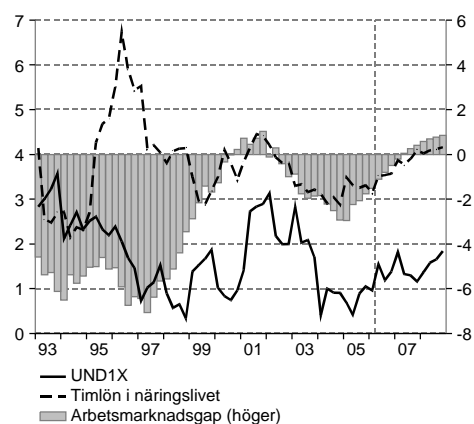
Måttliga löneökningar hittills

Löneökningarna i näringslivet inklusive tillkommande retroaktiva utbetalningar bedöms uppgå till 3,3 procent 2005, vilket var marginellt högre än 2004. Löneökningarna var däremot något långsammare det första halvåret i 2006 än under motsvarande halvår 2005 (se diagram 123). Främst är det inom industrin, handel, hotell och restaurang och kreditinstitut som lönerna har ökat långsammare. Löneökningarna var däremot högre än för ett år sedan inom transportsektorn och inom vård och utbildning.

Stigande resursutnyttjande medför stigande löneökningar

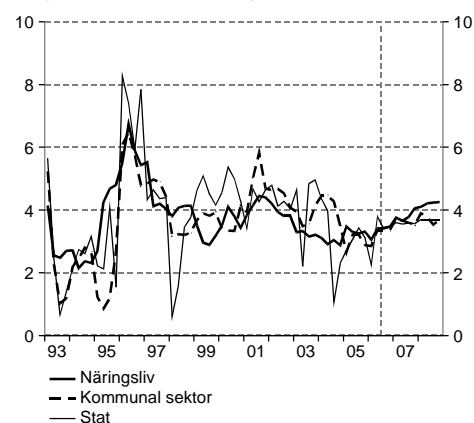
Under de senaste åren har resursutnyttjandet på arbetsmarknaden varit lågt, vilket har hållit tillbaka löneökningarna. Under 2005 och början av 2006 har sysselsättningen stigit. Sysselsätt-

Diagram 122 Arbetsmarknadsgap, timlön och UND1X-inflation
Procent av potentiellt arbetade timmar respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

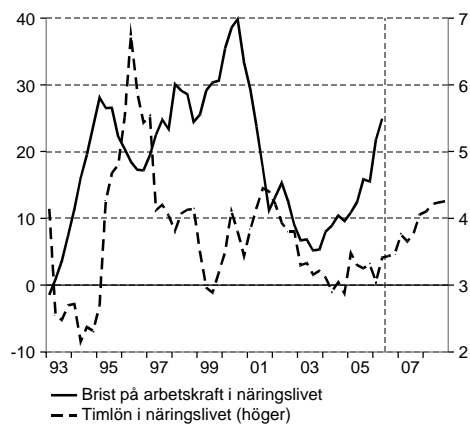
Källor: SCB, Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 123 Timlön i näringsliv, kommunal sektor och stat
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

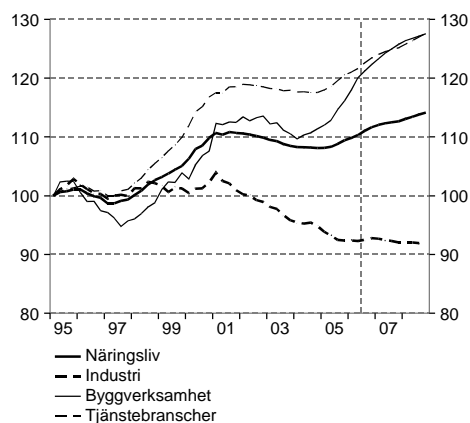
Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 124 Brist på arbetskraft och timlön i näringslivet
Andel företag, procent respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

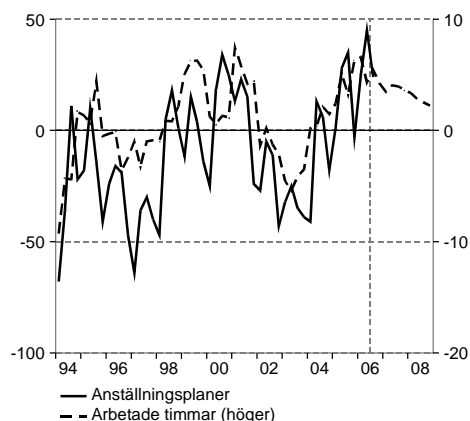
Anm. Sammanvägt mått baserat på branscher i Konjunkturbarometern.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 125 Sysselsättning i näringslivet
Index 1995 kvartal 1=100

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 126 Anställningsplaner och arbetade timmar i byggbranschen
Nettotal respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

ningen väntas fortsätta att öka och arbetsmarknadsgapet sluts 2007 för att därefter bli positivt. Bristtalen för arbetskraft som företag rapporterar i Konjunkturbarometern har ökat sedan en tid tillbaka (se diagram 124). I takt med att resursutnyttjandet ökar blir det allt svårare för arbetsgivare att få tag på arbetskraft, vilket gradvis pressar upp löneökningstakten.

Avtalsrörelsen 2007 berör 2,8 miljoner arbetstagare. Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är då högre än vid avtalsrörelsen 2004, vilket kan leda till högre löneökningar. Enligt Prosperas enkätundersökning förväntar sig dock såväl arbetsgivar- som löntagarorganisationerna löneökningar på i genomsnitt 3,1 procent de närmaste tre åren.

Föreliggande prognos förutsätter att arbetsmarknadens parter tar samhällsekonomisk hänsyn i samma grad som i de senaste avtalsrörelserna. Lönerna i näringslivet prognostiseras då öka med 3,3 procent 2006, 3,8 procent 2007 och 4,2 procent 2008. Löneökningstakten 2008 är därmed lite högre än den löneökningstakt om ca 4 procent som på sikt bedöms vara förenlig med 2 procents inflation.¹⁵

Lägre löneökningar i industrin och högre i byggbranschen

Sysselsättningen inom *industrin* har utvecklats svagare än inom näringslivet som helhet under de senaste sex åren och detsamma gäller framöver. Timlönerna i industrin fortsätter därför att öka något långsammare än i näringslivet som helhet (se diagram 125 och tabell 26).

Sysselsättningen i *byggbranschen* har ökat påtagligt under 2005 och början av 2006 (se diagram 126) på grund av högre efterfrågan på byggtjänster. Byggföretagens bristtal för arbetskraft enligt Konjunkturbarometern är på de högsta nivåerna sedan början av 2000. Den ökande efterfrågan på arbetskraft i byggbranschen jämfört med näringslivet som helhet avspeglas i en fortsatt högre löneökningstakt i byggsektorn.

Tabell 26 Timlön enligt Konjunkturlönestatistiken
Årlig procentuell förändring

	2005	2006	2007	2008
Industri	3,2	3,2	3,4	4,0
Byggbranschen	3,4	3,6	4,1	4,2
Tjänstbranscher	3,4	3,4	4,0	4,2
Näringsliv	3,3	3,3	3,8	4,2
Kommunal sektor	3,0	3,2	3,6	3,7
Stat	3,0	3,2	3,6	3,7
Totalt	3,1	3,3	3,8	4,0

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

¹⁵ Se "Produktivitet och löner till 2015", Specialstudie Nr 6, Konjunkturinstitutet, 2005.

Efterfrågan på arbetskraft i *tjänstebranscherna* har stigit sedan en tid tillbaka (se även avsnittet ”Efterfrågan på arbetskraft” och diagram 125). De företagsnära tjänstebranscherna uppger en ökad efterfrågan på uppdrags- och konsulttjänster och dessa branscher upplever nu en ökad brist på arbetskraft. Den förhållandevis starka efterfrågeökningen medför något högre löneökningstakt i tjänstebranscherna än i näringslivet som helhet (se diagram 125 och tabell 26).

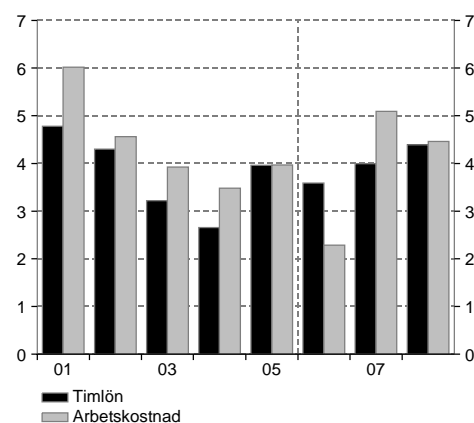
Löneökningstakten såväl i den *kommunala sektorn* som i *staten* bedöms hamna på 3,2 procent 2006, dvs. under genomsnittet för näringslivet. När resursutnyttjandet på arbetsmarknaden stiger ökar lönerna i den offentliga sektorn långsammare än i näringslivet. Orsaken är att resursutnyttjandet i högre grad påverkar lönerna i näringslivet. Lönerna i den offentliga sektorn ökar därför något långsammare än i näringslivet även 2007 och 2008.

Enhetsarbetskostnaderna faller tillfälligt 2006

Timlönen enligt nationalräkenskaperna (NR) ökar normalt något snabbare än timlönerna enligt konjunkturlönestatistiken (KL) som en följd av definitions- och metodskillnader. Syftet med NR-statistiken är att redovisa ekonomins samlade inkomster och utgifter medan syftet med KL-statistiken främst är att mäta lön för arbetad tid. Därför inkluderar NR-statistiken alla lönepåslag och andra utgifter som påverkar lönekostnaderna.

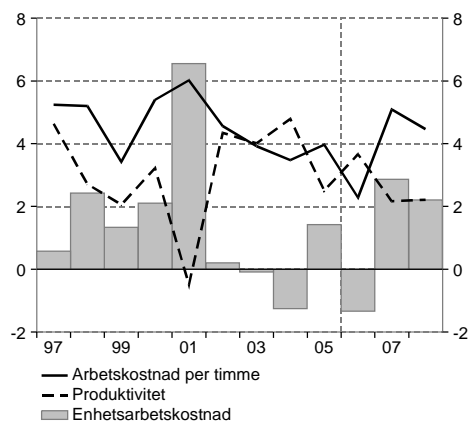
De lagstadgade arbetsgivaravgifterna sänks i år med 0,18 procentenheter, vilket bidrar till att arbetskostnaderna i näringslivet i år ökar långsammare än timlönen enligt nationalräkenskaperna (se diagram 127 och tabell 27). I år får företagen i näringslivet en tillfällig rabatt på de pensionspremier som ingår i de avtalade kollektiva arbetsgivaravgifterna. Detta medför att arbetskostnaden ökar 0,85 procentenheter långsammare 2006 och lika mycket snabbare 2007 än annars. Den tillfälliga premierabatten bedöms få försumbara effekter på priserna.

Diagram 127 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna
Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 128 Enhetsarbetskostnad i näringslivet
Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 27 Arbetskostnad och lön per timme och per producerad enhet i näringslivet

Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	2005	2006	2007	2008
Timlön (KL)	3,3	3,3	3,8	4,2
Timlön (NR)	4,0	3,6	4,0	4,4
Arbetsgivaravgifter (NR)	4,0	-0,6	7,7	4,6
Arbetskostnad (NR)	4,0	2,3	5,1	4,4
Produktivitet ¹	2,5	3,6	2,2	2,2
Enhetsarbetskostnad	1,4	-1,3	2,9	2,2

Anm. I arbetsgivaravgifter ingår kollektiva avgifter och löneskatter. KL avser konjunkturlönestatistiken och NR avser nationalräkenskaperna.

¹ Produktivitetsutvecklingen i denna tabell är beräknad enbart med anställdas arbetade timmar, dvs. företagarnas arbetstimmar beaktas inte.

Källor: SCB, Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

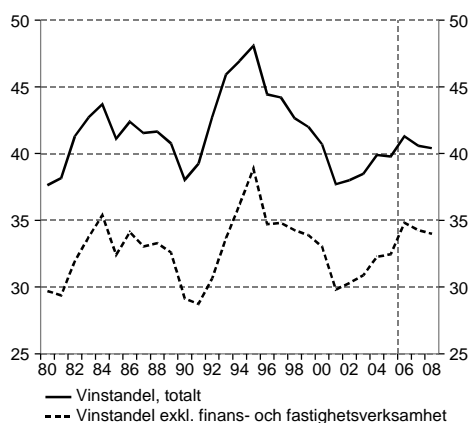
Enhetsarbetskostnaden, dvs. kostnaden per producerad enhet, i näringslivet ökade med 1,4 procent 2005 (se diagram 128). Det var en högre ökning än de närmast föregående åren främst till följd av en lägre produktivitetökning. I år minskar enhetsarbetskostnaden med 1,3 procent till stor del beroende på att produktivitetstillväxten stiger markant, att lönerna fortsätter att utvecklas måttligt och den tillfälliga pensionspremierabatten. Bortsett från premierabatten sjunker enhetsarbetskostnaden med 0,5 procent 2006 och ökar med 2,0 procent 2007 och 2,2 procent 2008. Den successivt högre ökningstakten beror delvis på att produktivitetökningen dämpas konjunkturellt. En annan orsak är att arbetskostnaderna ökar i snabbare takt på grund av det stigande resursutnyttjandet på arbetsmarknaden. Detta leder till att enhetsarbetskostnaden både 2007 och 2008 stiger snabbare än den ökningstakt på 1,6 procent som på lång sikt bedöms vara förenlig med 2 procents inflation.¹⁶

Lönsamhet

Näringslivet lönsamhet stabiliseras

I år ökar vinstandelen i näringslivet ytterligare och hamnar därmed exklusive finans- och fastighetsverksamhet något över genomsnittet för de senaste 25 åren (se diagram 129). Därefter minskar vinstandelen något 2007 och 2008 (se tabell 28). Den starka ökningen av vinstandelen i år liksom minskningen nästa år beror i viss mån på den tillfälliga pensionspremierabatten i år.

Diagram 129 Vinstandel i näringslivet
Procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

¹⁶ Se "Produktivitet och löner till 2015", Specialstudie Nr 6, Konjunkturinstitutet, 2005.

Tabell 28 Priser, produktionskostnader och vinstandelar i näringslivet

Årlig procentuell förändring

	2004	2005	2006	2007	2008
	<i>Ej kalenderkorrigerat</i>				
Förädlingsvärdepris ¹	0,6	1,2	1,5	1,8	1,7
Produktpris	1,6	2,4	3,6	1,6	1,3
Förbrukningspris	2,5	3,9	5,0	1,5	0,8
Enhetsarbetskostnad (ULC)	-1,7	1,4	-1,1	3,0	2,1
Arbetskostnad per timme	2,5	3,9	2,7	5,4	4,2
Produktivitet ²	4,3	2,5	3,8	2,3	2,1
Vinstandel ³	1,4	-0,1	1,5	-0,7	-0,2
	<i>Kalenderkorrigerat</i>				
Enhetsarbetskostnad (ULC)	-1,3	1,4	-1,4	2,9	2,2
Arbetskostnad per timme	3,5	4,0	2,2	5,1	4,5
Produktivitet ²	4,8	2,5	3,6	2,2	2,2
Vinstandel ³	1,1	-0,2	1,7	-0,6	-0,3

¹ Förädlingsvärdepriset beräknas genom att genomsnittspriset för förbrukade insatsprodukter (förbrukningspriset) räknas av från genomsnittspriset för de producerade produkterna (produktpriset).

² Produktivitetsutvecklingen i denna tabell är beräknad enbart för anställda dvs. företagens arbetsstimmar beaktas inte.

³ Bruttoöverskottet är dividerat med förädlingsvärdet till faktorpris, där produktionskatter och subventioner har beaktats. Förändringen är uttryckt i procentenheter.

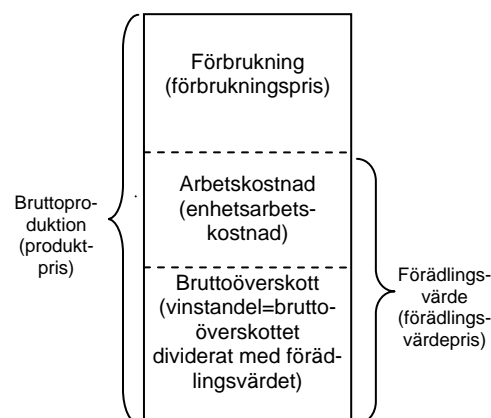
Källa: Konjunkturinstitutet.

Det genomsnittliga produktpriset i näringslivet ökar påtagligt i år då petroleum- och metallpriserna stiger kraftigt. Detta gynnar framför allt raffinaderierna och metallindustrin. Övriga delar av näringslivet missgynnas av de kraftiga prisökningarna på både hemmaproducerade och importerade petroleumprodukter och metaller, som förbrukas i produktionsprocessen. Det genomsnittliga förbrukningspriset för näringslivet stiger ännu kraftigare än produktpriset. Den starka ökningen av produktpriset medför ändå att förädlingsvärdepriset ökar betydligt mer än i genomsnitt under den senaste tioårsperioden (se figur 1 och diagram 130). Enhetsarbetskostnaden minskar samtidigt till följd av en god produktivitetstillväxt och låga arbetskostnadsökningar. Sammantaget medför detta en påtaglig ökning av vinstandelen i näringslivet i år.

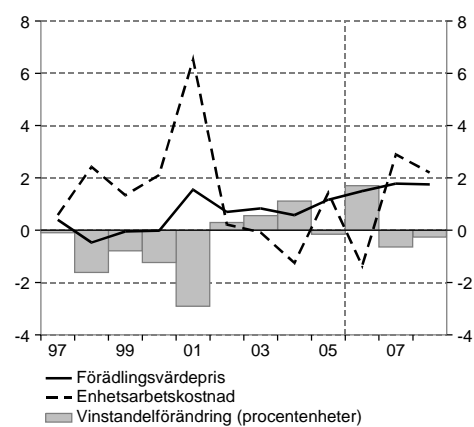
Under 2007 och 2008 stiger näringslivets förädlingsvärdepris snabbare än i år. Samtidigt stiger emellertid enhetsarbetskostnader jämförelsevis snabbt, vilket medför en något reducerad vinstandel. Produktivitetsökningen dämpas konjunktorellt samtidigt som det stigande resursutnyttjandet driver på löneökningstakten. Dessutom upphör den tillfälliga pensionspremierabatten 2007.

Vinstandelen i industrin fortsätter att öka i år, men minskar 2007 och 2008 då priserna för mineraler och metaller faller tillbaka (se diagram 131). Den starka inhemska efterfrågeutvecklingen skapar utrymme för tjänsteföretagen att behålla sina jämförelsevis höga vinstmarginaler. Den genomsnittliga vinstande-

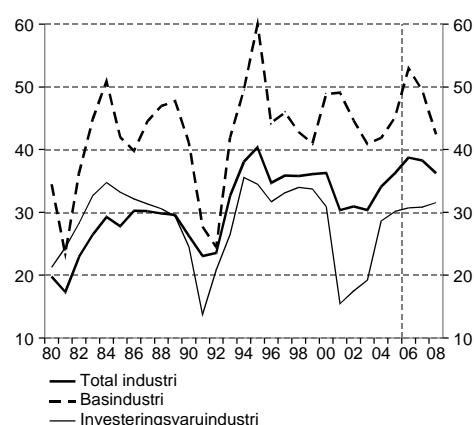
Figur 1 Bruttoproduktionsvärdet

Anm. Förenklad figur där övriga produktskatter och subventioner ej tagits med.

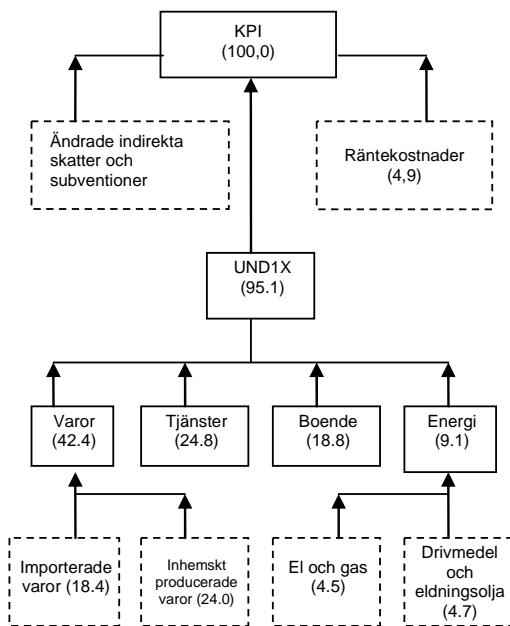
Diagram 130 Förädlingsvärdepris och enhetsarbetskostnad i näringslivet
Årlig procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 131 Vinstandelar i industrin
Procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Figur 2 Inflationmått

Anm: Parentes anger procentuell vikt i KPI 2006. Ändrade indirekta skatter och subventioner har ingen explicit vikt. Boende avser boende exkl. ränte- och energikostnader.
Källa: SCB.

len i tjänsteföretagen blir därmed i stort sett oförändrad 2006–2008. Detta gäller särskilt om man bortser för effekten av den tillfälliga pensionspremierabatten.

Inflation

Inflationstakten har stigit något under första halvåret 2006, bl.a. beroende på stigande energipriser. Inflationstakten var 1,7 procent i juli 2006 enligt konsumentprisindex (KPI) och 1,4 procent enligt UND1X. Detta inflationmått avviker från KPI-inflationen genom att räntekostnader för egnahem samt den direkta effekten av förändrade indirekta skatter och subventioner är borträknade (se figur 2). Även om Riksbankens inflationsmål avser KPI används normalt UND1X som underlag för Riksbankens penningpolitiska beslut.

UND1X-inflationen har understigit Riksbankens inflationsmål om 2 procent sedan oktober 2003. Detta förklaras främst av att det svenska näringslivets enhetsarbetskostnad varit i det närmaste oförändrad de senaste fyra åren. Sverige har haft en betydligt lägre inflation än såväl euro- som OECD-området de senaste två åren. Slutsatsen är att den låga inflationen främst beror på svenska förhållanden.

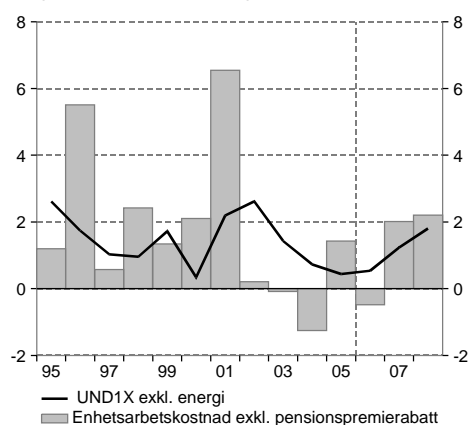
Inflationen stiger mot inflationsmålet

Inflationen stiger framöver bl.a. på grund av att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden stiger och därmed även löneökningstakten. Dessutom minskar produktivitetsokningarna av konjunkturella skäl. Sammantaget medför detta att näringslivets enhetsarbetskostnad stiger allt snabbare 2007 och 2008. Trots detta stigande kostnadstryck är UND1X-inflationen även fortsättningsvis lägre än inflationsmålet. Detta beror på att enhetsarbetskostnadsökningar påverkar inflationen med viss eftersläpning. De senaste årens låga enhetsarbetskostnadsökningar håller således tillbaka inflationen även 2007 och 2008 (se diagram 132). Den tillfälliga pensionspremierabatten bedöms inte påverka inflationen. Inflationen hålls också tillbaka av en viss förstärkning av kronan samt det fallande oljepriset. Inflationen mätt enligt UND1X uppgår till 1,6 procent i december 2008. UND1X exklusive energi uppgår till 2,0 procent i december 2008 (se diagram 133).

Förra gången resursutnyttjandet var något ansträngt, 2001, steg inflationen relativt snabbt. I första hand orsakades detta av en kraftigt försvagad krona samt snabbt ökande enhetsarbetskostnader, som en följd av en svag produktivitetstillväxt. Efter som enhetsarbetskostnaden ökar betydligt långsammare 2006–2008 och kronan stärks, kommer inflationen närma sig inflationsmålet i förhållandevis långsam takt.

Diagram 132 Inflation och enhetsarbetskostnad

Årlig procentuell förändring

Anm. Enhetsarbetskostnaden i näringslivet, rensad för den tillfälliga pensionspremierabatten för 2006, kalenderkorrigerad.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 29 Konsumentpriser

Årlig procentuell förändring

	Vikt i KPI	2006	2007	2008	Dec 2008
Varor	42,4	-0,2	0,1	0,6	0,6
Tjänster	24,8	1,1	2,5	2,7	3,3
Boende exkl. räntor och energi	18,8	1,6	2,2	3,2	3,4
Energi	9,1	7,9	1,1	-1,8	-1,9
UND1X	95,1	1,2	1,2	1,4	1,6
Räntekostnader ¹	4,9	0,2	0,7	1,1	1,0
Skatter och subventioner ¹		0,1	0,1	0,1	
KPI	100,0	1,5	1,9	2,6	2,8
UNDINHX	64,1	1,6	2,0	2,2	2,5
UNDIMPX	30,9	0,5	-0,5	-0,4	-0,3
HIKP		1,5	1,3	1,5	1,7

¹Bidrag till KPI-inflationen.

Anm. Alla priser förutom KPI och HIKP är beräknade exkl. indirekta effekter av skatter och subventioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Varupriserna ökar något snabbare

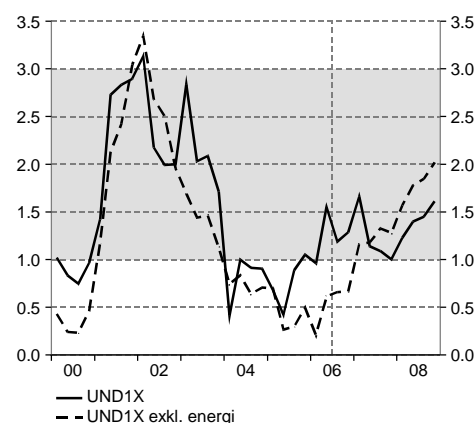
Varupriserna stiger allt snabbare när såväl kostnads- som efterfrågetrycket ökar som en följd av konjunkturuppgången.

Varupriserna ökar normalt långsammare än tjänstepriserna. Detta beror på att produktivitetstökningarna inom varubranscherna och inom varuhandeln i genomsnitt är betydligt högre än inom tjänstebanschererna generellt sett. De senare årens svaga varuprisinflation har vänt uppåt delvis beroende på kronförsvagningen under 2005. Enhetsarbetskostnaden inom varubranscherna samt varuhandeln ökar snabbare framöver, vilket bidrar till att varuprisinflationen stiger. Priserna på importerade varor utvecklas svagt särskilt 2007. En orsak är förstärkningen av kronan. En annan orsak är noterade prissänkningar som sannolikt kan hänföras till lägre kostnader i vissa producentländer som Sverige importerar varor ifrån. Inflationstakten för varor blir 0,6 procent 2008 (se diagram 134 och tabell 29).

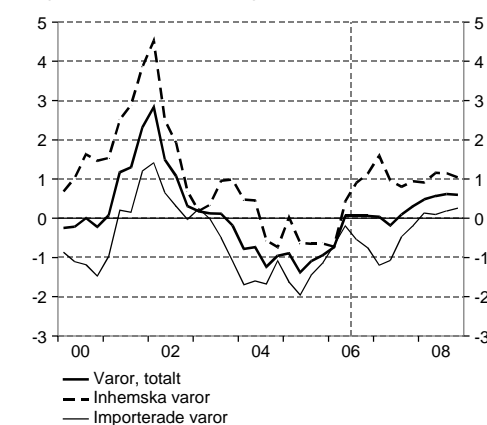
Tjänstepriserna ökar något snabbare

Den stigande löneökningstakten framöver bidrar även till att tjänstepriserna stiger allt snabbare. De senaste årens förhållandevis långsamma ökning av tjänstepriserna förklaras av den måttliga utvecklingen på enhetsarbetskostnaderna inom tjänstebanschererna.

När resursutnyttjandet ökar stiger löneökningstakten när det blir större konkurrens om arbetskraften. Tillsammans med den konjunkturrellt avtagande produktivitetstillväxten medför detta att enhetsarbetskostnaderna stiger snabbare. Arbetsmarknadsläget och löneökningarna påverkar tjänstepriserna med viss efter-

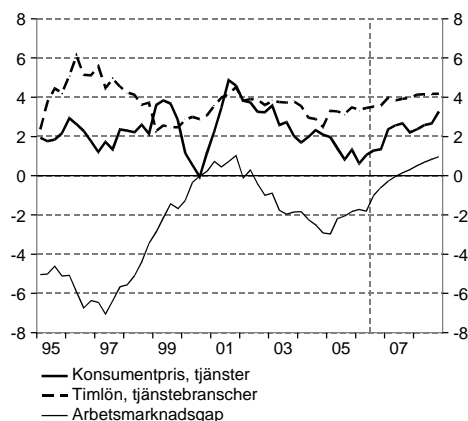
Diagram 133 Konsumentpriser
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Anm. Det gråa fältet anger Riksbankens inflationsmål på 2 procent, med ett toleransintervall på plus/minus 1 procentenhet.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 134 Varupriser
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

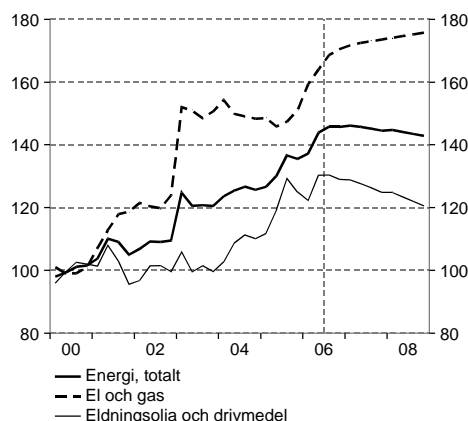
Källa: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 135 Tjänstepriser
Årlig procentuell förändring respektive procent av potentiellt arbetade timmar, kvartalsvärden

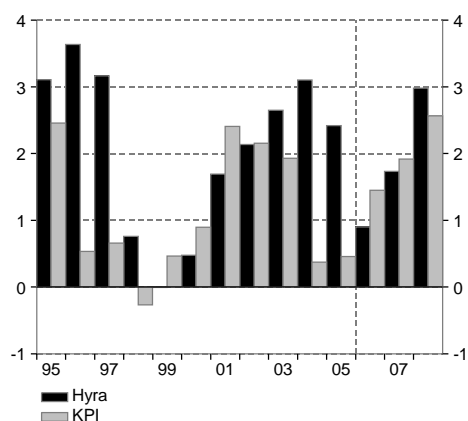
Anm. Konsumentpriset är beräknat exkl. förändrade indirekta skatter och subventioner. Timlön i tjänstebanscher är exkl. finans- och fastighetsverksamhet. Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 136 Energi priser
Index 2000=100, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 137 Hyror
Årlig procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

släpning, varför tjänstepriserna stiger snabbare i slutet av prognosperioden (se diagram 135). Tjänsteprisinflationen ökar till 2,7 procent 2008

Den i vårpropositionen föreslagna tandvårdsreformen reducerar tjänsteprisinflationen med ca 0,6 procentenheter från oktober 2007 till september 2008, eftersom en subvention leder till lägre priser i konsumentledet. Därmed dämpas såväl KPI- som UND1X-inflationen med drygt 0,1 procentenheter.¹⁷

Energi och hyror

Prisökningar på petroleumprodukter och el har det senaste året drivit på inflationen. Råoljepriset väntas dock falla tillbaka från ca 75 dollar per fat i mitten av augusti till 54 dollar vid slutet av 2008. Elpriserna har ökat kraftigt under sommaren, delvis till följd av en ovanligt torr sommar. Elprisernas bidrag till inflationen ökar på kort sikt. På lite längre sikt antas elpriserna stiga med 2 procent per år, exklusive förändrade punktskatter (diagram 136).

Hysesökningarna beräknas vara lägre än ett historiskt genomsnitt under 2006 och 2007¹⁸. Under 2008 beräknas däremot hyrorna stiga med ca 3 procent, vilket bl.a. beror på stigande räntor (se diagram 137).

¹⁷ Prognosen förutsätter att tandvårdsreformen beaktas vid SCB:s inflationsberäkningar på samma sätt som tidigare förändringar inom sjuk- och tandvård. Se beslut av Nämnden för konsumentprisindex från 2002. Konjunkturinstitutet gör prognoser enligt gällande regler och för riksdagen framlagda propositioner.

¹⁸ Den genomsnittliga årliga ökningstakten för hyror mellan 1995 och 2005 är 2,6 procent.

Offentliga finanser

Fortsatt sjunkande utgifter och tillfälligt höga skatteinkomster gör att det offentliga finansiella sparandet uppgår till 2,8 procent av BNP i år (se diagram 138). Utgifterna som andel av BNP har sjunkit de senaste åren främst genom en återhållsam offentlig konsumtion samt en förhållandevis långsam ökning av utgifterna för ålderdom och ohälsa. Den stramare sjukskrivningsprocessen är en bidragande orsak till att utgifterna för ohälsa minskat med 0,3 procent av BNP jämfört med 2004 (se diagram 139).

Trots konjunkturförstärkningen sjunker sparandet till 2,6 procent av BNP 2008 (se tabell 30 och diagram 140). En orsak är att skatteintäkterna inte längre hålls uppe av tillfälligt höga kapital- och företagsskatter. En annan orsak är att kommunalskattesänkningen med 20 öre från och med 2007 håller tillbaka inkomstskatterna. En tredje orsak är att punktskatteintäkterna minskar som andel av BNP, bl.a. till följd av en återhållsam energiförbrukning av hushållen.

Tabell 30 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP

	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomster¹	1 426	1 505	1 571	1 644	1 703
<i>Procent av BNP</i>	55,4	56,3	55,6	55,1	54,4
Utgifter	1 385	1 430	1 492	1 559	1 621
<i>Procent av BNP</i>	53,8	53,5	52,8	52,3	51,8
Finansiellt sparande	41	74	79	85	82
<i>Procent av BNP</i>	1,6	2,8	2,8	2,9	2,6

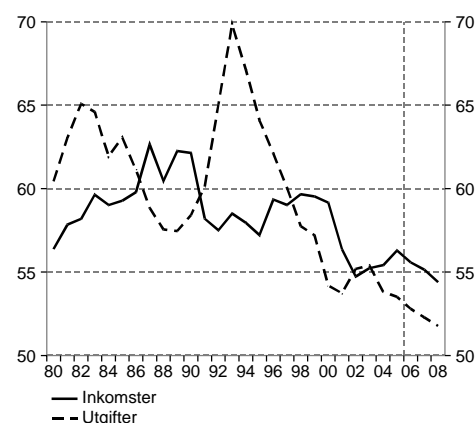
¹ Inklusivt skatt till EU.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Det genomsnittliga sparandet 2000–2007 beräknas uppgå till 2,1 procent av BNP. Slutsatsen är att regeringens och riksdagens mål om 2 procents överskott i genomsnitt över en konjunkturcykel uppfylls. En förutsättning är dock att det inte tillkommer några ofinansierade utgiftshöjningar eller skattesänkningar.

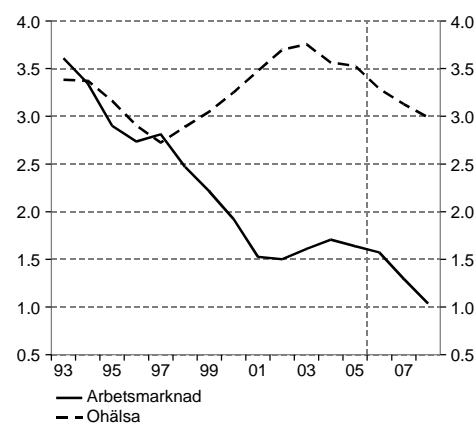
Resursutnyttjandet ökar snabbt och beräknas bli något ansträngt efter 2007. Mot denna bakgrund är det ur konjunkturpolitisk synvinkel, såvitt nu kan bedömas, olämpligt att genomföra ofinansierade utgiftshöjningar eller skattesänkningar åtminstone i år och nästa år. Ett sparande som är något högre än målsatta 2 procent innebär att Sverige står bättre rustat inför nästa konjunkturedgång men även inför den kommande demografiska utvecklingen där allt fler äldre ska erhålla pensioner samt vård och omsorg. Om finanspolitiken skulle bli mer expansiv bedöms Riksbanken höja reporäntan snabbare än annars, vilket skulle dämpa, samt på längre sikt eliminera, effekterna på tillväxten och sysselsättningen.

Diagram 138 Inkomster och utgifter i offentlig sektor
Procent av BNP

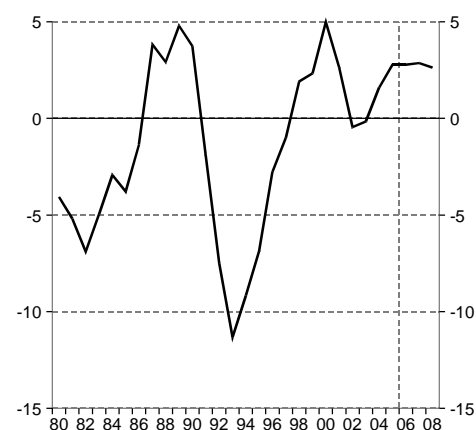
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 139 Utgifter för arbetsmarknad respektive ohälsa
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 140 Offentliga sektorns finansiella sparande
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Den ekonomiska politikens mål och inriktning

Offentligt sparande i linje med tvåprocentmålet

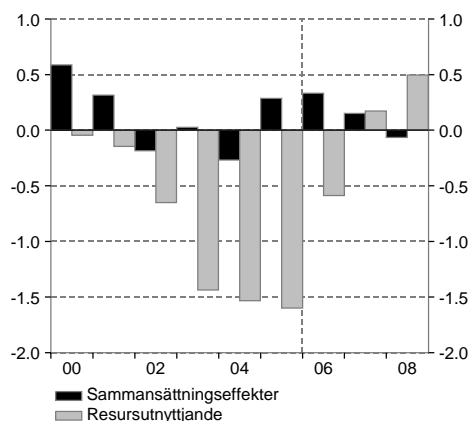
Mål för den offentliga sektorns finansiella sparande: Sparandet ska uppgå till 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.

Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande gäller över en konjunkturcykel. Åren 2000 till och med 2007, som ungefär motsvarar en konjunkturcykel, uppgår den offentliga sektorns finansiella sparande till i genomsnitt 2,1 procent av BNP. Det offentliga sparandet bedöms därför ligga i linje med målet.

För att få en uppfattning om de offentliga finansernas underliggande utveckling beräknar Konjunkturinstitutet även ett konjunkturjusterat finansiellt sparande. I detta sparande har konjunkturreffekter och tillfälliga effekter rensats bort. Detta mått visar alltså vilket sparande som skulle ha uppkommit vid ett balanserat resursutnyttjande och en normal sammansättning av skattebaserna.

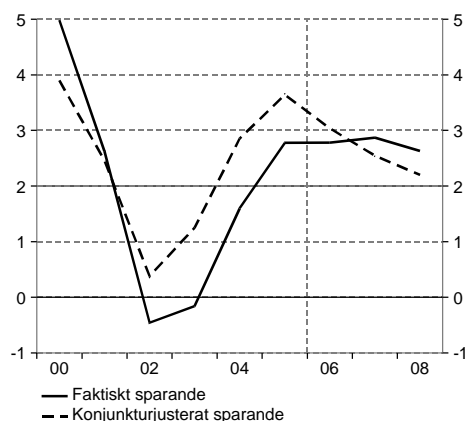
I år ligger det konjunkturjusterade sparandet strax över det faktiska sparandet, som en följd av det låga resursutnyttjandet (se tabell 31 och diagram 141).

Diagram 141 Avvikelse mellan faktiskt och konjunkturjusterat finansiellt sparande
Procent av BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 142 Faktiskt och konjunkturjusterat finansiellt sparande
Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 31 Konjunkturjusterat finansiellt sparande

Procent av BNP, potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar

	2004	2005	2006	2007	2008
Finansiellt sparande	1,6	2,8	2,8	2,9	2,6
Justering för					
Effekten av BNP-gap	0,9	1,0	0,2	-0,2	-0,3
Effekt av arbetsmarknadsgap	0,7	0,6	0,4	0,0	-0,2
BNP-sammansättning	0,3	-0,3	-0,3	-0,2	0,1
Engångseffekter	-0,5	-0,4	0,0	0,0	0,0
Konjunkturjusterat sparande	2,9	3,6	3,0	2,5	2,2

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Åren 2007 och 2008 blir det konjunkturjusterade sparandet lägre än det faktiska sparandet, som en följd av ett högre resursutnyttjande (se diagram 142).

I beräkningen av såväl det konjunkturjusterade sparandet som den nedan redovisade finanspolitiska indikatorn exkluderas de tillfälliga skatteinkomster som uppkom genom den extraordinära upplösningen av aktiebolagens skattemässiga periodiseringsfonder 2004 och 2005 när dessa räntebelades.

Expansiv finanspolitik 2006

Finanspolitikens inriktning mäts med den politikberoende förändringen av det offentliga finansiella sparandet (se tabell 32 och diagram 143), dvs. den förändring av det finansiella sparandet som inte kan härledas till den makroekonomiska utvecklingen eller engångseffekter. Finanspolitiken var åtstramande 2004 och 2005 men i år är den i stället expansiv. Det är en följd av bl.a. de höjda taken i sjuk- och föräldraförsäkringen, höjda barnbidrag, införandet av offentliga plusjobb och sänkta skatter. De expansiva inslagen motverkas dock delvis av att uppstramningen av sjukskrivningsprocessen fortsätter att bromsa statens utgifter för ohälsa.

Tabell 32 Finanspolitikens inriktning

Procent av BNP

	2004	2005	2006	2007	2008
Finansiellt sparande	1,6	2,8	2,8	2,9	2,6
Justering för engångseffekter	-0,5	-0,4			
Finansiellt sparande exklusive engångseffekter	1,1	2,3	2,8	2,9	2,6
Förändring, procentenheter	1,2	1,3	0,5	0,1	-0,2
Varav					
Politikberoende förändring	1,6	1,1	-0,7	0,1	0,0
Ekonomiberoende förändring	-0,4	0,2	1,1	0,0	-0,2

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

För 2007 och 2008 bedöms finanspolitiken med nu beslutade regler vara i stort sett neutral.

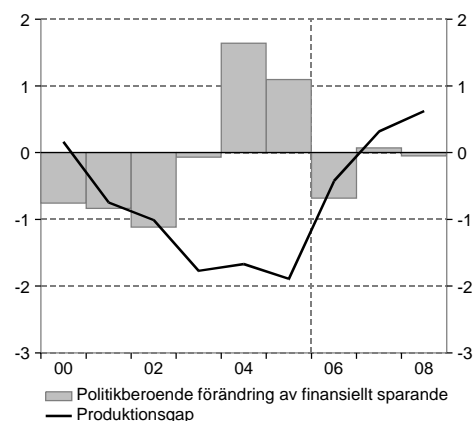
Goda marginaler till utgiftstaket

Mål för statens utgifter: De takbegränsade utgifterna får inte överskrida de av riksdagen beslutade utgiftstaken.

Marginalen till utgiftstaket blir fortsatt positiv 2006–2008. För 2007 och 2008 motsvarar marginalen närmare 2–2,5 procent av taken, vilket kan betraktas som goda marginaler (se diagram 144).

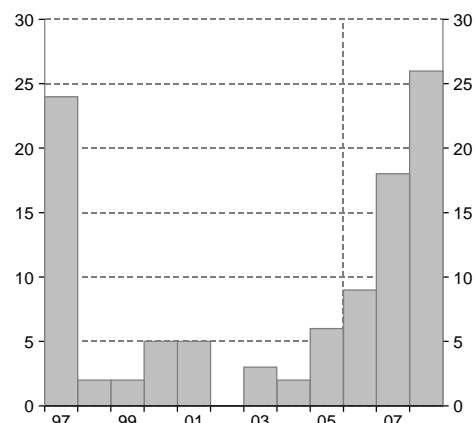
För 2006 och 2007 fastställdes nivån på utgiftstaken som en konstant andel av BNP. Eftersom BNP-tillväxten nu blir högre än vad som antogs när utgiftstaken fastställdes minskar utgiftstaken som andel av BNP (se diagram 145). I budgetpropositionen för 2006 presenterades endast en bedömning av det samhälls-ekonomiska utrymmet för de statliga utgifterna och utgiftstaket för 2008. I budgetpropositionen för 2007 väntas regeringen föreslå utgiftstak för 2008.

Diagram 143 Finanspolitikens inriktning
Procent av BNP

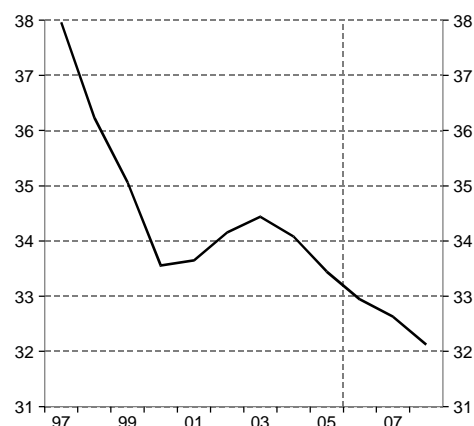
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 144 Statens budgeteringsmarginal
Miljarder kronor

Källor: Ekonomistyrningsverket och Konjunkturinstitutet.

Diagram 145 Utgiftstak
Procent av BNP

Anm. För att skapa jämförbarhet över tiden är s.k. tekniska justeringar bortrensade.

Källor: Ekonomistyrningsverket och Konjunkturinstitutet.

Tabell 33 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Summa takbegränsade utgifter	856	864	898	931	956
Utgiftstak för staten	858	870	907	949	982
Marginal till utgiftstaket	2	6	9	18	26
Skattenedsättningar	8	14	18	12	8

Källor: Finansdepartementet, Ekonomistyrningsverket och Konjunkturinstitutet.

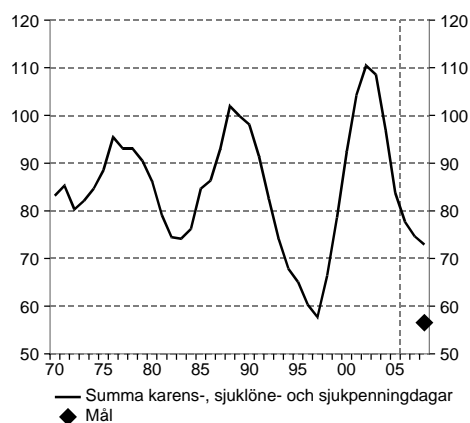
Den förhållandevis låga ökningen av de takbegränsade utgifterna 2006–2008 förklaras bl.a. av att transfereringsutgifterna till hushållen minskar som andel av BNP. Den lägre arbetslösheten medför att utgifterna i arbetslöshetsförsäkringen minskar med nära 9 miljarder kronor från 2005 till 2008.

En ytterligare förklaring till den låga utgiftsökningen är att de kraftigt utökade arbetsmarknadsprogrammen under 2006 och 2007, med bl.a. plusjobb och utbildningsvikariat, redovisas som skattenedsättningar på statsbudgetens inkomstsida. Därmed inräknas de inte i de takbegränsade utgifterna. De totala skattenedsättningarna uppgår till 18 miljarder 2006, 12 miljarder 2007 och 8 miljarder kronor 2008 (se tabell 33). Utgiftstaken 2004, 2005 och 2006 skulle, vid i övrigt oförändrade omständigheter, ha överskridits om samtliga skattenedsättningar i stället hade utformats som utgifter under utgiftstaket.

Målet om en halvering av sjukskrivningarna uppnås inte

Mål för sjukskrivningar: Antalet sjukskrivningsdagar inklusive karens- och sjuklönedagar ska inte överstiga 56,5 miljoner 2008 med restriktionen att det genomsnittliga antalet nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar 2003–2008 ska understiga nivån 2002.

Diagram 146 Sjukskrivningsdagar
Miljoner dagar per år

Källor: Försäkringskassan, Socialdepartementet och Konjunkturinstitutet.

Målet för antalet sjukskrivningsdagar 2008 kommer inte att nås trots den kraftfulla minskning som skett (se diagram 146).

Det totala antalet sjukskrivningsdagar, dvs. karens-, sjuklöne- och sjukpenningdagar, har minskat sedan 2002 och fortsätter att minska under prognosperioden om än i avtagande takt. Från 2002 till 2008 kommer de sammanlagda sjukskrivningsdagarna att minska med 34 procent till 73 miljoner dagar. Sjukpenningdagar ersatta från Försäkringskassan svarar för merparten av nedgången. En stramare tillämpning av sjukförsäkringsreglerna har bidragit till detta. Minskningen av antalet dagar som ersätts av Försäkringskassan börjar emellertid mattas. En förklaring är att övergångarna till sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare för-tidspension) inte är lika stora som under 2004 och 2005. En annan förklaring är att antalet nya sjukfall ökar för första gången sedan 2002.

En ytterligare anledning till att målet inte klaras är att kort-tidssjukskrivningen, dvs. karensdagar och dagar med sjuklön från arbetsgivaren, inte minskar lika mycket som de längre sjuk-skrivningarna vilka ersätts av Försäkringskassan.

Sjuk- och aktivitetsersättningar, som tidigare har ökat kraftigt, kommer nu att minska 2007 och 2008. Det är en följd av färre nybeviljade ersättningar och högre utflöde till ålderspension (se diagram 147).

Balanskravet uppfylls av kommunsektorn

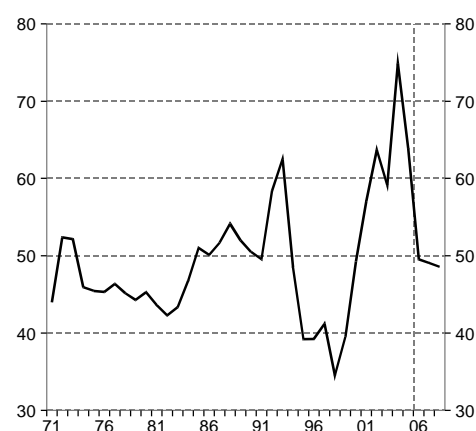
Mål för kommuner och landsting – balanskravet: Budgeten för nästa kalenderår ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Om ett underskott ändå uppstår, ska det negativa resultatet balanseras med motsvarande överskott under de närmast följande tre åren.

Förra året uppvisade kommunsektorn sitt bästa resultat någonsin (se diagram 148). Sektorn klarade då inte bara balanskravet utan även den av Sveriges Kommuner och Landsting föreslagna tumregel för god ekonomisk hushållning att resultatet bör ligga runt 2 procent av erhållna skatter och generellt statsbidrag.

I år förbättras resultatet ytterligare till 19 miljarder för hela kommunsektorn. Det förbättrade resultatet förklaras framför allt av statsbidragshöjningar som inte fullt ut motsvaras av utgifts-ökningar. Det förbättrade arbetsmarknadsläget ger därtill starkt ökade skatteinkomster. Även 2007 ökar både statsbidraget och skatteinkomsterna starkt trots att kommunalskatten antas sänkas med 20 öre till följd av de förbättrade finanserna. Den starka utvecklingen av statsbidraget avstannar 2008 vilket bidrar till att resultatet sjunker något. Såväl 2007 som 2008 uppfylls dock balanskravet med god marginal och sektorn bedriver god ekonomisk hushållning.

Det finns flera skäl till att varje kommun och landsting bör ha en marginal till balanskravet. Investeringsbehovet är stort då kapitalstocken är gammal. Dessutom bör sektorn ha en buffert för framtida konjunkturedgångar och demografiska utmaningar. Åren 2006–2008 är de demografiska förhållandena gynnsamma men redan 2010 börjar kostnaderna för avtalspensionerna att stiga kraftigt. Några år senare stiger kostnaderna för äldreomsorg.

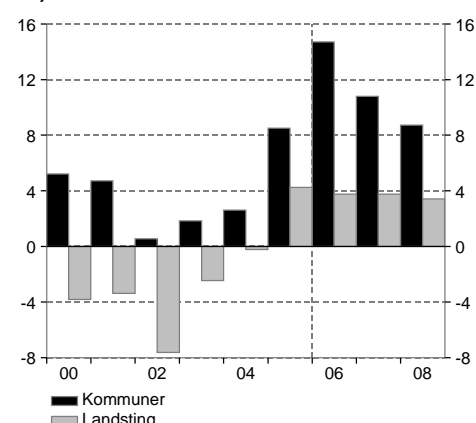
Diagram 147 Nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar (tidigare förtidspension) Tusental

Anm. Avser nyutbetalningar med sjuk- och aktivitetsersättning fr.o.m. 2003.

Källor: Försäkringskassan och Konjunkturinstitutet.

Diagram 148 Resultat i kommunsektorn exkl. extraordinära poster Miljarder kronor

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Reformutrymme 2010

Reformutrymmet fram till och med 2010 beräknas till 15 miljarder kronor.

Reformutrymmet är det belopp som kan användas för ofinansierade skattesänkningar eller utgiftsökningar utan att saldomålet underskrids 2010. Det beräknas som den del av det konjunkturjusterade sparandet som överstiger saldomålet om 2 procent av BNP. Lämpligheten att ta detta utrymme i anspråk bör bedömas utifrån det stabiliseringspolitiska läget. Med hänsyn till det framöver något ansträngda resursutnyttjandet är det enligt Konjunkturinstitutets bedömning olämpligt att under nästa år genomföra ofinansierade skattesänkningar eller utgiftshöjningar. Angelägna regeländringar kan ändå genomföras under förutsättning att de finansieras med andra regeländringar.

Makroekonomisk utveckling fram till 2013

Konjunkturinstitutets kalkyler på medellång sikt utgår från ekonomins utbudssida.¹⁹ BNP beräknas som antal arbetade timmar multiplicerad med produktiviteten. Antalet arbetade timmar beräknas utifrån demografiska prognoser över befolkningen i arbetsför ålder, samt bedömningar av jämviktsarbetslösheten, andelen av befolkningen utanför arbetskraften och medelarbetstiden.

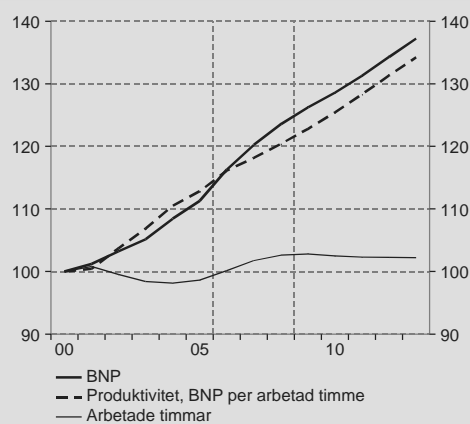
Beräkningen av antalet arbetade timmar och BNP tar även hänsyn till konjunkturrella obalanser. Eftersom resursutnyttjandet på arbetsmarknaden 2008 är något ansträngt sker en gradvis anpassning åren därefter mot ett konjunkturrellt balanserat resursutnyttjande.

BNP-utvecklingen framgår av diagram 149. Den förhållandevis starka ökningen av arbetade timmar under innevarande år mattas av successivt från och med 2007 och planar ut 2009. Ökningen av BNP åren därefter motsvarar således produktivitetstillväxten.

Vid regeländringar eller en högre grad av samhällsekonomiskt ansvarstagande från arbetsmarknadens parter som minskar jämviktsarbetslösheten eller höjer arbetsutbudet, kommer arbetade timmar och därmed BNP att öka mer än enligt de här redovisade beräkningarna. Reformutrymmet blir i så fall större.

¹⁹ Penningpolitiken på medellång sikt beskrivs i fördjupningsrutan ”Konjunkturinstitutets reporäntebedömning”.

Diagram 149 Svensk ekonomi 2000–2013
Index 2000=100, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser med beslutade regler

Beräkningen av den offentliga sektorns inkomster och utgifter utgår från beslutade och i proposition föreslagna regler.²⁰ Det innebär att vissa typer av bidrag, t.ex. barnbidrag, bostadstillägg och studiebidrag är konstanta nominellt och därmed sjunker successivt reallt och i förhållande till genomsnittlig timlön.

Ju längre fram i tiden prognosen sträcks ut, desto lägre blir respektive bidrag i förhållande till en genomsnittlig arbetsinkomst. Hushåll som till stor del försörjs genom bidrag får således en successivt sänkt levnadsstandard jämfört med hushåll som försörjer sig genom arbetsinkomster. Detta bidrar till det här beräknade reformutrymmet.

I likhet med prognosen för 2006–2008 gäller således följande för 2009–2013:

- Ersättning i form av föräldrapenning, sjukpenning samt sjuk- och aktivitetsersättning utvecklas med timlönen för nytillkommande personer och med priserna för övriga personer. Taken i ersättningssystemen följer prisutvecklingen.
- Arbetslöshetsersättningar utvecklas med den genomsnittliga dagpenningutvecklingen,

²⁰ De här redovisade beräkningarna avviker således från Konjunkturinstitutets normala indexering av transfereringarna vid kalkyler på medellång sikt. Där indexeras det stora flertalet transfereringar till hushållen med löneutvecklingen.

som beror av timlönen, och med bibehållna golv och tak för ersättningsnivån.

- Garantipension, socialbidrag, samt bidragsdelen i studiemedlen följer prisutvecklingen.
- Barnbidraget per barn, studiebidrag och bostadstilläggen till pensionärer ges med samma nominella belopp som under 2006.

Beräkningen beaktar den demografiska utvecklingen. Detta innebär exempelvis att antalet barnbidrag bestäms av antalet barn i åldern 0–15 år, och att arbetsmarknadsersättningarna påverkas av antalet personer i arbetsför ålder.

För offentlig konsumtion antas att personaltätheten på sikt är oförändrad, dvs. antalet lärare per elev liksom antalet sjuksköterskor per patient är oförändrat. Antalet arbetade timmar i offentlig sektor ökar därigenom som en följd av den demografiska omställningen. Därvid anpassas statsbidraget till kommunsektorn för att hålla dess finansiella sparande oförändrat.

Den offentliga sektorns konjunkturjusterade finansiella sparande beräknas till 2,5 procent av BNP 2010 (se tabell 34). Reformutrymmet 2010 beräknas därmed till 0,5 procent av BNP, vilket motsvarar 15 miljarder kronor i 2006 års prisnivå.

För att bedöma storleken på ett tänkt reformutrymme är det således lämpligt att utgå från det konjunkturjusterade sparandet. Därtill bortses från det sparande som svarar mot saldomålet på 2 pro-

cent av BNP. Det utrymme som därefter kvarstår kan ses som ett reformutrymme.

Vid sidan av att beakta saldomålet inför ofinansierade skatte- och bidragsreformer bör frågan om lämplig tidpunkt bedömas ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv. Resursutnyttjandet, mätt som arbetsmarknadsgapet, sluts 2007 och stiger ytterligare 2008 (se tabell 34). Ur stabiliseringspolitisk synvinkel avråder därför Konjunkturinstitutet från ofinansierade skattesänkningar eller utgiftshöjningar 2007 och åren därefter om konjunkturen blir fortsatt stark. Förr eller senare vänder konjunkturen nedåt och då är det stabiliseringspolitiskt lämpligare att utnyttja reformutrymmet. Därtill är osäkerheten betydande. Resultatet beror bl.a. på vad som antas för den offentliga konsumtionen, de offentliga investeringarna samt arbetsutbudet och jämviktsarbetslösheten. Erfarenheten visar att kalkyler över de offentliga finanserna på denna sikt även vid oförändrade regler kan justeras med flera tiotals miljarder kronor. Förtroendet för de offentliga finanserna beror därför inte bara på storleken på aviserade ofinansierade åtgärder utan även på hur de påverkar arbetsutbud och jämviktsarbetslösheten samt om det finns en utfästelse att vidta korrigerande åtgärder om det prognostiserade sparandet understiger saldomålet.

Tabell 34 Den offentliga sektorns finanser

Procent av BNP och procent av potentiellt arbetade timmar

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Finansiellt sparande	1,6	2,8	2,8	2,9	2,6	2,7	2,6	2,5	2,5	2,6
Konjunkturjusterat finansiellt sparande	2,9	3,6	3,0	2,5	2,2	2,3	2,5	2,5	2,5	2,6
Arbetsmarknadsgap	-2,4	-2,3	-1,3	0,0	0,7	0,7	0,2	0,0	-0,1	0,0

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Skatte- och bidragsfrågor

Utbytet för ökad arbetsinsats drygt 40 procent

Drivkrafterna för arbete kan mätas på olika sätt. Ett mått är den s.k. *marginella utbytesgraden*²¹, vilket är den andel av en arbetskostnadsökning som netto tillfaller den som ökar sin arbetsinsats efter ökad skatt, ökade avgifter och minskade bidrag.

År 2006 uppgår medelvärdet av alla arbetande svenskers marginella utbytesgrad till 40,5 procent (se tabell 35). Vid en arbetskostnadsökning på 10 000 kronor tillfaller således 4 050 kronor den som ökar sin arbetsinsats.

Tabell 35 Utbytesgraden 2004–2008

Procent

	2004	2005	2006	2007	2008
Marginell utbytesgrad	40,7	40,4	40,5	40,5	40,5
Exkl. arbetsgivaravgifter, indirekta skatter och förändrade förmåner	59,1	59,1	59,0	59,2	59,2
Marginal effekt	40,9	40,9	41,0	40,8	40,8
Varav Inkomstskatter	38,8	38,8	38,8	38,7	38,7
Bidrag	2,1	2,1	2,2	2,1	2,1

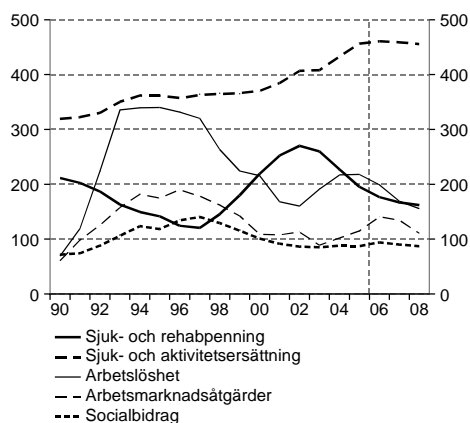
Anm. Beräkningarna utförs på information om hushållens inkomster 2004.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Minskningen av utbytesgraden 2005 förklaras bl.a. av höjda indirekta skatter till följd av den gröna skatteväxlingen. Motsvarande beloppsmässiga minskning av skatten på arbete påverkade inte utbytesgraden, eftersom det höjda grundavdraget inte påverkade den genomsnittliga marginalskatten.

Sänkningen av den genomsnittliga kommunalskattesatsen med 20 öre från och med 2007 bidrar till att den s.k. marginaleffekten minskar 0,2 procentenheter. Något högre indirekta skatter medför dock att förändringen inte synligt påverkar den marginella utbytesgraden.

Diagram 150 Sociala ersättningar, 20–64 år
Helårsekvivalenter i olika ersättningssystem
Tusental

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Personer med sociala ersättningar minskar med 102 000

Antalet personer som försörjs med sociala ersättningar minskar med 102 000 från 2005 till 2008 (se tabell 36 och diagram 150). Minskningen beror till största delen på den goda konjunkturen eftersom personer med arbetsmarknadsersättningar svarar för 67 procent av nedgången. Närmare 1 miljon personer försörjs emellertid fortfarande med sociala ersättningar 2008.

²¹ Se specialstudie nr 9, maj 2006 "Marginell utbytesgrad – ett mått på drivkrafterna för arbete" för en redovisning av beräkningsmetoden.

Tabell 36 Personer försörjda med sociala ersättningar

Helårsekvivalenter¹ 20–64 år, tusental

	2004	2005	2006	2007	2008
<i>Ohälsa</i>	660	652	637	626	617
Varav Sjuk- och rehabpenning	227	195	177	167	162
Sjuk- och aktivitets- ersättning (förtidspension)	433	457	461	459	456
<i>Arbetsmarknadsersättningar</i>	319	333	340	304	266
Varav Arbetslöshet	217	218	199	169	155
Arbetsmarknadsprogram	102	115	141	135	111
<i>Socialbidrag</i>	88	87	94	90	87
Summa	1 067	1 072	1 071	1 020	970
Förändring från föregående år	34	5	-1	-51	-49
Procentuell förändring	3,3	0,4	-0,1	-4,8	-4,8

¹ En helårsekvivalent motsvarar en person som försörjs med full ersättning ett helt år. Det vill säga två personer som varit arbetslösa i ett halvt år var blir en helårsekvivalent tillsammans. En helårsekvivalent är alltså en statistisk konstruktion och beräknas för att ge ett jämförbart mått över tiden på den outnyttjade arbetskraften.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Antalet personer med *sjukpenning* fortsätter att minska från 2005 till 2008 men i avtagande takt. Samtidigt minskar antalet personer med *rehabiliteringspenning* starkt. De reformer med bl.a. avstämningssamtal mellan arbetsgivare, försäkringskassan och den sjukskrivne som införts verkar inte innebära någon ökning av antalet personer med rehabiliteringspenning. Antalet personer med *sjuk- och aktivitetsersättning* minskar 2007 för första gången sedan 1995. Det beror främst på att antalet nybeviljade ersättningar är färre. Samtidigt ökar övergångarna till ålderspension.

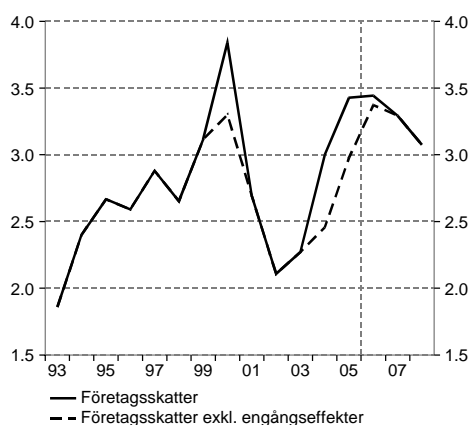
Sammantaget minskar ersättningarna för *ohälsa* med 35 000 från 2005 till 2008.

Arbetsmarknaden förstärks från 2005 till 2008. Men antalet personer med *arbetsmarknadsersättningar* ökar 2006 till följd av de utökade arbetsmarknadsprogrammen med bl.a. plusjobb och utbildningsvikariat. Först under 2007 och 2008 kommer antalet personer med arbetsmarknadsersättningar att minska som en följd av den allt starkare arbetsmarknaden.

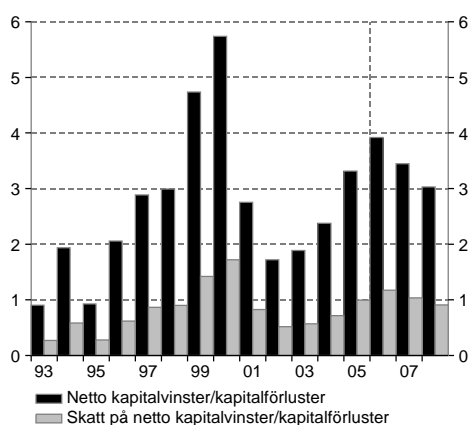
Antalet personer som försörjs med *socialbidrag* ökar 2006, men minskar 2007 och 2008 också som en följd av den allt bättre arbetsmarknaden.

Diagram 151 Skatter och avgifter
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 152 Företagsskatter
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 153 Hushållens kapitalvinster och skatt på kapitalvinster
Procent av BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Offentliga sektorns inkomster och utgifter

Skattekvoten fortsätter att sjunka framöver

Den offentliga sektorns inkomster består av skatter och avgifter samt övriga inkomster (t.ex. ränteinkomster och aktieutdelningar). Skatter och avgifter svarar för ungefär 90 procent av den offentliga sektorns inkomster.

Skattekvoten, dvs. summan av skatter och avgifter som andel av BNP, har sjunkit markant sedan toppnivån 2000 (se diagram 151). Skattekvoten är 50,3 procent 2006 och fortsätter att falla kommande år (se tabell 37). Minskningen framöver beror på bl.a. sänkt kommunalskatt från och med 2007 (se avsnittet "Balanskravet uppfylls av kommunsektorn"). En annan orsak är att kapital- och företagsskatter går ner som andel av BNP. En tredje orsak är att energiskatter faller som andel av BNP, bl.a. till följd av en återhållsam energiförbrukning av hushållen.

Tabell 37 Skatter och avgifter
Procent av BNP

	2004	2005	2006	2007	2008
Skattekvot	50,5	51,1	50,3	49,9	49,4
Varav					
Hushållens skatter och avgifter ¹	16,5	16,5	16,3	16,0	15,8
Företagens direkta skatter ¹	3,0	3,4	3,4	3,3	3,1
Socialavgifter	13,8	13,8	13,1	13,0	13,1
Mervärdesskatt	9,3	9,5	9,5	9,5	9,5
Energiskatter	2,4	2,4	2,3	2,2	2,1
Övriga indirekta skatter	5,5	5,4	5,8	5,8	5,8
Varav					
EU-skatter	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Offentliga sektorns skatter	50,2	50,8	50,0	49,6	49,1
Staten	28,2	29,0	28,3	28,1	27,6
Kommunsektorn	16,3	16,2	16,2	15,9	15,9
Ålderspensionssystemet	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6

¹ Preliminärt utfall 2005 enligt nationalräkenskapernas beräkning.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Kraftigt stigande företagsskatter bidrog till att skattekvoten ökade 2004 och 2005. Uppgången berodde både på företagens ökande vinster och på räntebeläggningen av periodiseringsfonderna som tillfälligt ökade företagsskatterna (se diagram 152). Även pensionspremierabatten ökar företagsskatten i år (se kapitlet "Löner, vinster och priser"). Bortsett från engångseffekterna är företagsskatterna som andel av BNP som högst 2006. Åren 2007 och 2008 minskar andelen något till följd av bl.a. att vinstandelen sjunker något delvis som en följd av att pensionspremierabatten upphör. Företagsskatterna är dock fortsatt relativt höga.

De senaste årens börsutveckling har medfört att hushållens skatt på kapitalvinster har ökat markant (se diagram 153). I år beräknas skatterna motsvara 1,2 procent av BNP, vilket är en

fördubbling jämfört med det svaga året 2002. De kommande åren väntas skatterna på kapitalvinster gå ner mot det historiska genomsnittet på knappt 1 procent av BNP.

Även utgiftskvoten fortsätter att minska

År 2005 var utgiftskvoten, dvs. de totala offentliga utgifterna som andel av BNP, den lägsta på över 25 år och utgiftskvoten fortsätter att minska framöver (se tabell 38 och diagram 154). Det beror framför allt på att transfereringarna till hushållen minskar i förhållande till BNP.

Tabell 38 Offentliga sektorns utgifter
Procent av BNP

	2004	2005	2006	2007	2008
Utgifter	53,8	53,5	52,8	52,3	51,8
Offentlig konsumtion	27,4	27,2	26,9	26,9	26,8
Offentliga investeringar	2,8	2,7	2,9	2,9	2,9
Transfereringar till hushåll	18,7	18,3	17,8	17,2	16,7
Transfereringar till företag	1,6	1,8	1,6	1,6	1,5
Transfereringar till utland	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6
Ränteutgifter	1,9	1,9	1,9	2,0	2,1

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Den offentliga *konsumtionen* utgör drygt hälften av de totala offentliga utgifterna (se diagram 155) och har under de senaste tio åren legat mellan 27 och 28 procent av BNP. Utvecklingen av offentlig konsumtion styrs delvis av demografiska förhållanden. Under prognosperioden utvecklas de demografiska förhållandena gynnsamt, vilket bidrar till att den offentliga konsumtionen i relation till BNP minskar till något under 27 procent.

De offentliga *investeringarna* ökar som andel av BNP 2006 och ligger kvar på en högre nivå till och med 2008. Bakom ökningen ligger både statliga infrastrukturinvesteringar och att de goda finanserna inom kommunsektorn tillåter investeringar som skjuts upp tidigare år.

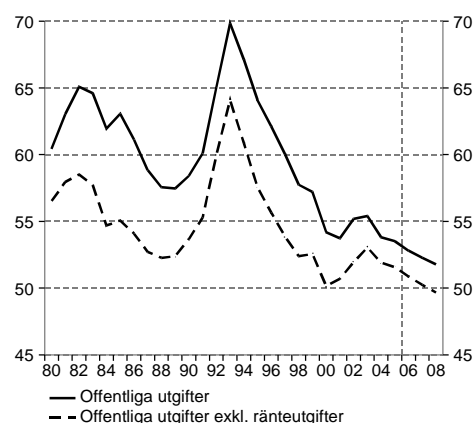
Transfereringarna till *företag* ökade som andel av BNP 2005, främst genom statens ersättning till Vattenfall på 4,1 miljarder kronor för det indragna drifttillståndet för reaktor 2 i Barsebäckverket. I år sjunker andelen tillbaka till 2004 års nivå för att sedan sjunka något ytterligare 2008.

Högre EU-avgift samt växande utgifter för internationellt bistånd från och med 2006 medför att transfereringarna till *utlandet* ökar som andel av BNP.

Ränteutgifterna stiger från och med 2007 som andel av BNP beroende på högre räntenivåer.

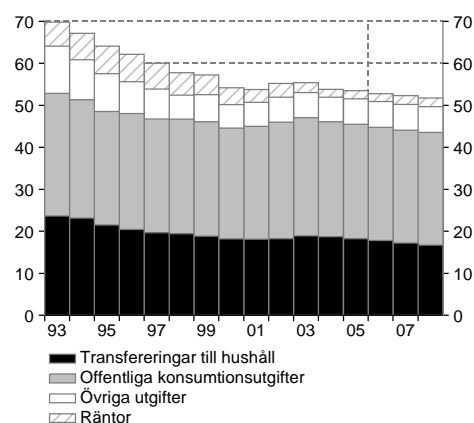
Transfereringarna till *hushållen* utgör drygt en tredjedel av de offentliga utgifterna. Sedan 1993 har transfereringarna till hushållen stadigt minskat som andel av BNP och de fortsätter att minska 2006–2008 (se tabell 39 och diagram 156). Till största del

Diagram 154 Offentliga sektorns utgifter
Procent av BNP

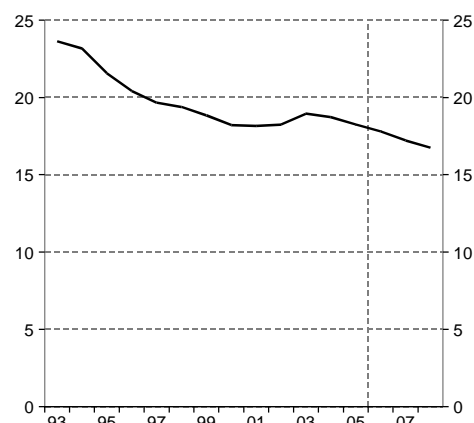
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 155 Offentliga sektorns utgifter
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 156 Transfereringar till hushåll
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

förklaras minskningen av att transfereringar för ålderdom, arbetsmarknad och ohälsa sjunker i förhållande till BNP. Utgifterna för ålderdom sjunker framför allt i år till följd av att utgifterna för garantipensionen och efterlevandepensionen inte ökar i samma takt som BNP.

Tabell 39 Offentliga transfereringar till hushållen
Procent av BNP

	2004	2005	2006	2007	2008
Transfereringar till hushållen	18,7	18,3	17,8	17,2	16,7
Ålderdom	8,9	8,7	8,4	8,3	8,3
Arbetsmarknad	1,7	1,6	1,6	1,3	1,0
Ohälsa	3,6	3,5	3,3	3,1	3,0
Handikapp	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Barn/studier	2,3	2,3	2,4	2,3	2,3
Socialbidrag	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Övrigt	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8

Anm. Ålderdom = ålderspensioner, garantipensioner, avtalade pensioner samt bostadstillägg till pensionärer. Arbetsmarknad = ersättning för arbetslöshet, arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt lönegaranti. Ohälsa = sjuk- och rehabiliteringspenning, sjuk- och aktivitetsersättning samt från den 1 januari 2005 ingår bostadstillägg till personer med sjuk- eller aktivitetsersättning. Handikapp = arbetsskada, assistansersättning m.m. Barn/studier = barnbidrag, föräldraförsäkring, underhållsstöd samt studiebidrag.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetsmarknadsutgifternas andel av BNP minskar med en halv procentenhet 2006–2008, vilket i sin helhet förklaras av att systerlösheten förbättras. Sjukskrivningsdagarna sjunker 2006–2008. Detta minskar utgifterna för ohälsa som andel av BNP trots att inkomsttaket i sjukförsäkringen höjdes den 1 juli i år från 24 800 till 33 100 kronor i månaden, vilket beräknas kosta nära en halv miljard kronor 2006 och 1 miljard kronor fr.o.m. 2007.

Däremot ökar transfereringarna avseende barn/studier som andel av BNP i år. Det beror delvis på att barnbidraget höjdes med 100 kronor per barn och månad i oktober i fjol, vilket ökar kostnaderna för barnbidraget med 2,4 miljarder kronor 2006. Men ökningen beror även på att den lägsta ersättningen i föräldraförsäkringen höjs från 60 till 180 kronor per dag samt att inkomsttaket även i föräldraförsäkringen höjs från 24 800 till 33 100 kronor i månaden från och med 1 juli i år. Dessa regeländringar ökar utgifterna för föräldraförsäkringen med en halv miljard kronor 2006 och 1 miljard kronor 2007. Trots att transfereringar avseende barn/studier ökar även 2007 och 2008 sjunker de som andel av BNP eftersom BNP ökar snabbare.

Finansiellt sparande i delsektorer

Positivt sparande i alla delsektorer 2007 och 2008

Den offentliga sektorns finansiella sparande är fortsatt högt och alla sektorer har positivt sparande 2007 och 2008 (se tabell 40).

Från och med 2006 utbetalas premiepensionsmedel från staten till PPM med ett års förskjutning i stället för som tidigare med två års förskjutning. Det innebär en extra utbetalning 2006 och att statens finansiella sparande minskar till -0,6 procent av BNP 2006, samtidigt som sparandet i ålderspensionssystemet ökar till 2,7 procent av BNP. Därefter återgår sparandet i de två sektorerna till normala nivåer eftersom utbetalningen åter sker en gång per år.

Tabell 40 Finansiellt sparande i delsektorer

Procent av BNP

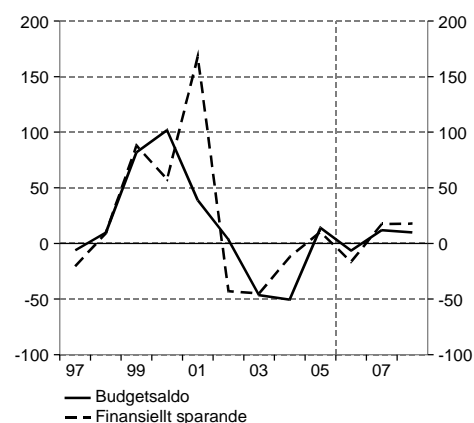
	2004	2005	2006	2007	2008
Offentliga sektorn	1,6	2,8	2,8	2,9	2,6
Staten	-0,5	0,4	-0,6	0,6	0,6
Ålderspensionssystemet	1,9	1,9	2,7	1,8	1,7
Kommunerna	0,0	0,2	0,3	0,2	0,1
Landstingen	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Statsskulden under 40 procent av BNP 2008

Både statens finansiella sparande och budgetsaldot²² försämrats tillfälligt 2006 på grund av den extra utbetalningen till PPM (se tabell 41 och diagram 157). Exklusive denna utbetalning på 25 miljarder kronor är såväl sparandet som budgetsaldot positivt även 2006.

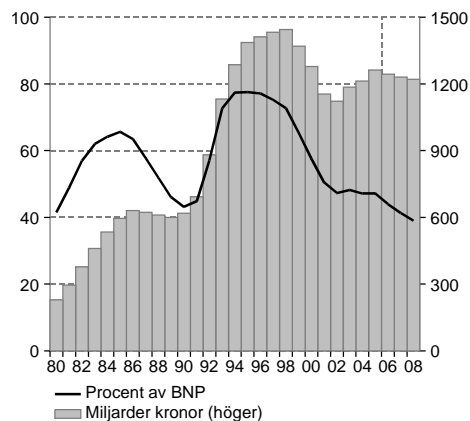
Diagram 157 Statens budgetsaldo och finansiella sparande
Miljarder kronor

Källor: SCB, Riksgäldskontoret och Konjunkturinstitutet.

²² Budgetsaldot motsvarar lånebehovet med motsatt tecken.

Diagram 158 Statsskuld
Procent av BNP respektive miljarder kronor

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 41 Statens finansiella sparande och budgetsaldo
Miljarder kronor, procent av BNP

	2004	2005	2006	2007	2008
Finansiellt sparande	-12	10	-17	17	18
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,4</i>	<i>-0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>
Justeringsposter					
Försäljning av aktiebolag	0	6	0	0	0
Överföring från AP-fonden	4	2	0	0	0
Utlåning, återbetalning, netto	-10	-5	-3	-4	-5
Kurs- och valutaförluster/vinster	-19	3	-13	-3	0
Periodiseringar	-32	-16	17	-6	-12
Övrigt	18	14	9	7	9
Budgetsaldo	-50	14	-6	12	10
<i>Procent av BNP</i>	<i>-2,0</i>	<i>0,5</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,3</i>
Värdeförändring, övrigt	23	-64	25	1	0
Statsskuld, förändring	28	49	-19	-13	-10
Statsskuld (konsoliderad)	1 213	1 262	1 243	1 231	1 221
<i>Procent av BNP</i>	<i>47,1</i>	<i>47,2</i>	<i>44,0</i>	<i>41,3</i>	<i>39,0</i>
Maastrichtskuld	1 300	1 346	1 316	1 307	1 300
<i>Procent av BNP</i>	<i>50,5</i>	<i>50,3</i>	<i>46,6</i>	<i>43,8</i>	<i>41,5</i>

Källor: SCB, Riksgäldskontoret och Konjunkturinstitutet.

År 2007 förbättras statens finansiella sparande genom att skatteinkomsterna fortsätter att öka samtidigt som utgiftsökningen är begränsad. För 2008 ligger sparandet kvar på samma nivå som 2007 eftersom inkomsterna och utgifterna ökar ungefär lika mycket. Budgetsaldot blir sämre än det finansiella sparandet bl.a. genom att statens utlåning minskar budgetsaldot men inte det finansiella sparandet.

Som ett resultat av de förbättrade statsfinanserna minskar statsskulden och motsvarar 39,0 procent av BNP 2008, den lägsta andelen sedan 1980 (se diagram 158).

Högre uppräkningsindex av pensionerna 2007 och 2008

I det nya pensionssystemet räknas pensionerna upp med ett s.k. följsamhetsindex. Uppräkningen bestäms av prisutvecklingen föregående år samt av de förvärvsarbetandes realinkomstutvecklingen under de tre föregående åren. Eftersom prisutvecklingen var mycket låg 2005 räknas pensionerna upp med endast 1,1 procent 2006 (se tabell 42). Högre pris- och inkomstutveckling leder till att pensionerna beräknas öka med 1,9 procent 2007 och 2,2 procent 2008.

Tabell 42 Uppräkning av pensioner och pensionsförmögenhet

Årlig procentuell förändring respektive index

	2004	2005	2006	2007	2008
Pensioner (följsamhetsindex)	1,8	0,8	1,1	1,9	2,2
Varav Realinkomst ¹	1,8	2,0	2,2	2,0	2,0
Norm ²	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
KPI ³	1,6	0,4	0,6	1,5	1,8
Pensionsförmögenhet	3,4	2,4	2,7	3,6	3,9
Inkomstindex	115,64	118,41	121,65	125,98	130,87
Inkomstbasbelopp ⁴	42 300	43 300	44 500	46 100	47 900
Prisbasbelopp	39 300	39 400	39 700	40 300	41 000

¹ Genomsnittlig real inkomstutveckling under tre föregående år för alla personer 16–64 år med pensionsgrundande inkomst.

² Vid beräkning av pensionsbeloppets initiala storlek beaktas en tillväxt på 1,6 procent, som här borträknas.

³ KPI-inflation från juni - juni föregående år.

⁴ Används vid beräkning av taket för pensionsgrundande inkomst.

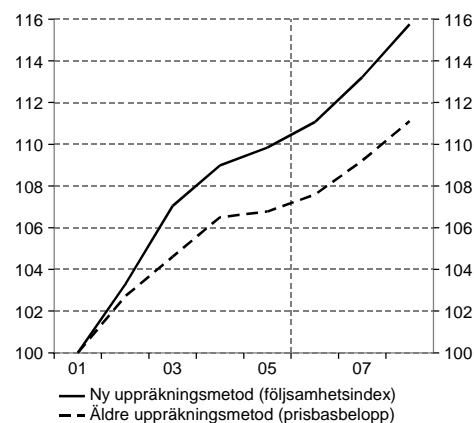
Källa: Konjunkturinstitutet.

Med den nya uppräkningsmetoden av pensionerna hamnar pensionsnivån 4,4 procent högre 2008 än den skulle ha gjort med den gamla uppräkningsmetoden (se diagram 159).

Sparandet i ålderspensionssystemet minskar framöver

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet har legat relativt stabilt på strax under 2 procent av BNP de senaste åren. För 2006 medför den extra utbetalningen till PPM tillfälligt högt sparande. 2007 och 2008 kommer sparandet att minska till följd av att pensionsutbetalningarna växer starkare allt eftersom antalet pensionärer blir fler.

Från och med 2007 kommer PPM att ingå i den privata sektorn i stället för i den offentliga och redovisningen kommer att justeras för tiden efter 2004. Därmed kommer den offentliga sektorns uppmätta sparande att nedjusteras med ca 1 procentenhet jämfört med de här redovisade nivåerna (se tabell 43).

Diagram 159 Pensionsbelopp
Index 2001=100

Källa: Konjunkturinstitutet.

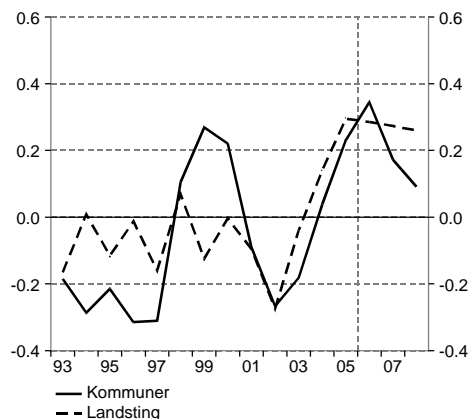
Tabell 43 Ålderspensionssystemets finansiella sparande inkl. PPM

Miljarder kronor, procent av BNP

	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomster	217	223	258	246	257
<i>Procent av BNP</i>	8,4	8,3	9,1	8,2	8,2
Sociala avgifter	174	178	185	193	200
Premiepensionsmedel	22	23	49	27	28
Kapitalavkastning	21	21	24	26	29
Utgifter	169	173	180	191	204
<i>Procent av BNP</i>	6,5	6,5	6,4	6,4	6,5
Pensioner	163	169	176	187	199
Övrigt	5	4	4	4	4
Finansiellt sparande	49	50	77	55	53
<i>Procent av BNP</i>	1,9	1,9	2,7	1,8	1,7
AP-fonderna	0,9	0,9	0,8	0,7	0,6
PPM	1,0	1,0	1,9	1,1	1,1

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 160 Finansiellt sparande i kommunsektorn
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Goda finanser i kommuner och landsting

Kommunernas finansiella sparande uppgår till 0,3 procent av BNP i år (se diagram 160). Precis som i fjol ökar statsbidragen ovanligt mycket. Inkomstökningen ger utrymme för både konsumtions- och investeringsökningar men utgifterna ökar inte i samma utsträckning som inkomsterna. De goda finanserna i kommunerna antas leda till en skattesatssänkning med 10 öre från och med 2007, vilket dämpar inkomstökningen något. År 2008 planar dessutom ökningen av statsbidragen ut. Kommunernas finansiella sparande minskar därmed till 0,2 procent av BNP 2007 och 0,1 procent av BNP 2008.

Även i landstingen har finanserna förbättrats de senaste åren. Det finansiella sparandet uppgår till 0,3 procent av BNP per år 2006–2008. I år är det framför allt starkt ökade skatteinkomster som förklarar de goda finanserna. Även landstingen antas sänka skattesatsen med 10 öre från och med 2007.

Prognosjämförelse

I detta kapitel jämförs den nya prognosen med den prognos som Konjunkturinstitutet publicerade i juni 2006. Syftet är att tydliggöra de viktigaste förändringarna i prognosen och översiktligt redogöra för de bakomliggande orsakerna till de revideringar som har gjorts.

Den internationella utvecklingen

Högre global tillväxt

I stora drag står sig bilden av den internationella konjunkturutvecklingen från i junirapporten. Trots väpnade konflikter i Mellanöstern och uppdrivna oljepriser fortsätter den globala tillväxten att vara mycket hög, samtidigt som den breddas geografiskt. Den nya informationen som kommit in sedan junirapporten tyder till och med på att världsekonomin har utvecklats något starkare än vad som då förutsågs. Sammantaget är den globala BNP-tillväxten uppreviderad med 0,1 procentenheter per år 2006–2008 (se tabell 1).

Framför allt är det länderna utanför OECD-området som överraskat och under de kommande åren väntas tillväxten i dessa regioner vara högre än vad som antogs i junirapporten (se tabell 1). Exempelvis är tillväxten i Kina och Indien mycket hög där framför allt investeringarna fortsätter att utvecklas oväntat starkt. Även i euroområdet bedöms tillväxten i år och 2007 bli högre än vad som prognostiserades i junirapporten. Statistik och indikatorer om den amerikanska ekonomin som inkommit under sommaren stämmer dock väl överens med bedömningarna i juniprognosen. Tillväxten för den amerikanska ekonomin har därför endast reviderats marginellt jämfört med prognosen i juni.

Högre oljepris driver upp inflationen

Ökad oro om framtida utbudsstörningar och ett högt kapacitetsutnyttjande har fått oljepriset att stiga under sommaren. Framför allt är det konflikten i Libanon som bidragit till den senaste prisuppgången. I genomsnitt uppgick priset till drygt 73 dollar per fat under juli, vilket är betydligt högre än vad som prognostiserades i junirapporten. Oljepriset bedöms dock i likhet med tidigare prognoser falla tillbaka under prognosperioden i takt med att bl.a. reservkapaciteten ökar. Vid slutet av 2008 bedöms oljepriset i likhet med prognosen i junirapporten ha fallit tillbaka till 54 dollar per fat (se tabell 1).

Den kraftiga oljeprisuppgången har drivit upp inflationen globalt. För OECD-området är inflationsprognosen uppreviderad med 0,1 procentenheter i år till följd av det högre oljepriset. I takt med att oljepriset faller tillbaka dämpas dock inflations-

trycket, vilket medför att den globala inflationsprognosen för 2007 och 2008 är oförändrad jämfört med bedömningen i juni.

Tabell 1 Nuvarande prognoser för omvärlden jämfört med prognosen i juni 2006

Årlig procentuell förändring när annat inte anges

	2006		2007		2008	
	Aug.-06	Diff.	Aug.-06	Diff.	Aug.-06	Diff.
BNP						
USA	3,5	0,0	3,0	-0,1	2,9	0,0
Japan	2,8	-0,1	2,5	0,2	2,0	0,0
Norden ¹	2,9	0,0	2,5	0,0	2,2	-0,1
Euroområdet	2,3	0,2	2,1	0,1	2,2	0,0
Tyskland	1,8	0,1	1,6	0,0	1,9	0,0
Frankrike	2,2	0,2	2,1	0,0	2,2	0,0
Storbritannien	2,6	0,2	2,7	0,0	2,7	0,0
Nya EU-länder	4,8	-0,2	4,6	-0,3	4,6	-0,1
OECD	3,1	0,0	2,8	0,0	2,7	0,0
Kina	10,0	0,4	9,5	0,5	8,7	0,2
Världen	5,0	0,1	4,7	0,1	4,4	0,1
Federal funds target rate ²	5,50	0,00	5,25	0,00	4,75	0,00
ECB:s refinansränta ³	3,25	0,25	3,50	0,00	4,00	0,25
Dollar/Euro ^{2,3}	1,28	0,00	1,29	-0,01	1,30	-0,01
Oljepris ^{3,4}	70	4	62	2	54	0

¹Norden avser Norden exklusive Sverige. ² Procent, vid årets slut. ³ Nivå, vid årets slut. ⁴ Dollar per fat.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i juni 2006. Ett positivt värde anger en upprevidering.

Källor: OECD och Konjunkturinstitutet.

Utvecklingen i Sverige

BNP-tillväxten revideras upp

Den svenska ekonomin utvecklades oväntat starkt andra kvartalet i år. Senast tillväxten var så hög var under högkonjunkturåret 2000. Framför allt var det hushållens konsumtion och investeringarna som växte starkare än vad som förutsågs i junirapporten. Även övrig statistik och indikatorer som kommit in under sommaren tyder på att tillväxtutsikterna för Sverige är mycket goda. Bland annat är hushållens optimism om framtiden hög enligt den senaste förtroendeindikatorn (CCI). Även den senaste Konjunkturbarometern indikerar en fortsatt mycket stark efterfrågan från både hemma- och exportmarknaden och konfidensindikatorn för industrin har stigit påtagligt under den senaste tiden. Vidare ökade kapacitetsutnyttjandet oväntat kraftigt andra kvartalet, vilket indikerar en fortsatt stark investeringstillväxt. BNP-tillväxten är därför uppreviderad med 0,3 procentenheter för i år

och med 0,1 procentenheter för både 2007 och 2008 (se tabell 2).

Lägre sysselsättning trots ökad produktion

Trots starkare BNP-tillväxt har sysselsättning och arbetade timmar utvecklats något svagare än vad som förutsågs i junirapporten. Det oväntat svaga arbetsmarknadsläget första halvåret medför att tillväxten i sysselsättning och arbetade timmar i år är något nedreviderad (se tabell 2). Den oväntat höga tillväxten har i stället kommit till tack vara en mycket stark produktivitetstillväxt i näringslivet. Den starka produktivitetstillväxten under det första halvåret i år medför att produktivitetstillväxten i näringslivet i år bedöms öka med hela 3,6 procent, vilket är en upprevidering med 0,4 procentenheter jämfört med prognosen i juni.

Den starkare utvecklingen av den svenska ekonomin, jämfört med bedömningen i junirapporten, innebär dock att arbetade timmar och sysselsättningen växer starkare 2007–2008. Tillväxten i både sysselsättningen och arbetade timmar är därför uppreviderade med 0,2 procentenheter 2007 och 0,1 procentenheter 2008 (se tabell 2). Den reguljära sysselsättningsgraden i åldersgruppen 20–64 år ökar därför till 78,9 procent 2008, vilket är en upprevidering med 0,1 procentenheter jämfört med junirapporten.

Lägre resursutnyttjande och inflationstryck

Den öppna arbetslösheten är uppreviderad med 0,3 procentenheter i år och med 0,1 procentenheter 2007 (se tabell 2). Det beror på att arbetskraften stiger mer än vad som prognostiserades i juni samtidigt som sysselsättningstillväxten i år blir svagare. Arbetskraftsökningen beror bl.a. på att antalet studenter och antalet sjuka utanför arbetskraften är nedreviderade. Ökningen i arbetskraften det senaste året har varit större än vad som kan förklaras av demografiska faktorer eller av en normal konjunkturell återhämtning. Konjunkturinstitutet reviderar därför även upp nivån på den potentiella arbetskraften.

Det finns fortfarande lediga resurser på arbetsmarknaden. Jämfört med juniprognosen är arbetsmarknadsgapet nedreviderat med 0,2 procentenheter för i år, eftersom potentiell sysselsättning och potentiellt arbetade timmar är uppreviderade, samtidigt som tillväxttakten i faktiskt arbetade timmar är lägre (se tabell 2). Den starkare sysselsättningstillväxten under de närmaste åren medför dock att resursutnyttjandet stiger snabbare under prognosperioden. Arbetsmarknadsgapet sluts därför fortare jämfört med bedömningen i junirapporten. Arbetsmarknadsgapet bedöms i likhet med bedömningen i juni uppgå till 0,7 procent som årsgenomsnitt 2008. Trots högre BNP-tillväxt har BNP-gapet inte reviderats i någon större utsträckning. Det beror på att såväl potentiell arbetade timmar som potentiell produktivi-

tet är uppreviderad, dvs. potentiell produktion är uppreviderad (se tabell 2).

Det nedreviderade arbetsmarknadsgapet i år, jämfört med bedömningen i juni, medför att löne- och inflationstrycket blir något lägre (se tabell 2). Vidare bidrar den starkare produktivitetstillväxten (dvs. lägre enhetsarbetskostnadsökning) och låga inflationsutfall, jämfört med bedömningen i juni, till att dämpa inflationen. Sammantaget bedöms UND1X-inflationen bli ca 0,1–0,2 procentenheter lägre per år jämfört med juniprognosen.

Minskat inflationstryck, bl.a. genom ett nedreviderat resursutnyttjande 2006 och 2007, talar för en expansivare penningpolitik jämfört med rekommendationen i juni. Löneökningstakten 2008 är dock uppreviderad till följd av bl.a. starkare sysselsättningstillväxt, vilket talar för en något stramare penningpolitik. Därtill är resursutnyttjandet 2008 oförändrat enligt arbetsmarknadsgapet och något uppreviderat enligt BNP-gapet. Konjunkturinstitutets penningpolitiska rekommendation från junirapporten för 2007–2008 kvarstår därför.²³

Högre offentligt sparande 2007 och 2008

Den offentliga sektorns inkomster har reviderats upp för åren 2006–2008. Orsaken är bl.a. att kapital- och företagsskatter är högre än vad som tidigare förutsågs. Dessutom är hushållens konsumtion något högre vilket ger högre mervärdesskatt. Även de offentliga utgifterna är uppreviderade, bl.a. till följd av att den offentliga konsumtionen har reviderats upp. Sammantaget medför de högre inkomsterna och de högre utgifterna att den offentliga sektorns finansiella sparande är oförändrat i år men uppreviderat med 0,3 procentenheter både 2007 och 2008 jämfört med prognosen i junirapporten (se tabell 2).

²³ För i år är dock reporäntan uppreviderad med 0,25 procentenheter. Prognosen baseras på att Riksbanken antas besluta om en höjning av reporäntan till 2,50 procent i augusti.

Tabell 2 Nuvarande prognos för Sverige jämfört med prognosen i juni 2006.

Årlig procentuell förändring när annat inte anges

	2006		2007		2008	
	Aug.-06	Diff.	Aug.-06	Diff.	Aug.-06	Diff.
Nyckeltal						
KPI, årsgenomsnitt	1,5	0,1	1,9	-0,2	2,6	-0,1
UND1X, årsgenomsnitt	1,2	-0,1	1,2	-0,2	1,4	-0,2
Timlön	3,3	-0,1	3,8	0,0	4,1	0,1
Reporänta ¹	2,50	0,25	3,50	0,00	4,75	0,00
10-årig statsobligationsränta ¹	4,2	0,0	4,6	0,0	4,8	-0,1
TCW-index ²	126,5	0,1	126,1	0,2	125,7	0,3
Sysselsättning	1,5	-0,2	1,4	0,2	0,8	0,1
Öppen arbetslöshet ³	5,4	0,3	4,6	0,1	4,2	0,0
Bytesbalans ⁴	6,3	-0,3	6,5	-0,2	6,9	-0,1
Offentligt finansiellt sparande ⁴	2,8	0,0	2,9	0,3	2,6	0,3
Försörjningsbalans						
BNP	4,1	0,3	3,3	0,1	2,9	0,1
Hushållens konsumtion	3,1	0,3	3,4	-0,1	2,9	0,0
Offentlig konsumtion	1,8	0,2	1,6	0,3	1,1	0,3
Fasta bruttoinvesteringar	8,3	1,0	5,0	0,1	3,7	0,2
Lagerinvesteringar ⁵	-0,1	-0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Export	8,8	0,6	6,9	0,2	5,7	-0,2
Import	8,4	0,6	7,7	0,5	5,5	-0,1
Resursutnyttjande						
Potentiellt arbetade timmar ⁶	0,4	0,1	0,3	0,1	0,1	0,0
Faktiskt arbetade timmar ⁶	1,5	-0,2	1,6	0,2	0,8	0,1
Arbetsmarknadsgap⁷	-1,2	-0,2	0,0	-0,1	0,7	0,0
Potentiell BNP ⁶	2,9	0,2	2,7	0,1	2,5	0,1
Faktisk BNP ⁶	4,5	0,4	3,4	0,1	2,7	0,0
BNP-gap ⁸	-0,4	0,0	0,3	0,0	0,6	0,1

¹ Procent, vid årets slut. ² Nivå, vid årets slut. ³ Procent av arbetskraften.

⁴ Procent av BNP. ⁵Förändring i procent av BNP föregående år.

⁶ Kalenderkorrigerad. ⁷Faktiska arbetade timmars avvikelse från potentiellt arbetade timmar. ⁸BNP:s avvikelse i procent från potentiell BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i juni 2006. Ett positivt värde anger en upprevidering.

Källa: Konjunkturinstitutet.